

**CENTRUM
DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI**

NUMERY TELEFONÓW

Sekretariat

tel. 067/351-17-50,
067/352-70-18
fax 067/352-70-16

**Pracownia Kształcenia
Ustawicznego**

tel. 067/352-70-11,
067/352-70-20
pku@cdn.pila.pl

Pracownia Doradztwa

tel. 067/352-70-12,
067/352-70-13
pd@cdn.pila.pl

**Pracownia Informacji
i Wydawnictw**

tel. 067/352-70-17,
067/352-70-27

Księgowość

tel. 067/352-70-23

Kasa

tel. 067/352-70-10

www.cdn.pila.pl

dyr@cdn.pila.pl

piw@cdn.pila.pl

Redakcja:

Grzegorz Bogacz
Katarzyna Kwaśnik
Urszula Lamczak
Wiesława Leszko
Wanda Strzelec

Projekt i skład:

Sławomir Kozłowski

Korekta:

Alicja Biela
Katarzyna Piszczek

WIADOMOŚCI, OPINIE, MATERIAŁY

ROK 2010 NUMER I

09.04.2010

Spis treści

Problemy – doświadczenia – opinie

1. Knop-Wrzalik Natasza - Indywidualne spotkania wychowawcy z rodzicami i uczniami jako alternatywa dla zebrań ogólnych
2. Knop-Wrzalik Natasza - Cztery odsłony *Dni Kultury Anglojęzycznej* w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy
3. Strzelec Wanda – Rok 2010 – Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Próba określenia ubóstwa

Nauczyciel – praktyk proponuje...

1. Buller Barbara - Scenariusz lekcji przyrody w klasie V – Liść-mała fabryka pokarmu
2. Goldstein Aleksandra - Scenariusz zajęcia zintegrowanego – zajęcia pokazowe z aktywności muzycznej, ruchowej, matematycznej
3. Buller Barbara, Kwaśnik Katarzyna, Solak-Kujawska Sylwia, Sosnowski Maciej - Propozycja projektu edukacyjnego do realizacji w szkole podstawowej - *Poznajemy polskie parki narodowe*
4. Frankowski Mariusz – Scenariusz lekcji historii „Obrzędy pogrzebowe starożytnych Egipcjan”
5. Goldstein Aleksandra - Scenariusz zajęć w klasie I – edukacja środowiskowa
6. Goldstein Aleksandra - Scenariusz zajęć zintegrowanych – Opracowywanie tekstów literackich – nauka, opowiadanie wysłuchanego tekstu z wykorzystaniem symboli i kolorowego opowiadania
7. Wołejko Iwona - Konspekt lekcji bibliotecznego w klasie 4 SP – *Historia telefonu i jego zastosowanie*

Nauczyciel z pasją

1. Liszkiewicz Henryk – sylwetka nauczyciela

Konkursy

1. Fendorf Monika

Z warsztatu nauczyciela bibliotekarza

1. Leszko Wiesława - Ubóstwo – bibliografia w wyborze
2. Górską Małgorzata - Sybiracy – bibliografia w wyborze
3. Górską Małgorzata - Wypalenie zawodowe nauczycieli – bibliografia w wyborze
4. Gutowska Magdalena – Bibliograficzne bazy danych – nowe źródło informacji pedagogicznej
5. Wiktorko Lucyna - Nowości multimedialne w Bibliotece Pedagogicznej w Pile

Z pedagogicznej półki...

1. Lamczak Urszula – „Konflikty w szkole. Niezbędnik aktywnego rodzica”, „Konflikty w szkole. Niezbędnik dyrektora” – Ewa Maksymowska, Monika Werwicka

Problemy – doświadczenia – opinie

Knop-Wrzalik Natasza

Indywidualne spotkania wychowawcy z rodzicami i uczniami jako alternatywa dla zebrań ogólnych

Będąc już kilkakrotnie wychowawcą klasy zaobserwowałam bardzo niepokojące zjawisko, jakim jest coraz niższa frekwencja rodziców na zebraniach klasowych. Rozpoczynając we wrześniu 2006 roku pracę wychowawcy klasy Ib Liceum Ogólnokształcącego w Łobżenicy miałam wiele obaw, co do moich możliwości zachęcenia rodziców do aktywnego udziału w spotkaniach. Po raz pierwszy stawiałam się także wychowawcą klasy złożonej z osób prawie dorosłych, (wcześniej byłam wychowawcą w szkole podstawowej i gimnazjum). Wiedziałam, że problemy, które mogły pojawić się w tej grupie młodzieży będą znacznie różniły się od tych, z którymi spotkałam się w poprzednich latach mojej pracy.

Z rozmów ze znajomymi nauczycielami drugiego i trzeciego etapu edukacyjnego oraz z moich własnych doświadczeń we wcześniejszej pracy w szkole podstawowej i gimnazjum wyraźnie wyłaniała się tendencja spadkowa udziału rodziców w zebraniach. Im starsze były dzieci, tym mniejsze zainteresowanie zebraniami klasowymi przejawiali ich rodzice. Z dyskusji z nauczycielami o długim stażu pracy wnioskować można było o jeszcze jednym trendzie związanym z przemianami gospodarczymi w Polsce. Od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia liczba rodziców przychodzących na zebrania również systematycznie malała. Charakter ich pracy zawodowej (godziny pracy) często nie pozwalał na wizytę w szkole. Niejednokrotnie rodzice uważali, że ich prawie dorosłe już dzieci muszą same troszczyć się o własne wyniki w nauce.

Z rozmów z osobami, których dzieci uczęszczały do szkół na różnym poziomie zaobserwowałam także kwestię związaną z niezbyt właściwym podejściem niektórych nauczycieli do dialogu z rodzicami. Nauczyciele ci często poruszali na forum zebrania problemy wychowawcze, czy edukacyjne poszczególnych uczniów. Rodzice, którzy znaleźli się w takiej sytuacji najczęściej nie uczestniczyli już w kolejnych zebraniach, obawiając się ponownego przedmiotowego potraktowania ze strony nauczyciela.

Niska frekwencja rodziców na spotkaniach klasowych jest olbrzymim problemem dla wychowawcy klasy. Niejednokrotnie nie może on przekazać rodzicom ważnych informacji dotyczących wyników dziecka w nauce, czy omówić problemów wychowawczych, które dotyczą dziecka. Brak zainteresowania ze strony rodziców może doprowadzić do wielu groźnych sytuacji skutkujących w najlepszym razie obniżeniem oceny

zachowania ucznia, czy uzyskaniem oceny niedostatecznej z przedmiotu, a w skrajnym przypadku do kolizji z prawem.

Ponadto szkoła nie ma możliwości zrozumienia zachowań uczniowskich, które często wynikają nie ze złej woli młodzieży, ale sposobu wychowania w domu rodzinnym, czy relacji zachodzących pomiędzy członkami rodziny.

Biorąc pod uwagę wszystkie zaobserwowane sytuacje doszłam do wniosku, że pozostanie przy starych metodach prowadzenia ogólnych spotkań z rodzicami może doprowadzić tylko i wyłącznie do dalszego spadku frekwencji rodziców. Jako wychowawca będę borykała się z problemami uczniów sama, bez większej pomocy ze strony domu rodzinnego. Rodzice będą ewentualnie przychodzić do szkoły na wezwania telefoniczne i pisemne, w sytuacji, gdy na interwencję może już być za późno.

W tej sytuacji postanowiłam wprowadzić inne rozwiązanie systemowe dotyczące spotkań z rodzicami. Na odbytych przeze mnie kursach i szkoleniach metodycznych związanych z pracą wychowawcy dowiedziałam się między innymi o sposobach przeprowadzania spotkań z rodzicami w innych krajach europejskich. Często spotykanym sposobem jest indywidualne, zaplanowane dla wszystkich uczniów, spotkanie wychowawcy z rodzicem i uczniem. Przy takiej wizycie można spokojnie omówić wszystkie sprawy dotyczące szkolnego życia dziecka. Dodatkowo obecność ucznia na spotkaniu pozwala na podmiotowe jego potraktowanie. Ma on szansę na obronę własnych przekonań, wskazanie dodatkowych kwestii związanych z omawianymi sytuacjami, czy po prostu na wyjaśnienie własnego zachowania.

Na pierwsze spotkanie indywidualne zaprosiłam uczniów i rodziców w listopadzie 2006 roku. Już we wrześniu zostali oni poinformowani, że będą uczestniczyli w takiej formie kontaktu. Reakcja była różna. Rodzice przychylnie zareagowali na propozycję, natomiast uczniowie w pierwszej chwili byli bardzo niechętnie nastawieni i pełni obaw. Każde spotkanie było poprzedzone pisemnym zaproszeniem z podaniem dokładnej daty i godziny.

*„Dla przyjaciela nowego
nie opuszczaj starego.”*

ZAPROSZENIE

Wychowawca klasy Ib serdecznie zaprasza rodziców wraz z córką/synem na spotkanie indywidualne uczeń-rodzic-wychowawca, które odbędzie się dniao godzinie w sali nr Dziękuję za przybycie.

Rodzice pozytywnie zareagowali na omawianą formę spotkań. Jeżeli nie mogli pojawić się w szkole w wyznaczonym terminie, zawsze dzwonili z wyjaśnieniem i propozycją innej daty. Staralam się przeznaczyć co najmniej pół godziny na każde spotkanie. Najczęściej taka ilość czasu wystarczała na omówienie wszystkich istotnych kwestii, ale zdarzały się sytuacje, gdy potrzebna była nawet godzina i więcej. Szczególnie, gdy rodzice i uczniowie zaczynali opowiadać o swojej sytuacji domowej i na jaw wychodziły bardzo przykre sprawy dotyczące relacji pomiędzy członkami rodziny, często tłumaczące w wyraźny sposób zachowania ucznia na terenie szkoły. Obserwowałam również zachowanie uczniów w stosunku do swoich rodziców i odwrotnie zachowanie rodziców w stosunku do swoich dzieci, co dawało mi pełny obraz możliwości intelektualnych dziecka oraz podłoża jego sposobu zachowania. Potrafiłam w większym stopniu zrozumieć, skąd wynikały trudności w nauce, czy porozumieniu z innymi uczniami w klasie.

W styczniu 2008r. przeprowadziłam wśród wszystkich rodziców (29 osób) ankietę ewaluacyjną dotyczącą ich spojrzenia na spotkania indywidualne i szereg rozmów z uczniami, z których wynikało, że cenią oni sobie taką formę spotkania i chcą jej kontynuacji.

ARKUSZ ANKIETY SKIEROWANEJ DO RODZICÓW
PODSUMOWUJĄCEJ SPOTKANIA INDYWIDUALNE

Lobżenica, 10 stycznia 2008.

Współpraca z wychowawcą

1. CZY JEST PAN/PANI ZADOWOLONY/A ZE WSPÓLPRACY Z WYCHOWAWCĄ DZIECKA? (proszę zaznaczyć odpowiedź znakiem X w tabeli)

Tak	
Nie	
Częściowo	

2. KTÓRĄ Z FORM SPOTKAŃ UWAŻA PAN/PANI ZA NAJBARDZIEJ EFEKTYWNĄ W KONTAKTACH Z WYCHOWAWCĄ? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

- spotkania indywidualne rodzic-wychowawca
- spotkania indywidualne uczeń-rodzic-wychowawca
- spotkania zbiorowe- informacyjne
- spotkania zbiorowe – warsztaty, prelekcje

3. CZY UWAŻA PAN/PANI, ŻE INFORMACJE PRZEKAZYWANE NA SPOTKANIACH INDYWIDUALNYCH SĄ: (proszę zaznaczyć odpowiedź znakiem X w tabeli)

ZBYT OGÓLNIKOWE	
ZADAWALAJĄCE	
ZBYT OBSZERNE	

4. W JAKIM STOPNIU SPOTKANIA INDYWIDUALNE UCZEŃ-RODZIC-WYCHOWAWCA SPEŁNIAJĄ PANA/PANI OCZEKIWANIA? (proszę zaznaczyć odpowiedź znakiem X na podanej skali)

--

5. JAK CZĘSTO POWINNY SIĘ WEDŁUG PANA/PANI ODBYWAĆ SPOTKANIA INDYWIDUALNE? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź)

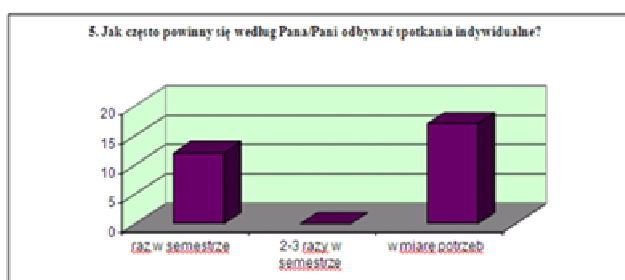
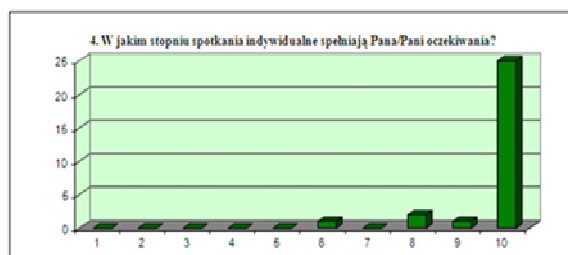
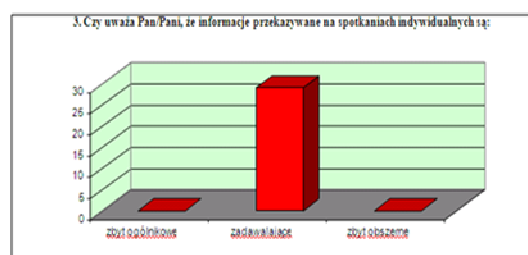
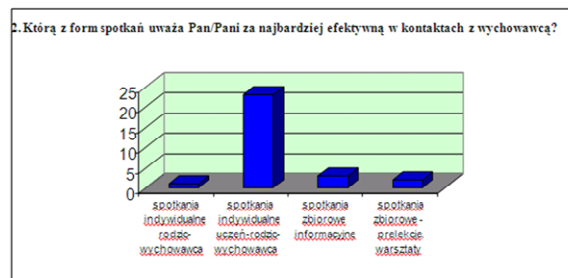
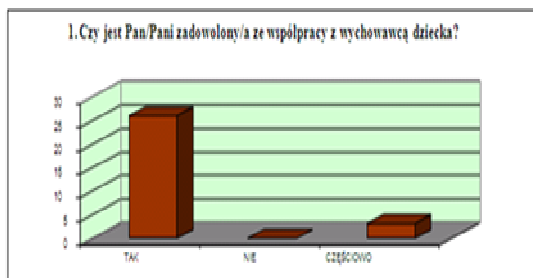
- raz w semestrze
- 2-3 razy w semestrze
- w miarę potrzeb

6. JAKIE PANI/PANA SĄ PROPOZYCJE ZAGADNIENI, KTÓRE MOGLYBY BYĆ PORUSZANE NA SPOTKANIACH INDYWIDUALNYCH?

7. JAKIE PANI/PANA SĄ PROPOZYCJE ZAGADNIENI, KTÓRE MOGLYBY BYĆ PORUSZANE NA SPOTKANIACH OGÓLNYCH?

Dziękuję za wypełnienie ankiety

WYNIKI ANKIETY SKIEROWANEJ DO RODZICÓW PODSUMOWUJĄCEJ SPOTKANIA INDYWIDUALNE

6. Jakie są Pani/Pana propozycje zagadnień, które mogłyby być poruszane na spotkaniach indywidualnych:

- oceny i zachowanie
- wszystko, co mogłoby dotyczyć mojego dziecka
- relacje z rówieśnikami
- jak przełamywać nieśmiałość

7. Jakie są Pani/Pana propozycje zagadnień, które mogłyby być poruszane na spotkaniach ogólnych?

- informacje o egzaminie maturalnym
- zachęcanie uczniów i rodziców do przedsięwzięć na rzecz szkoły
- osiągnięcia najlepszych uczniów

Podstawowym efektem wprowadzenia spotkań indywidualnych z rodzicami i uczniami było zwiększenie ilości rodziców pozostających w stałym kontakcie ze szkołą, czyli realizacja postawionego przeze mnie celu. Na spotkanie przychodzili wszyscy zaproszeni rodzice razem z uczniami. Nie było sytuacji, żeby ktoś w ogóle na takim spotkaniu się nie pojawił. W najgorszym razie rozmowa odbywała się w późnych godzinach popołudniowych (np. o 18:00), ponieważ akurat taka pora najbardziej rodzicom odpowiadała. Uzyskałam dostęp do wielu informacji związanych z sytuacją rodzinną młodzieży, których nigdy nie mogłabym poznać poprzez organizację wyłącznie zebrań ogólnych, po których ewentualnie rozmawia się z rodzicami uczniów najsłabszych. Przy spotkaniach indywidualnych rozmawiałam ze wszystkimi rodzicami, także uczniów najlepszych i przeciętnych, dla których zwykle nie starcza czasu na spotkaniach przeznaczonych dla ogółu rodziców. Wiedzy uzyskanej ze szczerych wyznań rodziców i uczniów nie sposób przecenić.

Knop-Wrzalik Natasza

Cztery odsłony Dni Kultury Anglojęzycznej w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy

Pracując od wielu lat jako nauczyciel języka angielskiego oraz geografii w przeżywającej gospodarcze i społeczne zmiany Polsce - kraju, który coraz szerzej otwiera się na świat, zauważyłam olbrzymi niedostatek wiedzy moich podopiecznych na temat kultury krajów anglojęzycznych. Zauważyłam także nieduże umiejętności radzenia sobie w sytuacjach spotkania z ludźmi pochodzącymi z tych państw. Uczniowie byli przeświadczeni, że stereotypy funkcjonujące w świadomości Polaków (np. skąpstwo Szkotów) odzwierciedlają charakter mieszkańców Wielkiej Brytanii czy Stanów Zjednoczonych. W obecnej sytuacji politycznej naszego kraju, po jego wstąpieniu do struktur Unii Europejskiej i zwiększeniu możliwości podróżowania do państw, gdzie angielski jest językiem urzędowym uważałam, że pojawiła się nowa istotna kwestia w procesie nauczania młodzieży – wyposażenie jej w wiedzę i umiejętności pozajęzykowe, potrzebne do prawidłowego funkcjonowania na obcej ziemi. Chciałam, aby tę wiedzę posiadli nie tylko uczniowie z klas, w których uczę, ale z całego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy, a jeżeli by się to udało, również z innych placówek oświatowych.

Brak wiedzy uczniów dotyczący kultury krajów anglojęzycznych wynikał z wielu przyczyn. Po pierwsze, nie wszyscy uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych zetknęli się w szkole podstawowej czy gimnazjum z językiem angielskim. Większość z nich przeszła kurs nauczania języka niemieckiego. Dopiero we wrześniu 2006 roku do naszej szkoły przyszli pierwsi absolwenci gimnazjów, którzy uczyli się języka angielskiego jako przedmiotu nieobowiązkowego.

Drugą przyczyną niedostatecznego poziomu poznania kultury krajów anglojęzycznych była niewielka ilość informacji na ich temat zamieszczona w podręcznikach szkolnych. W programie języka angielskiego były to tylko podstawowe informacje, które na dodatek nie zawsze były realizowane przez nauczycieli w toku lekcji, ponieważ zwyczajnie nie starczało na nie czasu, a wykładowcy woleli raczej skupić się na zagadnieniach gramatycznych, czy poszerzaniu słownictwa. W przypadku podręczników do geografii, to ilość informacji dotyczących państw posługujących się językiem angielskim różniła się w zależności od tego, które wydawnictwo nauczyciel wybrał jako wiodące. Najczęściej były to tylko elementy geografii fizycznej i gospodarczej Stanów Zjednoczonych, z uwagi na ich znaczenie ekonomiczno-polityczne we współczesnym świecie. Pozostałe państwa były traktowane raczej ogólnikowo, głównie wspomniano o elementach ich geografii fizycznej przy kwestiach omawiania kontynentów.

Trzecia przyczyna była jeszcze bardziej prozaiczna. Był to po prostu brak motywacji większości uczniów do samodzielnego zgłębiania zjawisk kulturowych.

Wiedza kulturoznawcza jest istotnym elementem prawidłowego rozumienia obcej kultury oraz umiejętności

komunikowania się z osobami ją reprezentującymi. Elżbieta Zawadzka w swojej książce „*Nauczyciele języków obcych w dobie przemian*” pisze, że przez etnografów, psychologów, a także językoznawców, język jest traktowany jako wyjątkowa dziedzina kultury. Z jednej strony jest on nośnikiem kultury, a z drugiej strony jej współtwórcą. Język przenosi kulturowo uwarunkowany model świata, zwiera najistotniejsze cechy kultury jako całości i stanowi zapis przyjętych w danej kulturze sposobów konceptualizacji i kategoryzacji rzeczywistości. Znaczny procent słownictwa nie ma w ogóle odpowiedników w innych językach, skrypty konwersacyjne są uregulowane normami kulturowymi wywodzącymi się z historii narodu. Reguły zachowań dotyczące codziennych poczyną np. telefonowania, przedstawiania się, wyrażania komplementów są zupełnie inne w języku polskim i w języku angielskim. Stąd uważałam, że ważne jest nauczanie kultury poprzez język i języka jako przejawu kultury. Uświadomienie uczniom różnic w systemach wartości oraz pochodzenia tych różnic związanego z rzeczywistością w jakiej funkcjonował i funkcjonuje dany naród, a także umożliwienie im przyswojenia charakterystycznych dla społeczności krajów anglojęzycznych reguł społeczno-kulturowych uważałam za bardzo istotny element pracy współczesnego nauczyciela języka angielskiego i geografii.

Z moich rozważań i obserwacji wynikało, że zapoznanie szerokiego grona uczniów ze zwyczajami, historią, geografiami krajów anglojęzycznych jest czynnością potrzebną. Zdobyta wiedza i refleksje wyniesione z pośredniego uczestnictwa w kulturze pozwolą uczniom na przemyślenie własnego podejścia do ludzi mieszkających w krajach posługujących się językiem angielskim. A w przypadku bezpośredniego zetknięcia się uczniów z kulturą tych państw, będą oni w stanie szybciej i łatwiej przystosować się do otaczającego ich świata. Ponadto, uzyskana wiedza zwiększy motywację uczniów do nauki zarówno języka angielskiego, jak i geografii.

Biorąc pod uwagę chęć objęcia moimi działaniami całej społeczności szkolnej zdecydowałam się na realizację projektów ogólnoszkolnych „Dni Kultury Anglojęzycznej”. Celem było rokroczne zapoznavanie młodzieży z szeroko pojętą kulturą jednego z krajów anglojęzycznych. W organizację uroczystości miały być włączone wszystkie klasy poprzez przygotowywanie gazetek w klasopracowniach i w holu szkoły, uczestnictwo w konkursach, przygotowanie i udział w przedstawieniach prezentujących dany kraj. Ponieważ organizacja przedsięwzięcia ogólnoszkolnego nie jest sprawą prostą i najczęściej wykracza poza możliwości organizacyjne jednej osoby, zaangażowałam do realizacji projektu pozostałych nauczycieli języka angielskiego z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy, p. Weronikę

Sturmowską oraz p. Jacka Dominowskiego, którzy z chęcią przychyliłi się do włączenia w kampanię. Każdą realizację projektu przedstawialiśmy do zaopiniowania p. L. Góra-Mrotek, dyrektorowi Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy, która bardzo pozytywnie odniosła się do naszych pomysłów i sama również wskazywała dodatkowe możliwości ich realizacji.

Wdrażanie projektu rozpoczęliśmy w roku szkolnym 2005/2006 organizacją Dnia Amerykańskiego, który odbył się 8 grudnia 2005 roku. Ta uroczystość miała zasięg szkolny. Ogłoszony został konkurs wiedzy o Stanach Zjednoczonych, który miał być przeprowadzony jeszcze przed uroczystością, a jego rezultaty miały być ogłoszone w trakcie przedstawienia pt. „Ameryka na wesoło”. Przedstawienie to było pantomimą przygotowaną przez poszczególne klasy Liceum Ogólnokształcącego. Każda klasa zaprezentowała inny fragment historii USA, któremu towarzyszył podkład muzyczny i komentarz w języku angielskim z polskim tłumaczeniem. Scenki w humorystyczny sposób ilustrowały różne momenty historii USA, od odkrycia Ameryki przez Kolumba, poprzez przekazanie Statuy Wolności, po występy Michaela Jacksona. Scenariusze zostały w całości sporządzone przez uczniów.

We wszystkich klasopracowniach uczniowie, kształtując swoje umiejętności współdziałania w grupie, przygotowali gazetki i prezentacje multimedialne na 13 tematów omawiających różne elementy kultury USA, od geografii i parków narodowych poczynając, po współczesną gospodarkę i znaczenie polityczne tego kraju. Już w październiku każdej z klas został przydzielony temat do opracowania. Obchodom Dnia Amerykańskiego towarzyszyły konkursy na najlepszy wystrój klasopracowni, najlepsze przebranie oraz na sprawozdanie klasowe z informacji zdobytych po przeczytaniu i obejrzeniu wystaw i gazetek.

Sale zostały więc przystrojone w barwy amerykańskie i wyposażone w elementy zgodne z przydzieloną tematyką. Nasi uczniowie odkryli w sobie talenty aktorskie i wystąpili w przebraniach zgodnych z uroczystością. W szkole zaroilo się od Indian, prezydentów, czy znanych amerykańskich osobistości i wielu postaci z filmu amerykańskiego. Odwiedziła nas także Statua Wolności czy Hillary Clinton. Formularz sprawozdania, który wypełniła każda klasa, zawierał 70 pytań. Trzeba było między innymi napisać kto był pierwszym prezydentem USA, podać co najmniej trzy tytuły dzieł E. Hemingway’a, czy dowiedzieć się, którą z narodowych pieśni amerykańskich wykonywał Jimmy Hendrix; Trzeba przyznać, że z większością pytań uczniowie poradzi sobie bezbłędnie.

Obchodom Dnia Amerykańskiego towarzyszył także konkurs „Most Wanted”, w czasie którego uczniowie musieli odkryć, kto z nauczycieli jest przedstawiony na porożlepianych po korytarzach listach gończych. Zadanie było o tyle utrudnione, że do listów wykorzystano zdjęcia z dzieciństwa. Niektórzy z uczniów wykazali się olbrzymią spostrzegawczością odgadując tożsamość

„przestępców”.

Dodatkową atrakcją były ciasta, coca-cola i popcorn sprzedawane po 50 groszy na przepięknie ustrojonych korytarzach szkolnych. Cały dochód z tej akcji został przekazany na zakup słowniczków do nauki języka angielskiego.

Ryc. 1. Uczniowie podczas próby przedstawienia na Dzień Amerykański.

Ryc. 2. Indianie i pionierzy z klasy IIIB.

Kolejna odsłona projektu nastąpiła 15 grudnia 2006 w postaci Dnia Brytyjskiego. Te uroczystości miały już szerszy zasięg. Do szkoły zostały zaproszone delegacje z Gimnazjum Publicznego w Łobżenicy oraz Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Wyrzysku. Obchodom ponownie towarzyszyło zaangażowanie całej społeczności uczniów i wychowawców Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łobżenicy. W październiku 2006 zostały przydzielone do opracowania dla każdej z klas gazetki tematyczne (tak jak w roku poprzednim był to konkurs na najlepsze wykonanie).

Został ogłoszony konkurs wiedzy o Wielkiej Brytanii, który przyjął postać znaną z teleturnieju „Jeden z Dziesięciu”. Uczniowie w parach odpowiadali na pytania zadane przez prowadzącego konkurs p. Jacka Dominowskiego. Lista pytań została wcześniej podana do wiadomości osób biorących udział w konkursie, natomiast poszukiwanie odpowiedzi należało już do ich zadania. Konkurs otworzył zaproszony na uroczystość burmistrz miasta i gminy Łobżenica, p. E. Cerlak, który również

pozostawił miły wpis w książce pamiątkowej. Następnym punktem programu było przedstawienie przybliżające zebranym widzom charakterystyczne symbole Wielkiej Brytanii, jej ciekawe miejsca i rodzinę królewską. Po przedstawieniu odbył się krótki koncert szkolnego zespołu rockowego „The Bucketheads”, który zaprezentował znane i mniej znane utwory wykonywane przez artystów brytyjskiej sceny muzycznej. Na zakończenie zaproszeni goście mogli skorzystać z działającej od rana restauracji „The Naughty Student”, serwującej różnorodne herbatki w stylu brytyjskim. Dochód ze sprzedaży herbat i ciasta został ponownie przeznaczony na zakup słowniczków do nauki języka angielskiego.

Ryc.3. Gazetka przy wejściu do szkoły.

Ryc. 4. Powitalny uścisk dłoni Pani Dyrektor i „królowej Elżbiety II”

Ryc. 5. Rodzina królewska na przedstawieniu.

Ryc.6. Koncert zespołu „The Bucketheads”

15 lutego 2008 roku w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Tadeusza Kościuszki w Łobżenicy zorganizowałam, ponownie we współpracy z pozostałymi nauczycielami języka angielskiego, powiatowe obchody Dnia Australijskiego jako trzeciej odsłony projektu. O patronat nad imprezą tym razem poprosiliśmy Starostwo Powiatowe w Pile. W ramach obchodów Dnia Australijskiego na zajęciach języka angielskiego oraz wiedzy o kulturze zostały przeprowadzone lekcje kulturowe dotyczące malarstwa Aborygenów. Owocem tych zajęć były prace plastyczne uczniów naszej szkoły przedstawiające malarstwo Aborygenów, tzw. *dot painting*. Uczniowie przygotowali też plakaty informujące o kulturze Aborygenów, ich unikatowym języku, wierzeniach i muzyce.

Ogłosiliśmy powiatowy konkurs „Australia w moich oczach”, w którym udział wzięli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych powiatu pilskiego. Zadaniem uczestników konkursu było przygotowanie prezentacji multimedialnej dotyczącej różnych aspektów kultury Australii. Nagrody ufundował Starosta Pilski p. Tomasz Bugajski, a wyróżnienia ufundowane zostały przez dyrektora ZSP w Łobżenicy. Jury w składzie p. Weronika Sturmwoska i p. Jacek Dominowski, przyznało pierwsze miejsce uczniom Zespołu Szkół Ekonomicznych w Pile, Paulinie Wypchło.

Gwoździem obchodów Dnia Australijskiego była prezentacja multimedialna pt. „Australia – moja miłość” autorstwa nauczyciela wychowania fizycznego naszej szkoły, p. Macieja Jaruzala, który rok wcześniej odbył dwutygodniową podróż po Australii. Zebrani w auli szkolnej goście z ogromnym zaciekawieniem wysłuchali opowiadań naszego szkolnego podróżnika bogatej kultury, zwyczajach i problemach Aborygenów. W czasie prezentacji mogliśmy zobaczyć piękne zdjęcia flory i fauny Australii, jak również zabytków i nowoczesnych budowli. Usłyszeliśmy też kilka smutnych historii Aborygenów, którzy do chwili obecnej doświadczają dyskryminacji ze strony rządu australijskiego.

Ryc. 7. Prace uczniów prezentujące malarstwo Aborygenów.

Ryc. 8. Rozdanie nagród w konkursie powiatowym „Australia w moich oczach”.

Spotkanie uświetnili swoim występem muzycznym uczniowie ZSP w Łobżenicy, Marta Badura z klasy IIIa i Łukasz Jaruzal z klasy IIb, którzy wykonali piosenki Nick'a Cave'a „Where the Wild Roses Grow” oraz zespołu Snow Patrol „Chasing Cars”. Po zakończeniu gali gości zaproszono na skromny poczęstunek do klasy języka angielskiego, zaadaptowanej na ten dzień na kawiarenkę. W roku szkolnym 2008/2009 obchody Dnia Kultury Anglojęzycznej zorganizowaliśmy pod hasłem Dnia Irlandzkiego. Honorowy Patronat ponownie objął Starosta Piłski. Dodatkowo o patronat wystąpiliśmy także do Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Pile, co pozwoliło nam na wykorzystanie współpracy z wydawnictwami jako sponsorami nagród. Dzień Irlandzki odbył się 27 marca 2009r. Już w lutym ogłosiliśmy konkurs powiatowy na esej o Irlandii pod tytułem „My Irish Impressions”. Otrzymaliśmy kilkanaście prac, zwyciężcą okazała się Daria Arndt z klasy ZSP w Łobżenicy. Sam Dzień Irlandzki został uświetniony przedstawieniem prezentującym podstawowe wiadomości o kulturze Irlandii oraz występem specjalnie stworzonego na ten cel zespołu „Płonące Kierpce” składającego się z uczniów klasy IIIb. Zespół zatańczył układ choreograficzny typowego tańca irlandzkiego stworzony przez p. Joannę Harendę, doradcę metodycznego wychowania fizycznego. Zgromadzeni goście wysłuchali także najlepszych konkursowych esejów oraz zostali zaopatrzeni w małe vademecum o Irlandii w postaci wydanej w tym celu biuletynu okolicznościowego, do którego informacje przygotowywali uczniowie poszczególnych klas realizując tym samym zlecone im zadanie wyszuki-

nia informacji na temat poszczególnych aspektów kultury Irlandzkiej.

Ryc. 9. „Lekcja o Irlandii” – fragment przedstawienia.

Ryc. 10. Pokaz tańca irlandzkiego.

Podstawowym efektem wdrożenia do realizacji projektów pod wspólnym tytułem Dni Kultury Anglojęzycznej jest wzrost zainteresowania młodzieży tradycjami tych państw. Z rozmów z uczniami wynikało, że ich ciekawość świata została rozbudzona przez możliwość uczestnictwa w wybranych elementach kulturowych dotychczas reprezentowanych krajów. Ponadto młodzież zyskała duży zasób nowej wiedzy o Stanach Zjednoczonych czy Irlandii, oraz uporządkowała i zweryfikowała wiadomości znane z wcześniejszych lat nauki. Wiele osób z klas maturalnych zwracało uwagę na fakt, iż zdobyte informacje przydadzą im się w przyszłości, ponieważ zamierzają wyjechać za granicę do pracy. Z moich obserwacji wynikało również, że uczniowie z roku na rok lepiej radzą sobie z organizacją przygotowań do obchodów kolejnych uroczystości. Gazetki w klasach są coraz ciekawsze. W pierwszym projekcie to ja razem z pozostałymi nauczycielami języka angielskiego określiłam dokładnie, co młodzież ma przygotować, jakie informacje znaleźć. W następnych latach wystarczyło podać klasom główny temat, a uczniowie sami potrafili już dobrać do niego odpowiednio ważne wiadomości. Projekt Dni Kultury Anglojęzycznej jest dla nas projektem bez wyznaczonego terminu zakończenia. W kolejnych latach zamierzamy zorganizować Dzień Szkocki. Myślimy także o uroczystościach poświęconych takim egzotycznym krajom jak Republika Południowej Afryki, czy Indie, gdzie angielski jest drugim językiem urzędowym. Pomysłów mamy tak wiele, że zastanawiamy się, czy starczy nam czasu, by je wszystkie zrealizować. Uczniowie już pytają, gdzie „pojedziemy” w następnych latach.

Strzelec Wanda

Rok 2010 – Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Próba określenia ubóstwa

Ubóstwo dotyka przede wszystkim osoby o niskim statusie społecznym, bezrobotnych, którzy utracili prawo do świadczeń, osoby starsze wiekiem, uchodźców, emigrantów i osób zatrudnionych nielegalnie. Osoby żyjące dłuższy czas w ubóstwie, które tracą szansę na poprawę własnej sytuacji ulegają marginalizacji społecznej. Ubóstwo to nie tylko niskie zarobki, ale również brak mieszkań, utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej, szkolnictwa i brak miejsca w społeczeństwie. W porównaniu z ubóstwem wykluczenie społeczne posiada jeden wspólny element, a mianowicie brak dostępu do podstawowych praw. W Polsce w okresie transformacji na szeroką skalę wystąpił proces nadmiernego rozwarstwienia społecznego. Obok ludzi bogatych żyją i mieszkają ludzie o skrajnie niskich dochodach. Duża liczba ludzi korzysta z pomocy społecznej.

Ubóstwo jest bardzo ważne ze społecznego punktu widzenia, ponieważ powoduje ujemne skutki, zmniejsza się popyt na towary, a przez to chłonność rynku, co hamująco wpływa na rozwój gospodarczy i tempo wszelkich przemian. Ludzie ubodzy mają utrudniony dostęp do zdobycia wykształcenia, zachowania dobrego stanu zdrowia. Ubóstwo sprzyja powstawaniu wielu patologii. Niedoskonałość systemów pomocy osobom i rodzinom ubogim działa demoralizująco i zmniejsza motywację do zdobywania kwalifikacji zawodowych.

Ubóstwo, podobnie jak inne pojęcia z zakresu nauk społecznych nie posiada jednoznacznej definicji. Najczęściej określa się ubóstwo jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uważanych w danej społeczności za niezbędne. Najkrócej ubóstwo określa się jako brak środków do życia. Jest to zjawisko społeczne polegające na braku środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki (Encyklopedia Pedagogiczna PWN Warszawa 2005 s. 936). Termin potrzeby życiowe poza wyżywieniem obejmuje: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, zdobycie wykształcenia. Przy określaniu ubóstwa trzeba jeszcze uwzględnić czynnik psychologiczny polegający na porównywaniu swojego położenia z innymi ludźmi, poczucie bezsilności, wstydu i upokorzenia.

Ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym. Granice ubóstwa określa się na poziomie dochodów lub wydatków gospodarstw domowych (metoda obiektywna), na podstawie subiektywnych ocen gospodarstw domowych i na podstawie niepieniężnych wskaźników charakteryzujących się warunkami mieszkaniowymi i zasobnością gospodarstw domowych. W literaturze przedmiotu ubóstwo określa się jako stan poniżej określonego progu dochodowego jednostki, rodziny lub grupy społecznej.

Bank Światowy definiuje ubóstwo jako niemożność osiągnięcia minimalnego standardu życiowego – poniżej dwóch dolarów dziennie (Lister, 2007,

s. 9-13). W naszym kraju żyje jeszcze wiele ludzi za mniej niż 2,15 dolara dziennie (miara ubóstwa w naszym regionie). Biorąc za punkt wyjścia niedoskonały, ale powszechnie stosowany poziom najniższej emerytury jako kryterium porównawcze omawianego zjawiska, to poziom ubóstwa w naszym kraju jest większy, niż w latach 80-tych. W roku 1995 poziom ubóstwa obejmował 26% ogółu populacji, co przekładało się na 9,3 miliona ludzi. Na podstawie danych przekazanych przez GUS w roku 2006 na jedną osobę w rodzinie przypadała kwota 837,70 zł, czyli o 9,6% więcej, niż w roku 2005. Osoby pracujące na własny rachunek uzyskały dochód w wysokości 1106 zł, czyli o 12,8% więcej, niż w roku 2005. emeryci w roku ubiegłym uzyskali dochód 943,90 zł, czyli o 6,8% więcej niż w roku poprzednim.

W rodzinach pracowniczych dochód miesięczny wynosił 829,20 zł, a rolnicy osiągnęli dochód 689,80 zł. Poniżej minimum egzystencji, zwanym też minimum biologicznym, żyło w Polsce 7,8% osób (w roku 2005 – 12,%). Najbardziej zagrożone ubóstwem są rodziny wielodzietne 13,9% rodzin żyje poniżej egzystencji, z trójką dzieci jest 26,2%. Ubóstwem zagrożeni są rolnicy, renciści, osoby utrzymujące się ze świadczeń społecznych, pracownicy na stanowiskach robotniczych, nierobotniczych i emeryci.

W badaniach porównawczych stosuje się kategorię tzw. ubóstwa relatywnego. Polega to na tym, że za próg ubóstwa uznaje się pewien poziom dochodu określony w jakimś stosunku do przeciętnej wielkości dobrobytu. W statystyce europejskiej stosuje się trzy progi ubóstwa na poziomie 40%, 50%, lub 60% przeciętnego dochodu lub mediany dochodów. Najczęściej przyjmuje się 50% przeciętnego dochodu na osobę w danym okresie (Golinowska S, 2006, Polityka Społeczna 11-12).

W IV kwartale 2007 relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 573 zł, 4-osobowych (2 osoby dorosłe + 2 dzieci poniżej 14 lat) 1547 zł, natomiast w IV kwartale 2008 odpowiednio: 621 zł oraz 1676 zł. Minimum egzystencji ustalonej przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Minimum egzystencji w IV kwartale 2007r. wynosiło dla gospodarstw 1-osobowych 389 zł, a dla 4-osobowych 1049 zł, natomiast w IV kwartale 2008r. odpowiednio: 418 zł oraz 1129 zł (Rocznik Statystyczny-2009).

Według Narodowej Strategii Integracji Społecznej z roku 2004 wskazano, że osoby zagrożone wykluczeniem społecznym żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne). Dotykają je niekorzystne procesy społeczne na skutek masowych i dy-

namicznych zmian rozwojowych np.:

- deindustrializacji, kryzysów, gwałtownego spadku branż, regionów,
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy zapewniający im normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji, wejście na rynek pracy, założenie rodziny,
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy,
- stosowane są wobec nich praktyki dyskryminacyjne, zarówno na skutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów,
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych, np.: osoby długotrwale chore, niepełnosprawne, uzależnione, są przedmiotem niszczącego działania innych osób np.: przemocy, szantażu (www.sciaga.pl/tekst4654847 formy_zjawiska_wykluczenia_spolecznego_podstawie_ubostwa)

Podsumowując należy podkreślić, że o ubóstwie mówimy wtedy, gdy człowiek nie jest w stanie spełnić swoich podstawowych potrzeb i żyje poniżej przyjętego poziomu w danym społeczeństwie.

2010 Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym

„Największa satysfakcja w życiu to świadomość, że się nikogo nie skrzywdziło.”

Antyfanos

Nauczyciel – praktyk proponuje...

Buller Barbara

Scenariusz lekcji przyrody w klasie V – Liść-mała fabryka pokarmu

Dział programu: Łąd jako środowisko życia.

- „burza mózgów”
- obserwacja bezpośrednia
- film dydaktyczny

Treści nauczania: Znaczenie roślin i grzybów w przyrodzie i gospodarce człowieka.

Standardy egzaminacyjne:

- odczytuje dane ze schematu oraz odpowiada na proste pytania z nimi związane
- posługuje się poznanymi terminami do opisywania zjawisk i sytuacji spotykanych w środowisku
- odpowiada na pytania dotyczące przebiegu zjawisk, zapisuje wyniki obserwacji
- rozumie potrzebę stosowania zasad postępowania w środowisku przyrodniczym

Formy pracy:

- indywidualna
- zbiorowa
- grupowa

Środki dydaktyczne: zeszyt ucznia, karty pracy, kserokopie materiałów dla ucznia, instrukcje przeprowadzanych doświadczeń, plansza „Fotosynteza”, sprzęt laboratoryjny, materiały do badań (palma, paproć zwyczajna), film dydaktyczny „Słońce”, warzywa, owoce, nasiona

Cel główny: Poznanie i zrozumienie procesu fotosyntezy.

Czas trwania zajęć: 1 jednostka lekcyjna

Cele operacyjne:

Uwagi: Ocenie podlega umiejętności pracy w grupie, prawidłowość wykonywania poleceń, prezentacja efektów pracy grupy, aktywność uczniów.

Poziom wiadomości:

uczeń potrafi:

- podać definicję fotosyntezy
- określić, korzystając ze schematu, warunki niezbędne do procesu fotosyntezy
- określić miejsce występowania produktów w roślinie
- podać przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych

Poziom umiejętności:

uczeń potrafi:

- uzasadnić podstawowe znaczenie procesu fotosyntezy dla życia na Ziemi
- zaplanować i przeprowadzić proste doświadczenie
- właściwie zanotować przebieg i wynik doświadczenia
- wyciągnąć wnioski z obserwacji

„Marzenia zwykle się spełniają, ale nie tak i nie wtedy kiedy tego pragniemy.”

Maria Dąbrowska

Postawy:

uczeń charakteryzuje się postawą:

- aktywną – umie wyciągnąć właściwy wniosek
- twórczą – badacza
- troski o ochronę terenów zieleni

„Największą mądrością jest czas, wszystko ujawni.”

Tales z Miletu

Cele wychowawcze:

- wdrażanie do samodzielnego myślenia, wnioskowania, uogólniania oraz zespołowej pracy nad problemem
- dbanie o powierzony sprzęt laboratoryjny
- przestrzeganie zasad bhp podczas wykonywania zadań

Metody/techniki:

- pogadanka
- mini wykład

Przebieg lekcji:

CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA	CZYNNOŚCI UCZNIÓW
I. Faza wstępna: 1. Czynności organizacyjno- porządkowe Przywitanie uczniów, sprawdzenie obecności Przedstawienie celu lekcji i formy pracy. 2. Wprowadzenie do tematu Nauczyciel zadaje uczniom pytania wprowadzające do tematu lekcji. a) Jak dzielimy organizmy ze względu na sposób odżywiania się? b) Jakie organizmy nazywamy cudzożywnymi? c) Jakie organizmy nazywamy samożywnymi? d) Dzięki jakiemu procesowi rośliny są samożytne? II. Faza realizacyjna Dzisiaj przyjrzymy się bliżej procesowi fotosyntezy. Nauczyciel podaje temat lekcji. „Liść – mała fabryka pokarmu” Prosi ucznia o omówienie budowy morfologicznej liścia na podstawie planszy. Nauczyciel dzieli uczniów na 3 grupy pięcioosobowe. Przydziela i objaśnia zadania do opracowania, określa czas wykonania zadania. Grupa I Doświadczenie wykonano na rosnącej w doniczce roślinie, która stała na parapecie okiennym. Jej liście owinięto folią aluminiową i wystawiono na działanie światła. Obejrzyj zestaw doświadczenia. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek. Grupa II Masz przed sobą dwie jednakowe probówki. Do obu wlało jednakową ilość wody. Do jednej z nich włożono duży liść. Probówki umieszczono w statywie i do każdej wlało po cztery krople oliwy. Zestaw umieszczono w bezpiecznym miejscu w pracowni i pozostawiono na dwa dni. Obejrzyj zestaw doświadczenia. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek. Grupa III Doświadczenie wykonano na rosnących w doniczkach roślinach, które stały na parapecie okiennym. Na wybrany liść nałożono pustą butelkę plastikową. Obejrzyj zestaw doświadczenia. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek. Nauczyciel prezentuje uczniom planszę przedstawiającą proces fotosyntezy. Wyróżnia czynniki niezbędne do przebiegu tego procesu i produkty w nim powstające. Zwraca uwagę na aparaty szparkowe – miejsca, którymi zachodzi wymiana gazowa. W ramach utrwalenia wiadomości wyświetla krótki film pt: „Słońce” ukazujący proces fotosyntezy.	Uczniowie odpowiadają na pytania nauczyciela <i>Ze względu na sposób odżywiania się organizmy dzielimy na samożytne i cudzożytne.</i> <i>Cudzożytność polega na pobieraniu przez organizmy pokarmu z otoczenia. Zaliczamy do nich głównie zwierzęta.</i> <i>Samożytność polega na wytwarzaniu sobie substancji odżywczych w procesie fotosyntezy. Organizmy samożytne to rośliny.</i> <i>Rośliny są samożytne dzięki procesowi fotosyntezy</i> Uczniowie zapisują temat lekcji w zeszytach. Uczniowie przypominają budowę liścia i określają jego rolę w życiu rośliny. <i>Uczniowie dzielą się na 3 grupy i zajmują miejsca przy ponumerowanych stolikach.</i> <i>Oglądają zestawy doświadczenia. Zapoznają się z kartą pracy. Zapisują obserwacje i wyciągają wnioski, które mają rozwiązać problem badawczy.</i> Grupa I Obserwacja: Oklejony folią aluminiową liść żółknie. Wniosek: Roślina do życia potrzebuje światła. Grupa II Obserwacja: Poziom wody w probówce nr 2 zmniejszył się. Wniosek. Roślina do życia potrzebuje wody. Grupa III Obserwacja: Plastikowa butelka pokryła się parą wodną Wniosek: Z liści rośliny wyparowuje woda. Analizują informacje przedstawione za pomocą schematu fotosyntezy. Jeden z uczniów podchodzi do planszy i omawia krótko na czym polega proces fotosyntezy <i>Proces fotosyntezy polega na wytwarzaniu przez rośliny cukrów (glukozy) z wody, soli mineralnych, dwutlenku węgla, przy udziale energii świetlnej oraz chlorofilu. W procesie tym powstaje również tlen.</i>

Nauczyciel prosi o uzupełnienie zad.1 w karcie pracy (Poznajemy czynniki potrzebne roślinom do wytworzenia pokarmu).

Prosi o wklejenie do zeszytu notatki dotyczącej fotosyntezy.

Fotosynteza to proces odżywiania roślin.

Wytwarzanie substancji pokarmowych zachodzi we wnętrzu liścia, w komórkach zawierających zielony barwnik – chlorofil. Z dwutlenku węgla i wody, z udziałem energii świetłej powstaje cukier zwany glukozą. Produktem ubocznym jest tlen i para wodna.

Nauczyciel wyjaśnia, że tlen i woda (para wodna) przenikają przez aparaty szparkowe na zewnątrz liścia. Z glukozy w wyniku dalszych przemian powstają inne cukry o bardziej skomplikowanej budowie. Z wykorzystaniem soli mineralnych tworzą się również białka i tłuszcze.

Nauczyciel objaśnia jakie są dalsze losy wytwarzanego przez rośliny pokarmu.

Pokarm wytworzony przez roślinę zużywany jest do wzrostu i rozwoju rośliny, a nadmiar magazynowany w różnych częściach rośliny.

Na podstawie wiadomości z klasy czwartej wskażcie warzywa, bądź owoce, w których gromadzone są białka, tłuszcze, cukry (praca w grupach)

Jak wykazać obecność tłuszczów w nasionach słonecznika? Macie do dyspozycji bibułę i łyżeczkę.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie i utrwalenie wiadomości.

a) Wyjaśnij, na czym polega istota procesu fotosyntezy.

b). Określ rolę procesu fotosyntezy w życiu roślin.

2. Ocena pracy uczniów; podanie ocen wraz z uzasadnieniem.

3. Omówienie pracy domowej:

Zadanie domowe

Zadanie 2 i 4 - karta pracy.

Napisz w 6 zdaniach dlaczego proces fotosyntezy ma podstawowe znaczenie dla życia na naszej planecie.? (zeszyt przedmiotowy)

4. Ewaluacja: Określ swój stopień zadowolenia z dzisiejszej lekcji oraz poziom uzyskanej wiedzy zaznaczając markerem znak X w odpowiednim miejscu.

Zadanie polega na rozpoznaniu i wskazaniu przez uczniów warzyw, owoców, bądź nasion, w których gromadzone są białka, tłuszcze, cukry.

Grupa I

Cukry są magazynowane w korzeniach spichrzowych (np. marchew), owocach (jabłko, gruszka), liściach spichrzowych (np. cebula).

Grupa II

Białka są magazynowane w nasionach np. grochu, fasoli.

Grupa III

Tłuszcze są magazynowane w nasionach oleistych (nasiona słonecznika, nasiona dyni).

Uczniowie obierają nasiona słonecznika, a następnie rozgniatają te nasiona na bibule. Prowadzą obserwacje i wyciągają wnioski.

Obserwacje: Na bibule pozostają tłuste plamy.

Wnioski: W nasionach słonecznika znajdują się tłuszcze.

(Wskazanie na schemacie czynników niezbędnych do procesu fotosyntezy)

Uzupełnienie zad.3 w karcie pracy.

Swobodne wypowiedzi uczniów na temat znaczenia procesu fotosyntezy dla życia na Ziemi.

ARKUSZ EWALUACYJNY

KARTA PRACY

„LIŚĆ - MAŁA FABRYKA POKARMU”

Zadanie 1. Poznajemy czynniki potrzebne roślinom do wytwarzania pokarmu.

a. uzupełnij poniższy schemat tak, aby przedstawił proces fotosyntezy. Użyj poniższych wyrazów.

tlen woda i sole mineralne glukoza dwutlenek węgla światło chlorofil

para wodna

b. uzupełnij zdania, wpisując w wy kropkowane miejsca właściwe określenia spośród podanych w ramce.

fotosynteza	glukoza	chlorofil
-------------	---------	-----------

Zielony barwnik, znajdujący się we wnętrzu liścia to

W liściu z dwutlenku węgla i wody przy udziale energii słonecznej powstaje cukier zwany

..... Główną funkcją liścia jest przeprowadzanie procesu zwanego

c. wyjaśnij, dlaczego o roślinach zielonych mówimy, że są producentami tlenu.

Zadanie 2. Poznajemy dalsze losy wytworzonego pokarmu.

Wytworzone przez roślinę składniki pokarmowe: cukry, białka, tłuszcze są magazynowane w różnych częściach rośliny. Na podstawie rysunków nazwij części roślin, w których przede wszystkim są gromadzone poszczególne składniki pokarmowe.

Cukry są magazynowane w

Białka są magazynowane w

Tłuszcze są magazynowane w

Zadanie 3. Zaznacz znakiem „+” lub „-”, czy w takich warunkach, jakie przedstawiono na rysunku, zachodzą procesy odżywiania i oddychania roślin.

Dzień	Noc
Odżywianie	Odżywianie
Oddychanie	Oddychanie

Zadanie 4 Uzupełnij zdania. Roślina w procesie fotosyntezy pobiera następujące substancje

-, która wnika przez korzenie,
-, która dostaje się przez aparaty szparkowe,
- pobierana całą powierzchnią liścia.

Zadanie domowe

- Zadanie 2 i 4 - karta pracy.
- Napisz w 6 zdaniach dlaczego proces fotosyntezy ma podstawowe znaczenie dla życia na naszej planecie? (zeszyt przedmiotowy).

Notatka z lekcji

Fotosynteza to proces odżywiania roślin.

Wytwarzanie substancji pokarmowych zachodzi we wnętrzu liścia, w komórkach zawierających zielony barwnik – **chlороfil**. Z dwutlenku węgla i wody, z udziałem energii świetlej powstaje cukier zwany **glukozą**. Produktem ubocznym jest tlen i para wodna.

Obserwacja:

.....

Wniosek

.....

Doświadczenie 1**Grupa I**

Doświadczenie założono na rosnącej w doniczce roślinie, która stała na parapecie okiennym. Jej liście owinięto folią aluminiową i wystawiono na działanie światła.

Obejrzyj zestaw doświadczalny. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek.

Obserwacja:

.....

Wniosek

.....

Zadanie 1**Grupa 1**

Masz przed sobą zestaw zawierający: jabłko, gruszkę, marchew, ziemniak, groch, fasolę, orzech włoski, nasiona słonecznika i dyni. Wskaż te produkty, w których przede wszystkim są gromadzone białka.

Zadanie 1**Grupa 2**

Masz przed sobą zestaw zawierający: jabłko, gruszkę, marchew, ziemniak, groch, fasolę, orzech włoski, nasiona słonecznika i dyni. Wskaż te produkty, w których przede wszystkim są gromadzone tłuszcze.

Zadanie 1**Grupa 3**

Masz przed sobą zestaw zawierający: jabłko, gruszkę, marchew, ziemniak, groch, fasolę, orzech włoski, nasiona słonecznika i dyni. Wskaż te produkty, w których przede wszystkim są gromadzone cukry.

Doświadczenie 1**Grupa II**

Masz przed sobą dwie jednakowe probówki. Do obu wiano jednakową ilość wody. Do jednej z nich włożono duży liść. Probówki umieszczono w statywie i do każdej wiano po cztery krople oliwy. Zestaw umieszczono w bezpiecznym miejscu w pracowni i pozostawiono na dwa dni. Obejrzyj zestaw doświadczalny. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek.

Obserwacja:

.....

Wniosek

.....

Doświadczenie 2

Wiedząc, że tłuszcze są magazynowane w nasionach oleistych (nasiona słonecznika, nasiona dyni), mając do dyspozycji bibułę i łyżeczkę wykaż ich obecność. Zapisz obserwację i wniosek.

Obserwacje: (co pojawiło się na bibule?)

.....

Wnioski: (co znajduje się w nasionach słonecznika?)

.....

Doświadczenie 1**Grupa III**

Doświadczenie wykonano na rosnących w doniczkach roślinach, które stały na parapecie okiennym. Na wybrany liść nałożono pustą butelkę plastikową. Obejrzyj zestaw doświadczalny. Opisz wynik tego doświadczenia. Wyciągnij wniosek.

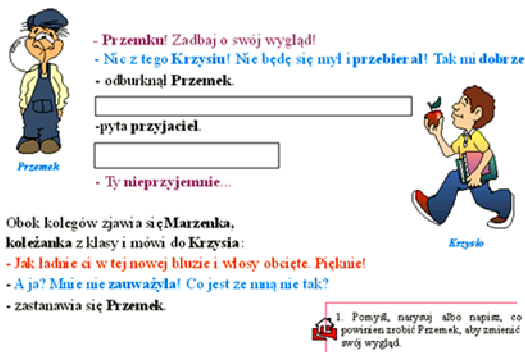
Doświadczenie 2

Wiedząc, że tłuszcze są magazynowane w nasionach oleistych (nasiona słonecznika, nasiona dyni), mając do dyspozycji bibułę i łyżeczkę wykaż ich obecność. Zapisz obserwację i wniosek.

Obserwacje: (co pojawiło się na bibule?)

.....

4. Prezentacja przez nauczyciela i uczniów tekstu „Brudas i czyścioch” – analiza tekstu. Uzupełnienie tekstu (z lukami – uczniowie otrzymują wersję czytanki bez dwóch zdań wygłaszanych przez bohaterów) zdaniem z wycinanki. Próba odpowiedzi na pytania stawiane przez Przemka. Utrwalenie poznanych liter „ż” i „rz” (odczytanie pogrubionych wyrazów).
5. Rysowanie przyborów toaletowych (zagadka i rebus w ćwiczeniach Ćw. 2 z.2 s.64).
6. Improwizacje ruchowe „Zgadnij, co robię?”. Dzieci ustawione są w kole. Wybrane dziecko wchodzi do środka i prezentuje czynności związane z dbaniem o higienę ciała i włosów.
7. Podsumowanie zajęcia.

Materiały dodatkowe dla ucznia:

- Nie... A z jakiego powodu?

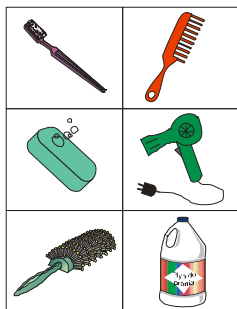
- Nie martwi cię, że inni się od ciebie odsuwają?

Materiały na tablicę:

1 2 3 4 5 6 7 8

Goldstein Aleksandra

Scenariusz zajęcia zintegrowanego – zajęcia pokazowe z aktywności muzycznej, ruchowej, matematycznej

Klasa: 2

Termin realizacji: grudzień

Rodzaje aktywności: muzyczna, ruchowa, matematyczna

Cele całodziennych zajęć:

a. dydaktyczne:

ogólne:

- zaprezentowanie umiejętności akompaniowania na instrumentach perkusyjnych do muzyki poważnej;
- utrwalenie wiadomości na temat miejsca nut na pięciolinii i ich nazwach solmizacyjnych;

szczegółowe: Uczeń

- trafnie podaje wartości nut do symbolu graficznego;
 - rozróżnia wartości nut;
 - poprawnie „ustawia” nuty na pięciolinii;
 - operuje nazwami solmizacyjnymi nut;
 - prawidłowo trzyma instrument perkusyjny i gra na nim;
 - śledzi ruchy dyrygenta;
 - odczytuje partyturę;
 - gra na instrumencie wg wskazywanych wartości nut;
 - tworzy i układa rytm w takcie na 4/4;
 - wygrywa ułożony rytm;
 - uważnie słucha poleceń nauczyciela;
 - koncertuje w zespole;
 - dokładnie pokazuje elementy zabawy ruchowej;
- b. wychowawcze: Uczeń
- zgodnie współpracuje w grupie i zespole;
 - czuje się odpowiedzialny za swoją pracę jako część sukcesu całej grupy;

- wykorzystuje zabawę ruchową do rozluźnienia i chwili wypoczynku;
- czerpie satysfakcję ze wspólnego muzykowania.

Metody wspierania aktywności edukacyjnej uczniów:

heurystyczna – dialogu, problemowa; informacyjna – wyjaśnianie ilustrowane i werbalne; opis z wykorzystaniem modeli i przedmiotów naturalnych (instrument).

Formy organizacyjne aktywności edukacyjnej dzieci:

aktywność indywidualna jednolita, indywidualna zróżnicowana, zbiorowa jednolita, zbiorowa zróżnicowana, grupowa, aktywność z całą klasą.

Środki dydaktyczne w inicjowaniu czynności uczenia się

dzieci: konwencjonalne – okazy naturalne (instrumenty muzyczne – niemethodyczne perkusyjne), modele (zastępniki instrumentów muzycznych: butelki i liczydła), pomoce graficzne;

Techniczne: słuchowe – nagranie utworów muzyki poważnej na płycie CD.

Bibliografia:

Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B. „Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie”.

Goldstein A., Kotwińska B. „Nauczanie zintegrowane od podwórka”.

Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej?”.

Strauss B. „Aktywne słuchanie muzyki”.

PRZEBIEG ZAJĘCIA POKAZOWEGO

1. Przywitanie gości.
2. Utrwalenie wiadomości na temat wartości nut - wykorzystanie materiałów zgromadzonych na gazetce klasowej.
3. Praca w zespołach dwuosobowych nad „umieszczeniem” nutki w jej mieszkaniu (na pięciolinii). Jedna osoba z pary ma na plecach przyklejoną naklejkę z nazwą solmizacyjną nuty; druga osoba podając wskazówki, „wysyła” nutkę do domu.

Mieszkasz na pierwszej linii; mieszkasz na drugim polu... - nutka odpowiada jak się nazywa (nazwy solmizacyjne) i ustawia się na pięciolinii znajdującej się na podłodze, na środku klasy.

4. Zabawa przy muzyce - nauczyciel podając polecenie, ustawia dzieci na odpowiedniej linii lub polu pięciolinii.

5. Tworzenie orkiestry instrumentów perkusyjnych niemelodycznych - przygotowanie się uczniów do zagrania akompaniamentu do utworu muzyki poważnej: „Bravado” Dla przyjaciela - melodia flamandzka; forma muzyczna AB.

Dzieci ustawiają się po łuku przed partyturą, w rękach mają klawesy, trójkąty, tarki (liczydła i plastikowe butelki) i janczarki - dzwoneczki.

6. Podział na grupy. Utrwalenie wartości nut i pojęcia takt.

Uczniowie dostają w kopertach symbole nut: półnuty, ćwierćnuty i ósemki. Zadanie polega na ułożeniu dowolnego rytmu w tacie na 4/4.

7. Wygranie ułożonych rytmów przez grupy uczniów na dowolnie wybranym instrumencie.

8. Koncert dla przybyłych gości - akompaniowanie do poznanych wcześniej utworów muzyki poważnej wg Batti Strauss:

- „Countr dance”- suita orkiestrowa z „Muzyki na wozie” Jerzego Fryderyka Haendla;
- „Le Basgue” - J. Galway (Pajaczek); prezentacja zabawy ruchowej.
- „Marsz Radeckiego” - J. Straussa.

9. Podsumowanie zajęć, nagrodzenie uczniów i pożegnanie gości.

Utwór "Bravado"

Na partyturze przy dzwoneczkach znajduje się symbol tamburyna. Jest to propozycja do innego układu uczniów w orkiestrze.

Wnioski: (co znajduje się w nasionach dyni?)

.....

.....

Doświadczenie 2

Wiedząc, że tłuszcze są magazynowane w nasionach oleistych (nasiona słonecznika, nasiona dyni), mając do dyspozycji bibułę i łyżeczkę wykaż ich obecność. Zapisz obserwację i wniosek.

Obserwacje: (co pojawiło się na bibule?)

.....

.....

Wnioski: (co znajduje się w orzechu włoskim?)

.....

.....

OCENA PRACY UCZNIÓW W CZASIE LEKCJI

Przy ocenie uczniów wzięto pod uwagę następujące elementy:

	Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3
1. Prawidłowe uzupełnienie schematu o procesie fotosyntezy(6 pkt)- 1a			
2. Uzupełnienie zdania korzystając z określeń podanych w ramce (3 pkt) -1b			
3. Wykonanie zadań i przedstawienie wyników klasie (5 pkt)	Dośw.1a (fotosynt) -2p Zadanie 1 (białka.)-1p Doświadczenie 2 (słonecznik)- 2p	Dośw.1b (fotosynt) -2p Zadanie 1 (cukry)- 1p Doświadczenie 2 (dynia)- 2p	Dośw. 1 (fotosynt) – 2p Zadanie 1 (tłuszcz.)-1p Doświadczenie 2 (orzech włoski)
4. Proces odżywiania i oddychania u roślin (2 pkt)			
Ilość punktów i ocena			

14-16 punktów – bdb

12 -13 punktów – db

8- 11 punktów – dst

5 -7 punktów – dop

0 – 4 punktów – ndst.

tlen
woda i sole mineralne
glukoza
dwutlenek węgla
światło
chlorofil
para wodna

Buller Barbara, Kwaśnik Katarzyna, Solak-Kujawska Sylwia, Sosnowski Maciej

Propozycja projektu edukacyjnego do realizacji w szkole podstawowej - Poznajemy polskie parki narodowe

I. CELE PROJEKTU

- Zwiedzanie wybranego parku narodowego (znajdującego się najbliżej szkoły lub wynikające z realizacji planu pracy szkoły)
- Zapoznanie z formami ochrony przyrody w Polsce,
- Zapoznanie z polskimi parkami narodowymi.
- Symbole i osobliwości przyrodnicze i krajobrazowe poszczególnych parków
- Kształtowanie wśród dzieci postawy przyjaznej przyrodzie, uświadomienie na problemy ginących gatunków, w szczególności zwrócenie uwagi na niszczącą działalność człowieka
- Zasady zachowania w parkach narodowych
- Przeprowadzenie wywiadu z pracownikiem parku narodowego
- Przygotowanie prezentacji multimedialnej w Power Poincie
- Umiejętność pracy w grupie
- Krytyczne podejście do uzyskanych informacji

II. HARMONOGRAM – realizacja projektu w II semestrze roku szkolnego (wrzesień - kwiecień)

ZADANIA	TERMIN	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	UWAGI
1. Losowanie parków narodowych pomiędzy grupy uczniów poszczególnych klas	15 – 30 września	Nauczyciel przyrody	Możliwość wyboru linii technologicznej w zależności od liczby uczestników projektu
2. Zebranie informacji na temat zaproponowanego parku • symbol parku(wykonanie emblematu parku narodowego dowolnymi technikami plastycznymi), • położenie parku w Polsce i regionie, • zapoznanie się z osobliwościami parków narodowych w zakresie świata roślin, zwierząt i cech krajobrazu.	wrzesień-marzec	Nauczyciele przyrody,	
3. Skonstruowanie mapy lub plakatu parku narodowego z uwzględnieniem osobliwości przyrodniczych i krajobrazowych	wrzesień-marzec	Nauczyciele plastyki,	
4. Wiersz o osobliwości parku.	wrzesień-marzec	Nauczyciele języka polskiego,	
5. Wykonanie prezentacji multimedialnej dotyczącej parku narodowego	wrzesień-marzec	Nauczyciel informatyki	
6. Konkurs wiedzy o wybranym parku	wrzesień-marzec	Nauczyciele przyrody,	
7. Prezentacja wyników realizacji projektu	obchody Dnia Ziemi		
8. Ustalenie kryteriów oceniania wykonanych zadań	1-15 wrzesień	Nauczyciele przyrody	

III. KRYTERIA OCENIANIA

- Ocenie podlega przygotowanie i przedstawienie projektu w formie prezentacji (emblemat, plakat, wiersz, prezentacja multimedialna)
- Ocenia komisja złożona z nauczycieli biorących udział w projekcie.

KRYTERIA OCENY	LICZBA PUNKTÓW
Prezentacja parku narodowego: Emblemat (staranność wykonania, technika plastyczna, czytelność) Plakat (dobór formy do treści, staranność wykonania, technika plastyczna, czytelność). Wiersz (poprawność językowa) Prezentacja multimedialna (przejrzystość, czytelność, komunikatywność) Konkurs	5 pkt 5 pkt 5 pkt 5 pkt 10 pkt max. 30 pkt
Załączniki do ogólnej oceny grupy: Zaangażowanie podczas pracy w grupach tematycznych	5 pkt max. 5 pkt

IV. CELE SZCZEGÓŁOWE

ZADANIA SZCZEGÓŁOWE	ODPOWIEDZIAL- NY	FORMA	CZAS	PREZENTA- CJA
Losowanie parków narodowych pomiędzy grupy uczniów poszczególnych klas				
1. Spotkanie inauguracyjne realizację projektu „Poznajemy polskie parki narodowe” • Cele projektu • Zasady realizacji projektu • Losowanie parków narodowych	Nauczyciel przyrody	grupowa	15 – 30 września	
Zebranie informacji na temat zaproponowanego parku				
1. Symbol parku 2. Położenie parku w Polsce i regionie, 3. Zapoznanie się z osobliwościami parków narodowych w zakresie świata roślin, zwierząt i cech krajobrazu.	Nauczyciel przyrody, uczniowie	Indywidualna, grupowa	Październik - marzec	
Skonstruowanie emblematu, mapy lub plakatu parku narodowego z uwzględnieniem osobliwości przyrodniczych i krajobrazowych				
1. Wybór formy wykonania pracy plastycznej (dwie grupy) 2. Wybór techniki wykonania 3. Wykonanie emblematu i plakatu/mapy	Nauczyciel plastyki, uczniowie	Indywidualna, grupowa	Październik - marzec	
Wiersz o osobliwości parku				
1. Zapoznanie z różnymi formami wypowiedzi lirycznej 2. Wybór formy i tematyki wypowiedzi. 3. Przeprowadzenie konkursu na najciekawsze wiersze	Nauczyciel języka polskiego, uczniowie	indywidualna	Październik – marzec	
Wykonanie prezentacji multimedialnej dotyczącej parku narodowego				
1. Zapoznanie z programem MS Power Point 2. Zebranie materiału 3. Wybranie ciekawych treści do przedstawienia w prezentacji 4. Wykonanie prezentacji 5. Przeprowadzenie konkursu na najciekawszą prezentację	Nauczyciel informatyki, uczniowie	grupowy	Październik - marzec	
Konkurs wiedzy o wybranym parku				
1. Wybór formy przeprowadzenia konkursu wiedzy (krzyżówka, quiz lub inne) 2. Skonstruowanie pytań i kryteriów oceniania 3. Przeprowadzenie i ocenienie konkursu	Nauczyciel przyrody, uczniowie	grupowa	Październik - marzec	
Prezentacja wyników realizacji projektu				
1. Wystawa prac uczniowskich 2. Podsumowanie konkursu wiedzy 3. Recytacja wierszy – laureatów konkursów 4. Przedstawienie najciekawszych prezentacji multimedialnych – laureatów konkursów	Nauczyciele zaangażowani w realizację projektu	Indywidualna i grupowa	Obchody Dnia Ziemi	

„Jakże uroczą istotą jest człowiek, jeżeli jest człowiekiem.”

Menander

Frankowski Mariusz

Scenariusz lekcji historii

„Obrzędy pogrzebowe starożytnych Egipcjan”

Temat: Obrzędy pogrzebowe starożytnych Egipcjan.**Cel główny:**

Przedstawienie obrzędów pogrzebowych w starożytnym Egipcie.

Cele lekcji w ujęciu operacyjnym:

- a. uczeń pamięta:
 - pojęcia: mumia, piramida, Sfinks
 - imiona najważniejszych bogów egipskich i dziedziny jakimi się opiekowali: Anubis, Ozyrys, Izda
 - najważniejsze etapy mumifikacji
- b. uczeń rozumie:
 - dlaczego sztuka mumifikowania zwłok powstała w starożytnym Egipcie
 - dlaczego Egipcjanie balsamowali zwłoki
 - czemu służył rytuał otwarcia ust
- c. uczeń potrafi:
 - prawidłowo posługiwać się poznanymi pojęciami
 - opowiedzieć w jaki sposób przebiegał proces mumifikacji
 - rozpoznać na ilustracji bogów egipskich

Metody pracy:

- rozmowa nauczająca
- opowiadanie
- praca indywidualna
- praca z podręcznikiem
- inscenizacja improwizowana

Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna
- karty pracy
- ilustracje przedstawiające bogów egipskich w podręczniku, s.16–17
- przedmioty wykorzystane do inscenizacji (np. bandaż, wazy)

Przebieg lekcji:

Ogniwa lekcji	Czas	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
I. Czynności organizacyjne	3 min.	Przywitanie. Sprawdzenie obecności, wpisanie tematu do dziennika.	Przygotowanie uczniów do lekcji.
II. Wprowadzenie nowego tematu	39 min.	Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy i prosi o rozszyfrowanie diagramu, w którym jest ukryty temat lekcji. Następnie zapoznaje uczniów z celami lekcji. W toku rozmowy nauczającej, podczas prezentacji multimedialnej oraz przy pomocy ilustracji zawartych w podręczniku nauczyciel przedstawia obrzędy pogrzebowe starożytnych Egipcjan i opowiada o etapach mumifikacji.	Uczniowie słuchają oraz rozwiązują test zawarty w karcie pracy.
		Nauczyciel wybiera chętnych uczniów do inscenizacji improwizowanej, w czasie której uczniowie odgrywają rytuał <i>Otwarcia ust</i> .	Chętni uczniowie odgrywają swoją rolę, a pozostali słuchają i oglądają.
III. Zakończenie	3 min.	Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów, a następnie prosi o dokonanie przez nich ewaluacji zajęć.	Uczniowie słuchają i dokonują ewaluacji.

KARTA PRACY

Imię i nazwisko ucznia:, nr.....

Zad. I. Z poniższego diagramu wykreśl małe litery. Z pozostałych utwórz hasło, które jest zarazem tematem dzisiejszej lekcji.

O	k	B	i	j	R	Z	a	E	w
p	t	c	D	e	h	Y	s	x	P
v	o	O	b	c	G	j	R	z	r
m	Z	E	n	p	B	s	k	d	f
g	w	h	i	O	d	p	W	x	r
E	p	e	S	k	l	T	l	z	A
ś	z	R	a	e	O	t	Ż	Y	T
N	p	Y	C	H	t	g	a	E	o
G	e	I	P	t	C	J	k	A	N

Temat (hasło):

Zad. II. Na podstawie obejrzanego slajdu oraz podręcznika odpowiedz na pytania.

1. Sztuka mumifikowania zwłok powstała w starożytnym Egipcie, ponieważ panował tam klimat:

- suchy i wilgotny
- gorący i wilgotny
- suchy i zimny
- suchy i gorący

...../1

2. Wyjaśnij, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki.

...../1

3. Uzupełnij zdanie.

Egipcjanie swoją duszę nazywali

...../1

4. Który narząd zmarłego Egipcjanie pozostawiali w ciele?

- mózg
- serce
- żołądek
- wątroba

...../1

5. Dlaczego Egipcjanie pokrywali i napełniali ciało zmarłego natronem (pewien rodzaj soli)? Podaj dwa przykłady.

...../2

6. Po wysuszeniu ciała zmarłego było myte w:

- mleku i winie
- mleku i żywicy
- winie i żywicy
- wodzie

...../1

7. Dlaczego na głowę mumii kładziono maskę z wizerunkiem zmarłego?

...../1

8. Napisz, czemu służył rytuał *Otwarcia ust*.

...../1

9. Zmarły trafiał do Krainy Wiecznej Szczęśliwości, gdy jego serce było lekkie jak:

- włos
- piórko
- liść
- papirus

...../1

10. Uzupełnij zdania.

Piramida to grobowiec

Sfinks to posąg lwa z głową

który strzegł

...../3

Zad. III. Podpisz poniższe ilustracje.

Suma punktów

...../5

Oceń dzisiejsze zajęcia zakreślając odpowiednią buźkę.

Bibliografia:

W. Surdyk – Fertsch, B. Szeweluk - Wyrwa, My i historia 5, wyd. Demart, Warszawa 2002, DKOS – 4014 – 35/02

W. Surdyk – Fertsch, B. Szeweluk - Wyrwa, Program nauczania przedmiotu historia i społeczeństwo w klasach 4 – 6 szkoły podstawowej z możliwością realizowania ścieżki edukacyjnej: edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie, wyd. Demart, Warszawa 2002, DKOS – 4014 – 35/02

Goldstein Aleksandra

Scenariusz zajęć w klasie I – edukacja środowiskowa

Klasa: 1

Termin realizacji: grudzień

Blok: „Dbamy o swój wygląd”; nazwa dnia: „Dbamy o swoje włosy”.

Temat zajęcia: Utrwalenie dwuznaku rz, „Rz”. Rozpoznawanie i nazywanie przyborów toaletowych poprzez zabawę, rozwiązywanie zagadek i rebusów. Wypowiedzi uczniów na temat konieczności dbania o higienę osobistą na podstawie opowiadania o Przemku i Krzysiu. Uzupełnienie tekstu zdaniami. Liczba 8 w aspekcie porządkowym. Zabawa ruchowa „zgadnij, co robię”.

Rodzaje aktywności: środowiskowa, polonistyczna, ruchowa.

Treści z podstawy programowej: dbałość o zdrowie, higiena własna, uważne słuchanie wypowiedzi innych, czytanie głośne zdań, czytanie ciche ze zrozumieniem, liczenie, ekspresja, zabawy ruchowe.

Cele całodziennych zajęć:

a. dydaktyczne: ogólne:

- wdrażanie do codziennego i systematycznego przestrzegania higieny osobistej;
- kształtowanie nawykowego rozumienia potrzeby higienicznego trybu życia jako gwarancji zdrowia;
- utrwalenie poznanych liter „ż” i „rz” jako symboli tej samej głoski.

b. szczegółowe: Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem;
- zna wartości odżywczo – kosmetyczne rzepy;
- ma świadomość konieczności dbania o higienę włosów i ciała;
- rozpoznaje i nazywa przedmioty związane z utrzymaniem higieny ciała i włosów;
- rozwiązuje zagadki;
- odnajduje w tekście wskazany fragment; uzupełnia tekst;
- rozpoznaje poznane litery „ż” i „rz”;
- ustala kolejność ilustracji w szeregu;
- w pracy własnej wykazuje się starannością i estetyką;
- wyciąga wnioski;
- koncentruje uwagę na wykonywanych czynnościach, potrafi je odtworzyć.

c. wychowawcze: Uczeń

- rozumie konieczność dbania o własną higienę;
- nazywa stan emocjonalny dziecka będącego w niekomfortowej sytuacji (przykład z opowiadania o Krzysiu i Przemku);
- wykorzystuje zabawę ruchową do rozluźnienia i chwili wypoczynku;
- czerpie satysfakcję z dobrze wykonanego zadania.

Metody wspierania aktywności edukacyjnej uczniów: heurystyczna – dialogu, problemowa; informacyjna – wyjaśnianie ilustrowane i werbalne; opis z wykorzystaniem modeli i przedmiotów naturalnych.

Formy organizacyjne aktywności edukacyjnej dzieci: aktywność indywidualna jednolita, indywidualna zróżnicowa-

wana, zbiorowa jednolita, aktywność z całą klasą.

Środki dydaktyczne w inicjowaniu czynności uczenia się dzieci: konwencjonalne – okazy naturalne (warzywa, przybory toaletowe), podręcznik i ćwiczenia, karta pracy, pomoce graficzne;

Bibliografia::

Duszyńska G., Gazińska E., Klubowicz M. „Scenariusze zajęć dziennych. Klasa pierwsza. Semestr pierwszy, część 2”.

Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej?”; podręczniki Wyd. Nowa Era „Już w szkole”.

Przebieg zajęcia:

1. Przypomnienie (odczytanie) przez nauczyciela tekstu „Co z tą rzepą?”. Rozmowa na temat walorów zdrowotnych i kosmetycznych rzepy. Wyjaśnienie powiedzenia: **zdrowy jak rzepa**. Degustacja rzepy.
2. Rozmowa na temat higieny ciała i włosów – jakie środki potrzebne są do dbania o higienę osobistą? (ilustracje na tablicy: szczotka do zębów, proszek do prania, grzebień, mydło, szczotka do włosów, suszarka) Nauczyciel odczytuje rymowanki i zagadki, do których dzieci dobierają ilustracje umieszczone na tablicy.

Rano, wieczorem potrzebne jest zębów mycie, aby twój uśmiech trwał całe życie. Byś nie był brudaszem, pamiętać należy o częstym praniu odzieży.

I coś z tego, że piękna twarz, gdy rozczochrane włosy masz (szczotka) szczyrzy zęby swe, pewnie cię uczesać chce. Pognała

(suszarka) wiatr we włosy Marka.

prezentacja szamponu z rzepy (czytanie etykiety).

3. Zabawa „Zgadnij, czego dotykasz” – dziecko dotykem rozpoznaje ukryte w torbie przedmioty, służące do dbania o higienę osobistą; następnie wybiera ilustrację dotkniętego przedmiotu i przykleja ją w zeszyt. Utrwalenie liczby 8 w aspekcie porządkowym – *Sprawdź i policz, którą ilustrację wykorzystales do tego zadania (wzór kartki z elementami na tablicy).*

Goldstein Aleksandra

Scenariusz zajęć zintegrowanych – Opracowywanie tekstów literackich – nauka, opowiadanie wysłuchanego tekstu z wykorzystaniem symboli i kolorowego opowiadania

Klasa: 3**Termin realizacji:** kwiecień**Rodzaje aktywności:** polonistyczna, matematyczna**Cele całodziennych zajęć:**

a. dydaktyczne:

ogólne:

- zaprezentowanie umiejętności tworzenia „kolorowego” opowiadania do wysłuchanego tekstu;
- kształtowanie umiejętności aktywnego słuchania tekstu czytanego przez nauczyciela;
- wdrażanie do wielozdaniowych wypowiedzi w uporządkowanej formie;
- wdrażanie do zdobycia praktycznych umiejętności posługiwania się informacją;

szczegółowe: Uczeń

- wypowiada się na temat sposobu tworzenia kolorowego opowiadania;
 - wykorzystuje symbol do stworzenia obrazu;
 - wyraża własne zdanie na temat wykonanej pracy;
 - uważnie słucha czytany tekst;
 - przypisuje symbol postaciom w opowiadaniu;
 - wyróżnia postaci główne i drugoplanowe;
 - tworzy kolorowe opowiadanie – odtwarza przebieg zdarzeń zachowując chronologię;
 - odczytuje opowiadanie z przygotowanego schematu;
 - wypowiada się za pomocą rozwiniętych zdań;
 - odczytuje plan i porusza się wg niego;
 - uważnie słucha poleceń nauczyciela;
 - odczytuje znaczenie ćwiczonej metody nauki opowiadania jako sposób na sprawne zdobywanie umiejętności i wiedzy;
- b. wychowawcze: Uczeń
- zgodnie współpracuje w grupie i zespole;
 - czuje się odpowiedzialny za swoją pracę jako część sukcesu grupy;
 - wykorzystuje zabawę ruchową do rozluźnienia i chwili wypoczynku;
 - czerpie satysfakcję z osiągniętego wyniku swojej pracy.

Metody wspierania aktywności edukacyjnej uczniów:

heurystyczna – dialogu, problemowa; informacyjna – wyjaśnianie ilustrowane i werbalne.

Formy organizacyjne aktywności edukacyjnej dzieci:

aktywność indywidualna jednolita, indywidualna zróżnicowana, zbiorowa jednolita, grupowa zróżnicowana, aktywność z całą klasą.

Środki dydaktyczne w inicjowaniu czynności uczenia się dzieci: konwencjonalne – modele (zastępniki postaci głównych w postaci kolorowych pasków i kwadratów), pomoce graficzne – karty pracy, schemat kolorowego

opowiadania;

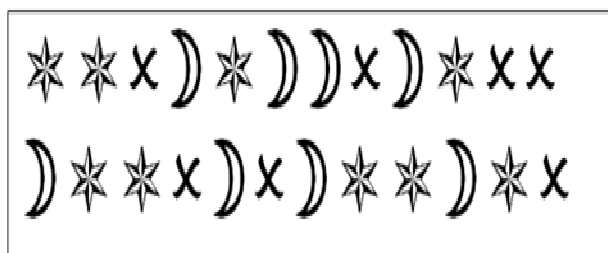
Bibliografia:*Rose C., Dryden G.* „Zabawy fundamentalne”, „Zabawa jest nauką - przewodnik”.*Goldstein A., Malek M. M.* „Twórcze zabawy z Kreatorkiem”.*Matyugin I. J., Askoczewska T., Bonk I.* „Jak rozwijać pamięć i uwagę Waszego dziecka”.*Drapeau Ch.* „Jak uczyć się szybko i skutecznie”. „Złotowłosa i trzy niedźwiedzie” w przekładzie Agnieszki Kruszeckiej.www.wsipnet.pl/oswiata/os_slownik,www.kluczducczeniasie.pl**PRZEBIEG ZAJĘCIA POKAZOWEGO**

1. Przywitanie gości.
2. Utrwalenie wiadomości na temat zasad tworzenia kolorowego opowiadania na przykładzie opowiadania „Trzy świnki” – popisy uczniów (opowiadanie o przygodach świnek i wilka w oparciu o graficzne przedstawienie tekstu).
3. Praca w zespołach dwuosobowych nad uzupełnieniem karty pracy z symbolami ułożonymi w czterech płaszczyznach celem pobudzenia wyobraźni twórczej;
 - analiza zawartości karty;
 - ustalenie w parach sposobu uzupełnienia ilustracji;
 - wykonanie zadania;
 - omówienie w zespołach czteroosobowych – wymiana pomysłów.
4. Wysłuchanie tekstu czytanego przez nauczyciela pt. „Złotowłosa i trzy niedźwiedzie”.
5. Indywidualne ustalenie przez uczniów ile elementów należy przygotować do demonstracji wysłuchanego tekstu – zastępniki w postaci kolorowych pasków będą symbolizowały postaci występujące w opowiadaniu. Uczeń sam zadecyduje jakim kolorem oznaczy Złotowłosą i niedźwiadki oraz jakiej długości to będzie pasek.
6. Ponowne wysłuchanie tekstu czytanego przez nauczyciela z jednoczesnym eksponowaniem przez uczniów zastępników postaci – kolorowych pasków (w tym działaniu aktywizowane jest każde dziecko; nauczyciel na bieżąco ma informację zwrotną o stop-

niu zrozumienia słuchanego tekstu przez uczniów).

- Indywidualna praca nad stworzeniem „kolorowego opowiadania” – pomocy przy samodzielnym wypowiadaniu się w postaci zdań rozwiniętych. Każdy uczeń ma do dyspozycji tabelę i kolorowe kwadraty, które posłużą do graficznego przedstawienia przebiegu opowiadania.

Przerwa śródlekcyjna – odczytywanie symboli i wykonanie czynności im przypisanych.

* - tupnięcie x - klasnięcie D - plasknięcie językiem

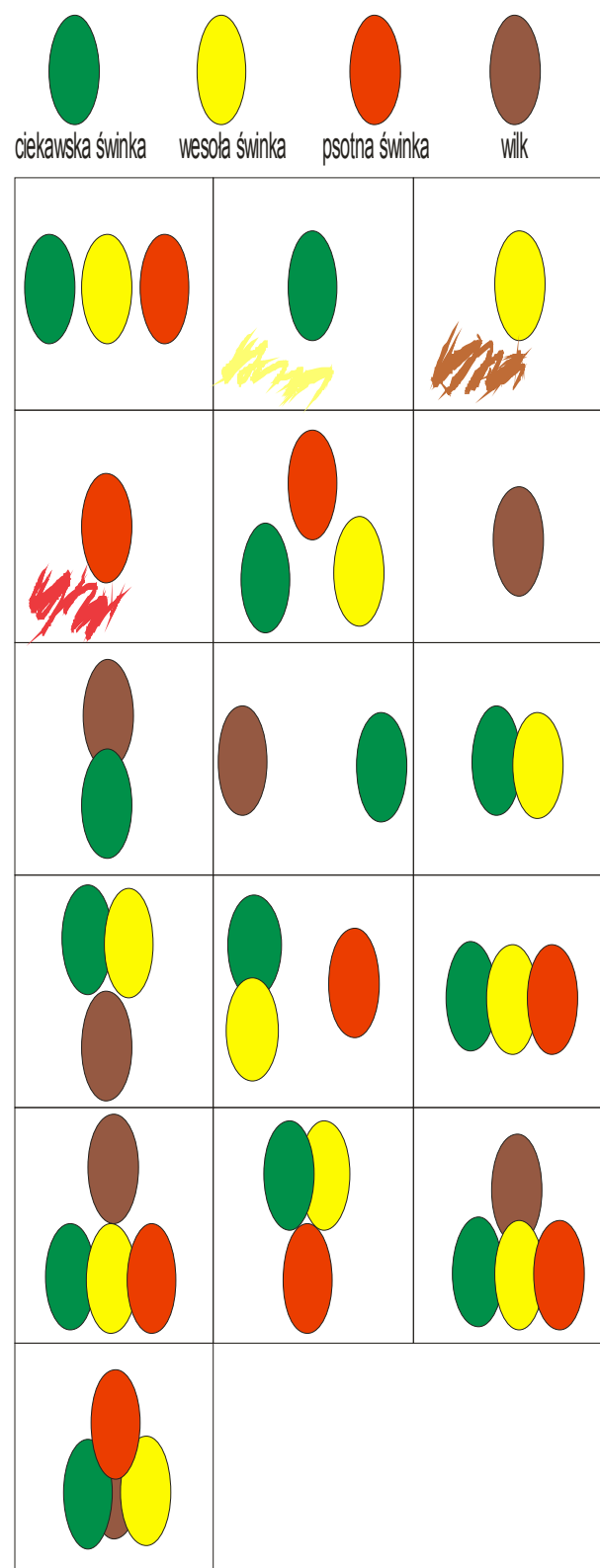
- Popisy uczniów w „odczytywaniu” kolorowego opowiadania.
- Odczytywanie „drogi” poruszania się po klasie (miejsca, w którym ukryta jest nagroda) ze schematu „Znajdź swoją nagrodę za dzisiejszą pracę” (umiejętność odszyfrowywania, czytania symboli wpływa na rozwój wyobraźni i radzenie sobie w trudnych, nowych sytuacjach, poprawia funkcjonowanie w społeczności informacyjnej – alfabetyzm funkcjonalny).
- Podsumowanie zajęć i pożegnanie gości.

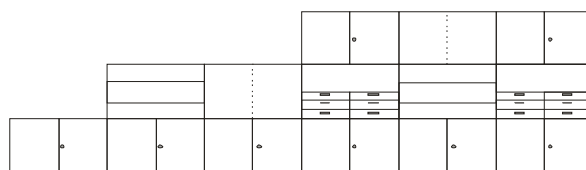
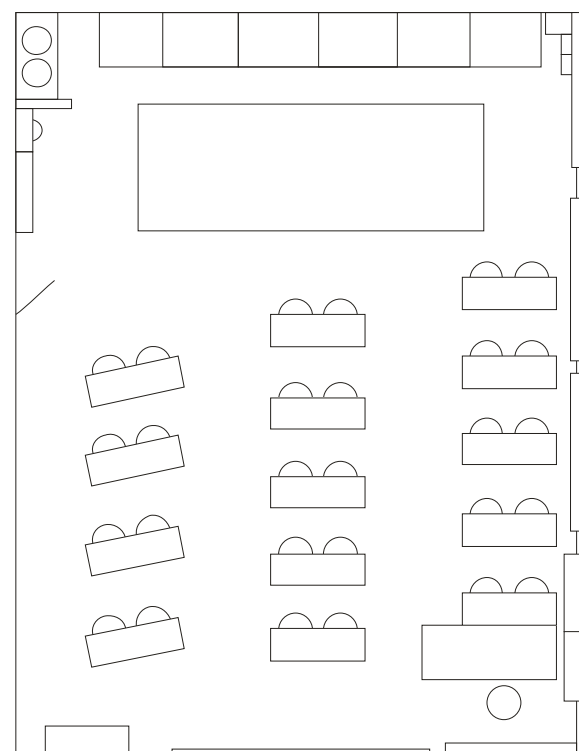
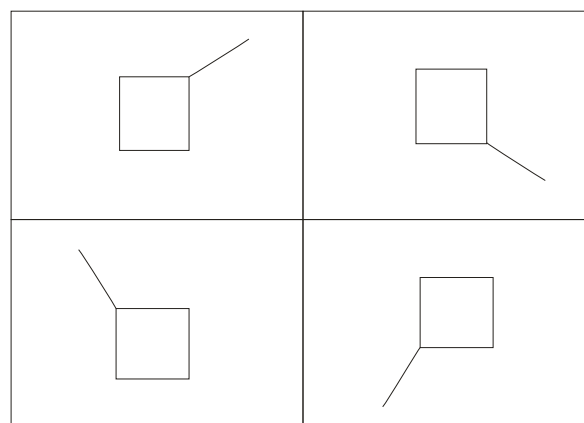
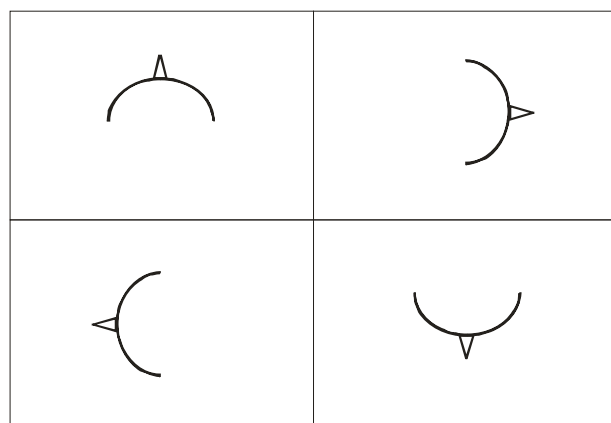
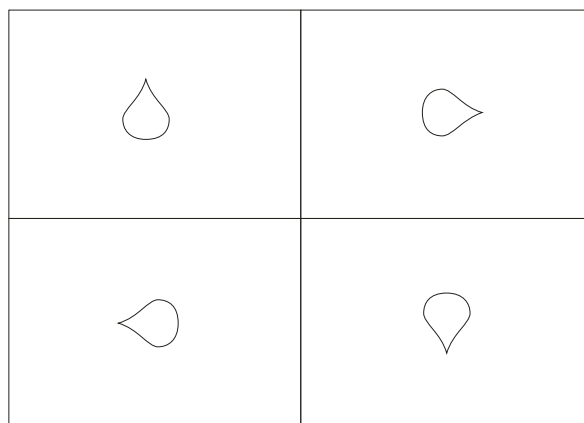
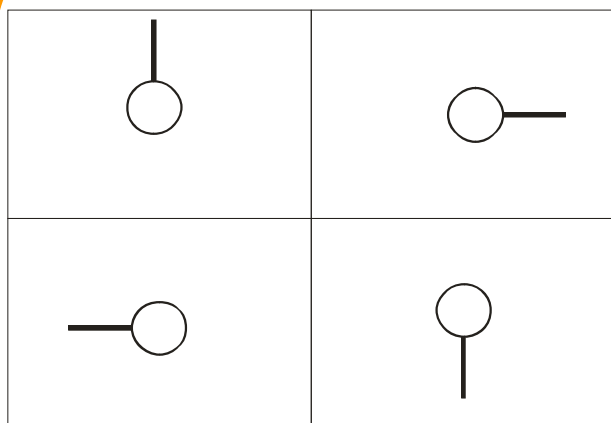
Praktyczne umiejętności potrzebne do posługiwania się informacją, z którą stykamy się na co dzień w bezpośrednim otoczeniu. Te umiejętności to: rozumienie tekstu, myślenie matematyczne, myślenie naukowe. Odpowiedni poziom alfabetyzmu funkcjonalnego daje jednostce zdolność do uczenia się przez całe życie, a zarazem zapewnia społeczeństwu tworzenie się wysokiej jakości kapitału ludzkiego o takich cechach i umiejętnościach, które umożliwią jednostkom efektywne radzenie sobie w nowoczesnym społeczeństwie, w globalnym zmieniającym się świecie.

O alfabetyzmie funkcjonalnym w Polsce zaczęto mówić za sprawą Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów (ang. Programme for International Student Assessment, PISA) realizowanego od 2000 r. przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Podstawowy zasób umiejętności i wiedzy potrzebny w życiu, zależny od wymagań cywilizacyjnych i społecznych danej epoki, nabywany przez całe życie, nie tylko podczas formalnej nauki. Tak więc alfabetyzm to nie tylko umiejętność czytania i pisanie.

MATERIAŁY: tekst „ŚWINKI” (Bajki na dobranoc, Trzy małe świnki, adaptacja Agnes Vandewiele, tłumaczenie Jan Kapel), karty pracy z symbolami ułożonymi w czterech płaszczyznach, schemat „Znajdź swoją nagrodę za dzisiejszą pracę.”

*„Pierwszym warunkiem szczęścia
jest rozsądek.”*

Sokrates

1. Zaznacz kolorem, które miejsce zajmujesz.
 2. Znajdź swoją nagrodę. Na planie miejsce, w którym masz szukać zaznaczone jest krzyżykiem.
- Powodzenia!

Wolejko Iwona

Konspekt lekcji bibliotecznej w klasie 4 SP – Historia telefonu i jego zastosowanie

Czas trwania – 45 minut.

Cele ogólne:

- zapoznanie uczniów z historią telefonu;
- ukazanie praktycznego zastosowania telefonu w naszym codziennym życiu.

Cele szczegółowe

1. Po zajęciach uczeń zdobywa wiedzę na temat:
 - historii telefonu i jego twórcy;
 - zastosowania telefonu w życiu codziennym.
2. Uczeń po zajęciach potrafi:
 - podać znaczenie terminów: telefon, radiotelefon, światłowod, telefon komórkowy, fax;
 - wyjaśnić w prosty sposób zasadę działania telefonu.
3. Uczeń po zajęciach powinien:
 - krótko opowiedzieć o najważniejszych faktach z historii rozwoju telekomunikacji;
 - doskonalić umiejętność wyszukiwania potrzebnych informacji w książce.

Metoda

- słowna – rozmowa kierowana;
- praktyczna – praca w grupach;
- pokazowa – plansze, różnego rodzaju aparaty telefoniczne.

Środki dydaktyczne

- plansze;
- aparaty telefoniczne – różne;
- wydawnictwa encyklopedyczne i popularnonaukowe.

Przebieg lekcji

- I. Wprowadzenie
 1. Powitanie uczniów;
 2. Podanie tematu lekcji;
 3. Ekspozycja plansz : portret Grahama Bella oraz plansze przedstawiające najstarsze typy telefonów i ręczną centralę telefoniczną;
 4. Wystawka telefonów z lat 70-tych i 80-tych XX wieku oraz najnowszych telefonów i faksu.
- II. Główna część zajęć.
 1. Krótka rozmowa nauczyciela z uczniami nt. potrzeby komunikowania się ludzi, wskazanie telefonu jako wynalazku, który umożliwia ludziom porozumiewanie się ze sobą;
 2. Omówienie historii powstania telefonu. Uczniowie oglądają podczas prezentacji portret Bella, różne typy starych telefonów i tych najnowszych posiadających klawiaturę oraz faks.
 3. Krótkie omówienie faktów z historii rozwoju telekomunikacji.
- III. Część końcowa.
 1. Dzieci odpowiadają na pytania w swoich grupach, korzystając z przygotowanych wcześniej wydawnictw /zał. Nr 1/.
 2. Wybrany uczeń odczytuje głośno odpowiedzi. Nauczyciel wysłuchuje tychże i jeśli zachodzi potrzeba, poprawia i uzupełnia poznany materiał.
 3. Ewaluacja lekcji

Instrukcja dla uczniów : określ swój stopień zadowolenia z dzisiejszych zajęć i oceń na skali swoje zaangażowanie w lekcji.

Bibliografia:

Encyklopedia odkryć i wynalazków. W-wa, 1978.
Forndorn J. Przyroda, historia, technika – pytania i odpowiedzi. W-wa, 1994.
 Jak to działa? Księga pytań i odpowiedzi o nauce, technice, przyrodzie. Łódź, 2001.
 Kronika techniki. W-wa, 1992.
Strykowskiego W. Scenariusze zajęć z edukacji czytelnictwa i medialnej. Poznań, 2002.
Schmenk A.i In. Multimedia i rzeczywistość wirtualna. Wrocław, 1997.
 Słownik wyrazów obcych PWN. W-wa, 1978.
Wisłowski J. Na drugim końcu drutu. W-wa, 1987.
 Internetowa encyklopedia:
[www. wikipedia.wolnaencyklopedia](http://www.wikipedia.wolnaencyklopedia).

KARTA EWALUACYJNA

Czy chętnie wykonywałeś/aś/ zadania?

Tak

Nie

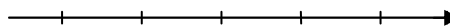
Czy lubisz pracę w grupach?

Tak

Nie

Czasami

Na skali oceń swoje zaangażowanie w lekcji.

Załącznik nr 1

Grupa 1

1. Podaj pochodzenie słowa telefon i wyjaśnij znaczenie tego słowa.
2. Kto był wynalazcą telefonu?
3. Podaj treść pierwszej rozmowy telefonicznej.

Grupa 2.

1. Opisz jeden z pierwszych aparatów telefonicznych.
2. Jakie urządzenie umożliwiło powstanie transkontynentalnych linii telefonicznych?
3. Opisz funkcjonowanie ręcznej centrali telefonicznej.

Grupa 3.

1. Co to jest światłowod?
2. Kiedy po raz pierwszy użyto światłowodu do przesyłania rozmów telefonicznych?
3. Jakie urządzenie pozwala odbierać rozmowy telefoniczne z różnych kontynentów?

Grupa 4.

1. W jaki sposób telefon komórkowy łączy się z siecią?
2. Kiedy ukazał się w sprzedaży telefon komórkowy?
3. Jakie funkcje /oprócz prowadzenia rozmów/ pełni telefon komórkowy?

Grupa 5.

1. Gdzie w Europie powstała pierwsza sieć telefonii komórkowej?
2. Jakie firmy mają największy udział w sprzedaży telefonów komórkowych na świecie?
3. Kiedy rozpoczął działalność Centertel – pierwszy operator telefonii komórkowej w Polsce?

Grupa 6.

1. Co to jest Internet?
2. W jakim kraju powstał Internet?
3. Do czego służy poczta elektroniczna /e-mail/?

Nauczyciel z pasją

Liszkiewicz Henryk

Liszkiewicz Henryk – sylwetka nauczyciela

Henryk Liszkiewicz absolwent UAM, poeta, prozaik, laureat wielu konkursów literackich - to poeta zafascynowany filozofią i malarstwem. „Poeta kultury”, „poeta pytań”, „poeta metafizyki” – jak czasem określają go niektórzy krytycy. Autor tomiku poezji „W sprawie czerni” (Kraków 2002).

Publikował m.in. w:

- „Nowej Okolicy Poetów”,
- „Akancie”,
- „Przeglądzie Artystyczno-Literackim”,
- „Frazie”,
- „Gazecie Wyborczej”,
- „Autografie”,
- „Mateczniku”,
- „Gościu Niedzielnym”
- „Płomyczku”.

Jego wiersze można również znaleźć w kilkudziesięciu antologiach poetyckich. Bohater pracy naukowej Małgorzaty Szywały „O poezji Henryka Liszkiewicza” (Kraków 2008). Na co dzień pracownik Wydziału Nadzoru Pedagogicznego w Pile – Kuratorium w Poznaniu. Mieszka w Pile.

Henryk Liszkiewicz z córką Dominiką

O naturze ludzkiej. Z listu Karola Darwina do siostry Jennifer Lloyd

Mięsożerni zabójcy
szakale lwy jastrzębie
widzą wyraźniej
żrenice mają większe
oczy osadzone blisko siebie

agresorzy
jak to agresorzy
mogą sobie pozwolić na więcej
na przykład na dłuższe dzieciństwo
powolne dorastanie
a nawet żmudną naukę zabijania

co innego roślinożercy
zebry króliki gazy
z perspektywy ich szeroko rozsuniętych oczu
świat bywa uboższy
czarno-biały
niewyraźny
czasami dostrzegany tylko w ruchu
to jest w ostatniej chwili

ale tacy już są
przedwcześnie dojrzały
opancerzeni w powiciu
instynktownie skuleni
niemal od urodzenia gotowi do ucieczki

co do ludzi moja droga Jennifer
to sprawa
mimo wszystkich zastrzeżeń
wydaje się prosta

spójrz bowiem na naszą mięsożerność
nasze długie dzieciństwo
wreszcie na układ naszych oczu
zobacz jak blisko osadzone są jedno obok drugiego

mówię ci
odpowiedź tkwi właśnie w oczach
wystarczy tylko popatrzeć

W sprawie czerni. Z listu Vincenta van Gogha do brata

Nie to nieprawda
mój drogi Theo
że
jak chcą tego Manet i Sisley
w malarstwie
można obejść się bez czerni

wierz mi
czern jest niezbędna
powiedziałbym nawet
że bez niej
w żaden sposób nie można oddać
istoty świata w którym żyjemy

to pewnie dlatego
większość płócien impresjonistów
wydaje mi się dziś jakby wybrakowana
łódki są na nich bowiem tylko łódkami
parasolki parasolkami
a wschody słońca
niczym więcej tylko wschodami słońca

mówię ci
aby prawdziwie oddać istotę świata
koniecznie trzeba w sielskie obrazy impresjonistów
wprowadzić jakiś niepokój
jakiś dramatyczne rozdarcie
to właśnie dlatego
tyle u mnie ostatnio
kotłowaniny i zawirowań
tyle nerwowych kontrastów
tyle granatów i czerni
zwłaszcza czerni

więc nie wierz Theo impresjonistom
jakoby Stwórca skomponował świat
nie używając do tego czerni
było inaczej
mówię ci
było zdecydowanie inaczej

„Jeśli chcemy, by ludzie mówili prawdę, przede wszystkim nauczmy się jej słuchać.”

Samuel Johnson

Samotność. Oglądając „Autoportret z kwiatami” Olgi Boznańskiej

Malarstwo wymaga oddania bez reszty
dlatego dawno dawno temu
wybrałam samotność
by potem
przez kilkadziesiąt lat
szukać dowodu na to
że świat można rzeczywiście zmieścić
w kilku odcieniach
szarości

no i udało się
moje portret
sprowadzone właściwie do oczu i ust
to prawdziwe arcydzieła

niemal na każdym z nich
widać
że nie było warto

x x x

ośmiornice są kanibalami
pelikany już w gnieździe zabijają swoje rodzeństwo

lwy instynktownie atakują słabych i chorych
lamparty nie biorą jeńców

orki czerpią przyjemność z torturowania uchatek
małpy wszczynają wojny z byle powodu

ach gdybyż to tylko dotyczyło zwierząt
gdyby

x x x

pytasz mnie co to jest czas
cóż ci jednak powiem sam niewiele wiedząc
spróbuj sobie jednak wyobrazić
jednokrotność i skończoność
rzeczy zjawisk i ludzi
pomyśl o raz raz tylko zakwitającej wiśni
o słowach nigdy nie wypowiedzianych
i o tym że już nigdy nie dostaniesz drugiej szansy

bo czas to bezpowrotne wczoraj
blaknące dziś
i jak zawsze nazbyt niecierpliwe jutro
to brak dzieci na które już za późno
i tęsknota do smaku papierówek z dzieciństwa
bo papierówki tak smakowały tylko raz

nie pytaj więc o czas póki w nim płyniesz
wróć do rzeczy istotnych
zasadź tulipany zbuduj dom pomyśl o dziecku

i spiesz się
spiesz
bo nie będziesz miał drugiej szansy

x x x

czytam twój list
zapalam papierosa
gapię się w sufit
czytam raz jeszcze

a za oknem wiatr
niebo gotowe do płaczu

Tata

Za każdym razem jest inaczej
raz jej ojciec jest kosmonautą
innym razem marynarzem
a kiedy indziej prezydentem
najczęściej jednak jest sławnym podróżnikiem
który ciągle wędruje po świecie
różnie też wygląda ten jej tata
czasem jest chudy jak żyrafa
a czasami gruby jak hipopotam
zazwyczaj jednak przypomina
słynnych piosenkarzy z telewizji

Ania o swoim ojcu
wie wszystko od mamy
to właśnie mama powiedziała jej
że tata ciągle wędruje po świecie
ostatnio nawet
gdy inne dzieci nie chciały jej wierzyć
wykraśniał mamie listy ojca
i przynosił je do przedszkola

i rzeczywiście
wszystkie były z dalekich krajów
jedne ze Sztumu
inne z Potulic
a te najnowsze to aż z Wroniek

*„Nie ma tak złej książki, żeby w jakimś
stopniu nie przyniosła korzyści.”*

Pliniusz Młodszy

Konkursy

Fendorf Monika

Kilka refleksji na temat konkursu fotograficznego „Ziemia Czarnkowska w obiektywie”

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Pile filia w Czarnkowie wraz z Urzędem Miasta Czarnków ogłosiła w okresie od 1 kwietnia do 29 maja 2009 r. konkurs fotograficzny - „ZIEMIA CZARNKOWSKA W OBIEKTYWIE”. Koordynatorem akcji z ramienia biblioteki była Monika Fendorf.

Całe przedsięwzięcie miało promować regionalizm, pokazać miejsca, zabytki i detale architektoniczne miasta. Konkurs odbył się w dwóch kategoriach wiekowych:

- młodzież szkolna (do 19 lat)
- dorośli (powyżej 19 lat).

Do oceny prac, wyboru miejsc i wyróżnień zostało powołane jury składające się z profesjonalnych fotografików jak i osób pasjonujących się fotografią. 6 czerwca 2009 r. jury oceniło nadesłane prace i przyznało nagrody. Na konkurs wpłynęło łącznie 67 prac 20 autorów.

Jury konkursowe zmuszone było odrzucić prace 3 autorów, ponieważ nie spełniały one warunków regulaminu konkursu (mowa o plagiacie). Nagrodzone i wyróżnione prace zostały zaprezentowane na wystawie pokonkursowej „ZIEMIA CZARNKOWSKA W OBIEKTYWIE” która miała miejsce 15 czerwca 2009 r. Zdjęcia zostały zaprezentowane na Sali Towarzyskiej Czarnkowskiego Domu Kultury a następnie w Liceum Ogólnokształcącym przy okazji VI Zjazdu Absolwentów tamtejszej szkoły i jubileuszu 90-lecia istnienia placówki.

Konkurs „ZIEMIA CZARNKOWSKA W OBIEKTYWIE” poprzedzony był akcją podjętą przez bibliotekę adresowaną do młodzieży szkolnej, która w okresie ferii zimowych 2009 miała okazję skorzystać z zajęć „SPOTKANIA Z FOTOGRAFIĄ”.

Pod okiem Moniki Fendorf - nauczyciela bibliotekarza i Szymona Znojka - czarnkowskiego fotografa uczniowie mogli przybliżyć sobie podstawy fotografii, wziąć udział w zajęciach „studyjno-plenerowych” oraz wykorzystać w praktyce elementy poznanej teorii.

Na zakończenie akcji zorganizowany został plener fotograficzny w Czarnkowie oraz wystawa prac uczestników propagująca całe przedsięwzięcie. Prezentacja miała miejsce w Bibliotece Pedagogicznej w Czarnkowie oraz bibliotekach Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Czarnkowie.

„Miarą mowy nie jest ten, który mówi, lecz ten, który słucha.”

Platon

Z warsztatu nauczyciela bibliotekarza

Lamczak Urszula

Ubóstwo – bibliografia w wyborze

1. Agresywna bieda / Grażyna Mendecka. // Niebieska Linia. - 2005, nr 4, s. 19 - 21.
2. Autobiografia jako badanie w działaniu i terapia. Metodologia badania bezdomnych / Katarzyna Kmita. // Pedagogika Społeczna. - 2007, nr 1, s. 59 - 70.
3. Bariery i szanse edukacyjne dziecka z rodziny ubogiej / Grażyna Cęcelek. // Nauczyciel i Szkoła. - 2007, nr 3/4, s. 47 - 56.
4. Bezdomność - konieczność czy wybór? Komunikat z badań / Joanna Nowak. // Praca Socjalna. - 2006, nr 1, s. 71 - 77.
5. Bezdomność czy wyizolowanie społeczne? / Małgorzata Renata Ilnicka. // Praca Socjalna. - 2009, nr 5, s. 3 - 20.
6. Bezdomność rodzin / Marta Jedynak. // W: Bezdomność: szkice z socjologii, polityki społecznej i katolickiej nauki społecznej / Red. Jan Mazur. - Lublin: Wydaw. KUL, 2006. - S. 29 - 44 **Sygnatura:** 96 972
7. Bieda (z) pracy, czyli o biednych pracujących we współczesnym świecie / Alina Stanaszek. // Kultura i Społeczeństwo. - 2004, nr 2, s. 143 - 169.
8. Bieda antywychowuje / Stanisław Turowski. // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2008, nr 5, s. 39 - 41.
9. Bieda dzieci w środowisku wielkomiejskim (na przykładzie Łodzi) / Wielisława Warzywona - Kruszyńska. // Polityka Społeczna. - 2009, nr 9, s. 13 - 17.
10. Dlaczego jedni są biedni a inni bogaci i od czego to zależy? / Agnieszka Szmejda. // Gazeta Szkolna. - 2008, nr 15/16, s. 30. scenariusz lekcji WOS-u
11. Dlaczego jedni są biedni a inni bogaci i od czego to zależy? / Anna Starzyńska-Maniecka. // Gazeta Szkolna. - 2008, nr 15/16, s. 31.
12. Dlaczego jedni są biedni a inni bogaci i od czego to zależy? / Katarzyna Kargier. // Gazeta Szkolna. - 2008, nr 15/16, s. 30.
13. Dramat z biedą i bezrobociem / Bożena Borowska. // Gazeta Szkolna. - 2006, nr 7, s. 15, 18.
14. Dzieci - ofiary przemocy. Skala i charakter zjawiska. Potrzeba interwencji / Monika Sajkowska, Jolanta Szymańczak. // Polityka Społeczna. - 2009, nr 9, s. 29 - 34.
15. Dzieci wiejskie - środowiskowe uwarunkowania dostępu do edukacji / Krystyna Gutkowska, Anna Murawska. // Polityka Społeczna. - 2009, nr 9, s. 22 - 28.
16. Dzieci z bagażem biedy / Anna Bokszczanin. // Psychologia w Szkole. - 2009, nr 3, s. 121 - 126.
17. Dzieciństwo i bieda. Bieda dzieci - problem przemilczany [Dokument elektroniczny] / Elżbieta Tarkowska // Kurier Pedagogiczny. - 2004, nr 2
18. Dzieciństwo zagrożone biedą i ubóstwem jako problem społeczny i pedagogiczny czasów współczesnych / Katarzyna Segiet. // W: Marginalizacja w problematyce pedagogiki społecznej i praktyce pracy socjalnej / Pod red. Krystyny Marzec-Holki. - Bydgoszcz: Wydaw. Uniw. Kazimierza Wielkiego, 2005. - S. 147 - 154 **Sygnatura:** 95 241
19. Dziecko w biednej rodzinie / Elżbieta Tarkowska. // Polityka Społeczna. - 2004, nr 9, s. 9 - 13.
20. Edukacja jako szansa na wydostanie się dziecka z subkultury ubóstwa [Dokument elektroniczny] / Grażyna Cęcelek. // Przegląd Edukacyjny. - 2009, nr 3/4.
21. Europejska polityka antywykluczeniowa w Polsce / Ryszard Szarfenberg. // Praca Socjalna. - 2009, nr 1, s. 86 - 112.
22. Gdybym był bogaty, czyli rzecz o ubóstwie / Jarosław Michalski. // Pedagogika Społeczna. - 2004, nr 2/4, s. 29 - 36.
23. Komu służy bieda? Analiza funkcjonowania kwestii ubóstwa / Herbert J. Gans. // Polityka Społeczna. - 2004, nr 8, s. 4 - 7.
24. Mali żebracy (niektóre etiologiczne i objawowe aspekty oraz skutki zjawiska) / Teresa Sołtysiak. // W: Zjawiska patologiczne wśród młodzieży i możliwości przeciwdziałań / pod red. Teresy Sołtysiak i Małgorzaty Kowalczyk-Jamnickiej. - Bydgoszcz: Wydaw. Uniw. Kazimierza Wielkiego, 2007. - S. 69 - 82 **Sygnatura:** 97 512, 97 538P
25. Marginalizacja w środowisku osób bezdomnych / Marcjanna Nózka. // W: Marginalizacja w problematyce pedagogiki społecznej i praktyce pracy socjalnej / Pod red. Krystyny Marzec-Holki. - Bydgoszcz: Wydaw. Uniw. Kazimierza Wielkiego, 2005. - S. 214 - 223 **Sygnatura:** 95 241
26. Niedożywienie dzieci w Polsce: korelat ubóstwa czy problem zdrowia publicznego / Anna Blumsztajn. // Polityka Społeczna. - 2004, nr 9, s. 5 - 9.
27. Nieformalne sieci wsparcia ludności żyjącej w biedzie (na wsi i w małym mieście) / Wielisława Warzywona-Kruszyńska, Jolanta Grotowska-Leder. // Polityka Społeczna. - 2006, nr 11/12, s. 45 - 48.

28. Nierówności dochodowe i ubóstwo w Polsce na tle Unii Europejskiej / Wiktor Rytkowski. // *Polityka Społeczna*. - 2009, nr 4, s. 6 - 12.
29. Niezbędni "zbędni" - czyli o ewolucji postaw wobec ubóstwa i ubogiego [Dokument elektroniczny] / Alina Stanaszek. // *Kultura i Historia*. - 2007, nr 11.
30. Nowa bieda w świecie obfitości / Maria Hirszowicz, Elżbieta Neyman. // *Kultura i Społeczeństwo*. - 2004, nr 2, s. 121 - 141.
31. O przyjmowaniu pomocy społecznej przez biednych. (Wstyd, upokorzenie, przyzwyczajenie) / Hanna Brzuszcak. // *Kultura i Edukacja*. - 2003, nr 1, s. 23 - 44.
32. Oblicza polskiej biedy / Karolina Halwic. // *Problemy Opiekuńczo - Wychowawcze*. - 2003, nr 10, s. 55 - 56.
33. Od petit trianon do szmateksów, czyli o tym, czy można usprawiedliwić biedę w świecie późnej nowoczesności? / Agata Sikora. // *Kultura i Społeczeństwo*. - 2007, nr 4, s. 203 - 216, bibliogr..
34. Pamiętnik Marcjanny Fornalskiej : przyczynek do badań nad kulturą ubóstwa / Wiesława Duży. // *Kultura i Edukacja*. - 2009, nr 3, s. 81 - 103, bibliogr.
35. Pedagog społeczny wobec bezdomnych / Teresa Kukulowicz. // W: *Absolwent pedagogiki dziś. Perspektywa teorii i praktyki pedagogiki społecznej* / Red. Ewa Kozdrowicz, Anna Przeclawska. - Warszawa: Wydaw. Akademickie "Żak", 2006. - S. 84 - 90 **Sygnatura:** 99 053 - 4
36. Pedagogika społeczna w początkach XXI wieku - perspektywa koncepcji społeczeństwa ryzyka / Stanisław Kawula. // *Chowanna*. - 2003, T. 2 Cz.II, s. 25 - 43.
37. Piwnica Kofoeda - istotny element duńskiego systemu wychodzenia z bezdomności / Marta Kisiela. // *Praca Socjalna*. - 2007, nr 5, s. 120 - 130.
38. Pomoc społeczna wobec dziecka / Halina Misiewicz. // *Polityka Społeczna*. - 2004, nr 9, s. 31 - 35.
39. Poziomy kultury ubóstwa wśród mieszkańców Toruńskiego Domu Osób Bezdomnych i Najuboższych Stowarzyszenia Monar-Markot / Agata Skulmowska. // *Kultura i Edukacja*. - 2004, nr 4, s. 85 - 98, bibliogr..
40. Praca dydaktyczno-wychowawcza z uczniem pochodzącym z ubogiej rodziny / Agnieszka Goleczyńska-Grondas, Marek Grondas. // *Gazeta Szkolna*. - 2009, nr 23/24, s. 14 - 15, 17 - 18, bibliogr.
41. Prawo wobec kwestii żebractwa / Radosław Krajewski. // *Polityka Społeczna*. - 2008, nr 2, s. 10 - 13.
42. Przeciwdziałanie ubóstwu dzieci / Wielisława Warzywoda-Kruszyńska. // *Polityka Społeczna*. - 2007, nr 8, s. 38 - 44.
43. Rodziny ryzyka socjalnego we współczesnej Polsce - potrzeba wsparcia / Stanisław Kawula. // *Wychowanie na co dzień*. - 2005, nr 3, s. 3 - 7.
44. Rodziny ryzyka w Polsce współczesnej / Stanisław Kawula. // *Nowa Szkoła*. - 2004, nr 3, s. 4 - 8.
45. Socjalizacja dziecka w biednej rodzinie / Grażyna Cęcelek. // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2009, nr 8, s. 49 - 56.
46. Społeczne unicestwienie osób wykluczonych społecznie. Analiza trajektorii bezdomności / Katarzyna Młyńska. // *Pedagogika Społeczna*. - 2007, nr 4, s. 61 - 82.
47. System edukacji, ubóstwo, wykluczenie społeczne / Elżbieta Tarkowska, Katarzyna Górniak, Agnieszka Kalbarczyk. // *Polityka Społeczna*. - 2006, nr 11/12, s. 29 - 33.
48. Ubóstwo dzieci i młodzieży / Joanna Lustig. // W: *Pokolenie wygranych? Dzieci i młodzież w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i politycznej Polski* / Pod red. Janusza Sztumskiego. - Katowice: Wydaw. Uniw. Śląskiego, 2001. - S. 69 - 85 **Sygnatura:** 87 489-90P
49. Ubóstwo dzieci w rodzinach wielodzietnych / Maria Zralek. // W: *Pokolenie wygranych? Dzieci i młodzież w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i politycznej Polski* / Pod red. Janusza Sztumskiego. - Katowice: Wydaw. Uniw. Śląskiego, 2001. - S. 86 - 95 **Sygnatura:** 87 489-90P
50. Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Koncepcje i polskie problemy / Elżbieta Tarkowska. // W: *Współczesne społeczeństwo polskie: dynamika zmian* / Red. Jacek Wasilewski. - Warszawa: Wydaw. Naukowe "Scholar", 2006. - S. 319 - 365 **Sygnatura:** 96 317 P
51. Ubóstwo łódzkich dzieci a ich osiągnięcia szkolne / Agnieszka Strzelec. // *Wychowanie na co dzień*. - 2005, nr 10/11, s. 6 - 10.
52. Ubóstwo polskich rodzin i jego konsekwencje / Dorota Głina. // *Nowa Szkoła*. - 2004, nr 3, s. 51 - 55.
53. Ubóstwo w Polsce w okresie przemian: fakty i mity / Stanisław Maciej Kot. // W: *Człowiek w obliczu wykluczenia i marginalizacji społecznej. Wokół zagadnień teoretycznych* / Red. nauk. Katarzyna Białobrzeska, Stanisław Kawula. - Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne, 2006. - S. 55 - 70 **Sygnatura:** 99 896 - 7
54. Ubóstwo w rodzinach sześciolatków / Justyna Małacka. // *Wychowanie w Przedszkolu*. - 2005, nr 5, s. 20 - 21.
55. Ubóstwo w rodzinie a szanse edukacyjne dzieci i młodzieży / Grażyna Cęcelek. // *Małżeństwo i Rodzina*. - 2005, nr 3, s. 30 - 33.
56. Ubóstwo, marginalizacja i wykluczenie w kontekście asynchronii zmian społecznych. Wybrane problemy / Ewa Bielska, Andrzej Radziejewicz-Winnicki. // *Chowanna*. - 2003, T. 2 Cz.II, s. 7 - 24.
57. Zasięg biedy i postrzeganie ludzi biednych w Polsce / Macieja Falkowska. // W: *Lokalne strategie przeciwdziałania bezrobociu i biedzie??* / Pod red. Wielisławy Warzywody - Kruszyńskiej. - Łódź: Wydaw. Biblioteka, 2001. - S. 165 - 190 **Sygnatura:** 87 570-1P
58. Zdrowie i choroba a ubóstwo i wykluczenie społeczne / Agnieszka Sowa. // *Polityka Społeczna*. - 2006, nr 11/12, s. 16 - 20.
59. Zjawisko bezdomności w ujęciu nie tylko normatywnym / Katarzyna Chraściel. // *Praca Socjalna*. - 2007, nr 6, s. 17 - 31.

60. Zjawisko ubóstwa oraz indywidualne i lokalne inicjatywy w walce z nim jako zadanie pożądane pedagogicznie i ekonomicznie / Iwona Cymerman. // Forum Oświatowe. - 2006, nr 1, s. 141 - 150.
61. Zwalczanie ubóstwa i marginalizacji w Unii Europejskiej / Katarzyna Anna Głębicka. // Praca Socjalna. - 2005, nr 4, s. 96 - 109.

Górska Małgorzata

Sybiracy – bibliografia w wyborze

Przedmiotem zestawienia bibliograficznego jest literatura dotycząca Polaków wywiezionych na Syberię w latach 1939-1956. Zawiera spis pozycji książkowych oraz artykułów z czasopism. Bibliografię opracowano na podstawie baz Biblioteki Narodowej: Przewodnika Bibliograficznego, Bibliografii Zawartości Czasopism oraz katalogu głównego księgozbioru Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Pile i jej filii w Chodzieży, Czarnkowie, Trzciance, Wągrowcu i Złotowie.

Pieśń Polaków na Syberii

Oj, ma Ojczyzno miła! Oj, Ty polski kraju.
Kiedy byłem na Twej Ziemi, było mi jak w raju.

Lecz ciężkie losu dzieje i wojen rozboje
Zaciągnęły tu w te strony biedne serce moje.

Bez chleba i mieszkania, nadziei nijakiej
Pędzi życie na Syberii tysiące Polaków.

Oj, Ojczyzno ma kochana! Och, Ty polska ziemio!
Czy powrócę na Twe łono? Czy zobaczę Ciebie?

Romuald Napiórkowski
Kaługino, styczeń 1944 r.

Pamiętniki i wspomnienia - wydawnictwa zwarte

1. A oni szli... do Polski : wspomnienia Sybiraków. T.1, Kciuk / zebra. I oprac. Teofil Mikulski. - Wrocław : WPHU „Pionier”, 2002 ISBN: 83-915357-3-8
2. Aby przetrwała pamięć...: wspomnienia jeleniogórskich Sybiraków / [red. Elżbieta Plucińska]. - Jelenia Góra : Związek Sybiraków. Oddział : Ad Rem, 2008 ISBN 978836179045
3. Andrzejewska-Heinrich Anna : Młodość, której nie było : wspomnienia z Kazachstanu 1940-1946. - [S.l.: s.n., 1993]
4. Anioł Józef : Do tajgi na zatracenie : wspomnienia deportowanego Wołyniaka . - Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza: Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2000 ISBN: 83-205-4573-0
5. Margasińska Lidia: Podwójny wichur: (wspomnienia z sześćdziesięcioletniego pobytu na zesłaniu w Północnym Kazachstanie w latach 1940-1946). - Lubaczów Przemysł : [s.n.], 2005
6. Arter Halina: Wędrownica przez życie: wspomnienia spisane poza Ojczyzną 1932-2002. - Warszawa: „Angram” : przy współpr. Fundacji Sztuki na rzecz „Integracji”, 2004, ISBN: 83-86964-67-7
7. Babel Feliks: Garnuszek nadziei : wspomnienia Sybiraka. - Łomża: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, 2003 ISBN: 83-912037-6-X
8. Banasiak Marian: Wspomnienia Sybiraka. - Ostrołęka: Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, 1996
9. Bartoszewski-Wnukowski Narcyz: Wspomnienia. - Żagań: Wydawnictwo Dekorgraf: współwyd. Narcyz Bartoszewski-Wnukowski, 2007
10. Bobrowicz Jerzy: „Na białe niedźwiedzie”: pamiętnik Sybiraka. - Szczecin: „Albatros”, 1994 ISBN: 83-85796-14-2
11. Boćkowski Daniel: Jak piskłęta z gniazd: dzieci polskie w ZSRR w okresie II wojny światowej. - Wrocław; Warszawa: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze : Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, 1995 ISBN: 83-901387-6-X
12. Bodnar Tadeusz: Znad Niemna przez Sybir do II Korpusu. - Wrocław: „Nortom”, cop.1997 ISBN: 83-85829-51-2
13. Borowik Bogdan: Dotyk syberyjskiej śmierci: wspomnienia z głębi tajgi. - Radom : Polskie Wydaw. Encyklopedyczne, 2004 ISBN: 83-88822-74-8
14. Borucińska Krystyna: Tamta rzeczywistość: (zsyłka 1940-46). - Grudziądz: „Super”, 2004 ISBN: 83-904666-7-8
15. Buczek Kazimierz: Z Podola przez Syberię i Donbas. - Krosno: KaBe”, 1996 ISBN: 83-906261-1-X
16. Bujalska Irena: Tak było: (wojenne przeżycia zwykłej kresowej rodziny). - Warszawa: Stowarzyszenie Rodzin Osadników Wojskowych i Cywilnych Kresów Wschodnich, 2008
17. Bukowiński Władysław: Wspomnienia z Kazachstanu. - Gdańsk : Towarzystwo Wydawnicze „Graf”, 1989 **PBP Piła sygn.72466-72467**
18. Bułhak Kazimierz: Historia jest nauczycielką życia. - Wrocław: „Pionier”, 2002, ISBN: 83-915357-0-3
19. Bystrzycki Przemysław: Wiatr Kuszmurunu: opowieść autobiograficzna. - Warszawa : „Książka i Wiedza”, 1990 ISBN: 83-05-12317-0
20. Cygara Lilianna: Pamięć: (naród targany burzą dziejów). - Poznań : „Kolego”, 2008 ISBN: 978839182-8533
21. Cesarz Stanisława: Historia Stasi: dwa lata w sowieckim obozie pracy 1940-1942. - [Warszawa]: „Liber”: na zlec. Michała Gorzelańczyka, [2004] ISBN: 83-7206-099-1
22. Cichy Marian: Sieroca dola: los dzieci na zesłaniu. - [Rzeszów: „Fosze”, 1998] ISBN: 83-87602-31-0

23. Cieńska-Fedorowicz Ewa: Wędrowki niezamierzone. – Dziekanów Leśny: Wydawnictwo LTW, 2005 ISBN: 83-88736-64-7
24. Cisek Andrzej: Nieludzka ziemia w oczach dziecka. – Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop.2000 ISBN: 83-233-1349-0
25. Ciszewska Elżbieta: Archangielska zorza polarna. – Warszawa: Stowarzyszenie Rodzin Osadników Wojskowych i Cywilnych Kresów Wschodnich, 2007
26. Cybulski Kazimierz: Przerwany bieg życia: syberyjskie wspomnienia nastolatki. Wyd.2. – Lublin: „Norbertinum”, 2000 ISBN: 83-7222-053-0
27. Czachowska Zofia: Wśród stepów Kazachstanu. – Gliwice: Danuta Czachowska-Kozłowska, cop.2008 ISBN: 9788392690405
28. Czapski Józef: Na nieludzkiej ziemi. – Warszawa: „Czytelnik”, 1990 **PBP Pila sygn. 72205, 72330, PBP Filia Czarnków sygn. 27274, 32112**
29. Czupkiewicz Lubomir: Opowieść polskiego chłopca. – Komorów: „Antyk” – Marcin Dybowski, 2004 ISBN: 83-87809-88-8
30. Czuryło Łukasz: Wspomnienia mojej sąsiadki. – Przedbórz: Łukasz Czuryło, 2006 ISBN: 83-923795-0-0
31. Daleka droga: wspomnienia członków Koła Związku Sybiraków w Bystrzycy Kłodzkiej / [red. Beata Kobryń, Magdalena Dereń; wspominają Władysława Falińska et al.]. – Bystrzyca Kłodzka : Gimnazjum nr 1 im. S. Wyszyńskiego, 2004, ISBN: 83-918560-1-1
32. Dębowski Eugeniusz: W okowach tajgi: pamiętnik zesłańca. – Kielce: [s.n.], 1992
33. Dom i Wygnanie / Maria z Bogdanowiczów Rossowska Kubicka, Katarzyna z Rossowskich Ufnalewska [wstęp Jan Żyryn]. – Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2005 ISBN: 83-89729-16-4
34. Eichler Krystyna: Śladami Odysei. – Woodland Hills: Toruń: Oficyna Wydawnicza Kucharski, 2003 ISBN: 83-89376-02-4
35. Eterman Wiktor: Czas wspomnień. – Koszalin: „Polimer”, 2004 ISBN: 83-918528-6-5
36. Febus Zbigniew: Syberia wryta w pamięć dziecka. – Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze; Warszawa: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, 1997 ISBN: 83-87266-02-7 (PTL)
37. Filipczak-Puchalska Alicja: Moje tułaczę wspomnienia: Syberia, Iran, Afryka 1941-1946. – Szczecin: Henryk Dąbkowski i Alicja Puchalska, [2003] ISBN: 83-917253-0-9
38. Flis Edward: Naród niewybrany: reportaż zesłańca i żołnierza. – Warszawa: „Ojczyzna”, 1994 ISBN: 83-86449-00-4
39. Fudali Stanisław: Osiemdziesiąt miesięcy w kleszczach sierpa i młota. – Szczecin : Stanisław Fudali, 2004 ISBN: 83-920815-1-X
40. Gabinowicz Maria: W stronę domu ojczystego: przez Syberię, Kazachstan, Uzbekistan, Turkmenię, Persję, Indie, Afrykę. – Warszawa: „Adam”, 2000 ISBN: 83-7232-174-4
41. Gawel Mieczysław: W cieniu gułagów: 1940-1946. – Poznań [Zespół Redakcyjno-Wydawniczy Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej], 1998 ISBN: 83-907034-6-7
42. Gdowski Jan: Powrócić daj: wspomnienia i refleksje obozowe z Ostaszkowa 1944-1947. Wyd.2. – Lipski: nakł. aut., ISBN: 83-904919-1-5
43. Gerlach Rodrycjusz Bolesław: Wspomnienia z wózek i pobytu na Syberii w latach 1940-1946: spisane w latach 1989-1990, uzupełnione w 1998 roku. – Lubsko: Rodryśław Bolesław Gerlach: Urząd Miasta, [1999] ISBN: 83-911822-1-5 (UM)
44. Gessen Estera: Drogi, których nie wybieramy. – Warszawa: Anna Pliszka & Paweł Pliszka, cop.1998 ISBN: 83-909774-0-0
45. Głab Zygmunt: Z Polski do Polski przez Ural i Apeniny. – Kraków: Towarzystwo Sympatyków Historii, 1998 ISBN: 83-909631-2-4
46. Golczewska Dominika: Polesko-syberyjskie wspomnienia. – Opole: Wydaw. Instytut Śląski, 2000 ISBN: 83-88672-00-2
47. Gorzkowski Jerzy R.: Siberian survivor. – Warszawa : Bel Studio, 2004 ISBN: 83-88442-92-9
48. Górski Jerzy W.: Głodne stepy. – Lublin: „Commett”, 1990
49. Grabski Eugeniusz: Świadkowie Golgoty Wschodu: syberyjskie losy polskich dzieci podczas drugiej wojny światowej. – Olsztyn: Edytor „Wers”, 2005 ISBN: 83-921205-7-4
50. Groblewski Jerzy: Nie byliśmy bohaterami. – [Gdynia]: Wydawnictwo Amadeusz Andrzej Andrzejewski, [2005] ISBN: 83-921774-0-1
51. Guzowski Ernest: Wspomnienia z północnego Kazachstanu 1940-1945. – Białystok: Redakcja „Sybiraka”, 2002 ISBN: 83-903840-3-5
52. Hoff Tadeusz: Wspomnienia Sybiraka. – Rzeszów: „Libri Ressovienses”, 1999 ISBN: 83-87799-03-3
53. Hollenberg Juliusz: „A nie przywykniesz – zdechniesz”. – Warszawa: Państw. Instytut Wydawniczy, 1993 ISBN: 83-06-02333-1
54. Hryniewska-Maśny Janina: Bajangoł: wspomnienia z lat 1939-1946. – Warszawa: „Komandor”, 2003 ISBN: 83-88329-64-2
55. Hubert-Budzyńska Julia: Syberyjska dziatwa: wojenne losy kresowiaków. – Lublin: „Norbertinum”, 1993 ISBN: 83-85131-35-3
56. Huntington Eugenia: Nie wyrównany rachunek: wspomnienia. – Warszawa: „Tentem”, cop.1994 ISBN: 83-85477-99-3
57. Hussak Tadeusz: Zakola pamięci: (Sybiraka wspomnienia i refleksje). – Warszawa: Wydawnictwo Comandor, 2007 ISBN: 9788374730280
58. Ignatowicz-Suszyńska Jadwiga: Z korzeniami wyrwamy was z ziemi. – Lublin: Redakcja Wydawnictwa KUL, 1996 ISBN: 83-228-0437-7
59. Iwanicki Eugeniusz: Wróg towarzysza Stalina: [wspomnienia z Kazachstanu 1940-1946]. – Łódź: „Res Polona”, 1990 ISBN: 83-85063-03-X **PBP Filia: Chodzież sygn. 36934, Czarnków sygn. 26950-26951, Wągrowiec sygn. 50132**
60. Jackowski Aleksander: Na skróty. – Sejny: Ośrodek „Pogranicze”, [1996] ISBN: 83-901303-4-3

61. Janda Witold: Dotrzeć do świtu: wspomnienia z lat wojny. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, cop.1998 *ISBN: 83-7174-362-9*
62. Janiga Marian: Cierniste drogi. – Kraków: „Bakałarz”, 2005 *ISBN: 83-903744-7-1*
63. Januszkiewicz Izabela: Pamiętam: wspomnienia dziecka wywiezionego w 1940 roku do Kazachstanu. – Świebodzin: Wydaw. Muzeum Regionalnego, 2004 *ISBN: 83-905943-2-3*
64. Jaroszyński Czesław: Zesłanie: opowieść o tamtym czasie. – Szczecinek: Fundacja „Nasza Przyszłość”. Oddział, 2004 *ISBN: 83-88531-37-9*
65. Jonkajtys-Luba Grażyna: „...was na to zdień przewiezli, sztoć wy podochli”: Kazachstan 1940-1946. Wyd.2 popr. i uzupełn. – Lublin: „Norbertinum”, 2002 *ISBN: 83-7222-133-2*
66. Kawecka Zdzisława Krystyna: Do Anglii przez Syberię. – Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1994 *ISBN: 83-901387-3-5*
67. Kierska Halina: Kędy kazachski step...: dziennik deportowanej 1939-1946. – Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze: Warszawa: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, 1996 *ISBN: 83-904914-7-8 (PTL)*
68. Kociejowski Witold: Poszarpane życie. – Gdynia: „Feniks”, 1993 *ISBN: 83-85834-06-0*
69. Kołpak Edward: Piętnaście lat tułaczki: 1940-1955. – Kraków: „Znak”, 1990 *ISBN: 83-7006-086-2* **PBP Filia Czarnków sygn. 28008-28009**
70. Konarska Felicja: Liście na wietrze. Wyd.3 uzupełn. – Warszawa; Pruszków: Wydawnictwo Vipart, 2005 *ISBN: 83-87124-53-2*
71. Krasieńska-Głazewska Joanna: Dwa światy: od nas dla was – z bliska i z daleka. – Łomianki: Wydawnictwo LTW, 2007 *ISBN: 9788375650082*
72. Krawczyk Zofia: Wspomnienia z Syberii. – Warszawa: Wystawy i Wydawnictwo K. K. Krystyna Krzyszkowiak, 2008 *ISBN: 9788391049914*
73. Kresowe dziewczęta deportowane na Sybir 1940-1941: wspomnienia / zebrał i oprac. Henryk Dąbkowski. – Warszawa: Grono Miłośników Kresów Wschodnich: Henryk Dąbkowski, 2000 *ISBN: 8391119856*
74. Królikowski Łucjan Zbigniew: Pamiętnik sybiraka i tułacza. – Kraków: Wydawnictwo OO. Franciszkanów „Bratni Zew”, cop. 2008 *ISBN: 978837485827*
75. Krupiński Stefan: Okruchy wspomnień. – Zgorzelec; Jelenia Góra: „Ad Rem”, 2004 *ISBN: 83-89863-05-7*
76. Krzysztoporska Maria: Pamiętnik matki 1940-1942. – Poznań: „Media Rodzina of Poznań”, cop. 1994 *ISBN: 83-85594-15-9*
77. Kuberska Maria: „To było życie...”: wspomnienia z Kazachstanu 1936-1996. – Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX, 2006 *ISBN: 83-211-1749-X*
78. Kuczeńska Ludwika: Tak było...: Sybiracy. [Cz.6], Biali niewolnicy. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2000 *ISBN: 83-912784-3-3*
79. Kuczyński Henryk: Syberyjski szlak. – Suwałki: Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej, 2007 *ISBN: 83-924715-1-2*
80. Kulon Stanisław: Z ziemi polskiej do Polski: wspomnienia 1939-1958. – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2008 *ISBN: 9789306031485*
81. Kułakowski Tadeusz Albert: Kazachstańskie tulipany: wspomnienia zesłańca. – Gdynia: ASP Rymsza, 2002 *ISBN: 83-914184-6-4*
82. Kurek Ewa: Ucieczka z zesłania. – Lublin: „Clio”. [1995] *ISBN: 83-905113-1-2*
83. Kurlandzki Stanisław: Doświadczenie Kazachstanu. – Warszawa: Sekretariat Misyjny Księża Marianów, 2002 *ISBN: 83-915803-1-8*
84. Kurowski Edward: Zniewoleni przez Stalina: opowieść zesłańca. – Warszawa: Wydaw. Spółdzielcze, 1990 *ISBN: 83-209-0775-6*
85. Kuszajło Jan: Moje wspomnienia syberyjskie. – Warszawa: [Jerzy Krauze], 2007 *ISBN: 9788392248620*
86. Kwapiszewski Wincenty: Rapsodia altajska. – Białystok: Biblioteczka „Sybiraka”, 1992
87. Kwiatkowska Maria: Listy z zesłania. – Warszawa: „Komandor”, 2003 *ISBN: 83-88329-58-8*
88. Libich Henryk: Spod Wilna na Syberię: wspomnienia żołnierza Armii Krajowej Okręgu Nowogródzkiego „Nów” z pobytu w sowieckich więzieniach i obozach katorżniczych w latach 1944-1956. – Warszawa: „Tor”, 1990 **PBP Filia Złotów sygn. 37823**
89. Litewska Zofia: Mój pamiętnik. – Warszawa: [s.n.], 1992
90. Lubański Sybiracy / [zespół red. Regina Karczewska et al.; teksty Ludwika Aniola et al.]. – Lublin: Związek Sybiraków. Koło w Lubaniu; Jelenia Góra: Poligrafia-Wydawnictwo Ad Rem, 2005 *ISBN: 83-89863-15-4*
91. Łęczycka Maria Jadwiga: Zsyłka: lata 1940-1946 w Kazachstanie. Wrocław: Wydaw. Dolnośląskie, 1989 *ISBN: 83-7023-068-7* **PBP Piła sygn. 71885, PBP Filia: Czarnków sygn. 26981-26982, Wągrowiec sygn. 50245**
92. Łozińska-Grzywacz Cecylia: Oczami dziecka: wspomnienia z zesłania 1941-1946. – Białystok: Komenda Chorągwi Białostockiej ZHP; Łódź: Maron Editio, 2006 *ISBN: 83-60405-05-0*
93. Łoziński Mieczysław: Polonia nieznana. – Kłoda; Konin: Drukarnia Braci Wielińskich, 2004 *ISBN: 83-916462-0-3*
94. Łuczkiwicz Roman: W nieznane... czyli Niespodziewana podróż ze Lwowa na Syberię. – Nowy Sącz: Prodoks, 2007 *ISBN: 978-83-920515-4-1*
95. Łukaszewicz Bolesław: Wspomnienia ze Stryjówki koło Zbaraża. – Szczecin: nakł. autora, 1994
96. Łukasik Leonard: Kufer pamięci. – Piła: Media Zet Wydawnictwo Zuzanna Przeworska, 2006 *ISBN: 83-60245-05-3*
97. Łukianowski Ryszard: Ze strzelbą w tajdze i kniei

- lubuskiej. – Zielona Góra: Wydawnictwo Majus, 2006 ISBN: 83-920984-9-8
98. Maciukiewicz Janina: Nie ma dna w nieszczęściu ludzkim: okrucy wspomnień z Syberii 1941-1946. – Olsztyn: „Inter”, 2003 ISBN: 83-914016-0-X
99. Marczyk-Rajchel Lucja: Śladami wspomnień: od Kazachstanu po Gorzów Wielkopolski. – Gorzów Wielkopolski: Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne „Arsenał”, 2007 ISBN: 9788388300431
100. Mazur-Górska Maria: Z pustyni do Polski: wspomnienia zesłańca. – Szczecin: „Albatros”: nakł. autora, 1995 ISBN: 83-85796-16-9
101. Petelicka Zofia: W stepach Kazachstanu. – Suwałki: Wydawnictwo Hańcza Janusz Kopciał, 2002 ISBN: 83-87415-27-8
102. Mędrak Janina: Od tajgi archangielskiej po stepy Kazachstanu. – Rzeszów: Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, 2003 ISBN: 83-7199-240-8
103. Michalewska Teresa: Pan Olek: historia Aleksandra Kalińskiego zesłańca z Wileńszczyzny na zachodnią Syberię, a po wojnie przesiedleńca na Ziemię Zachodnie. – Żagań: Dekorgraf, 2007 ISBN: 9788360119211
104. Michalska Franceska: Cała radość życia: na Wołyniu, w Kazachstanie, w Polsce: wspomnienia. – Warszawa: Oficyna Literacka Nor sur Blanc, 2007 ISBN: 978-83-7392-233-4
105. Mikulski Teofil: Fotografia zbiorowa Polaków deportowanych do okręgu pałłodarskiego. – Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 1995 ISBN: 83-229-1191-2
106. Milewski Henryk: W stepach i tajgach Sybiru. – Fundacja Fundusz Pomocy Sybirakom. Oddział, 1994
107. Mineyko Barbara: „Wyją małe upiorkę”: kurhany pamięci. – Lublin: Pracownia Poligraficzna przy Prywatnym LO im.Ks.K. Gostyńskiego, 2002 ISBN: 83-88225-10-3
108. Minkowski Aleksander: W niełasce u Pana Boga. – Wrocław: Wydawnictwo Siedmioróg, 2005 ISBN: 83-7254-636-3
109. Monieta Adela: Stygmaty bólu psychicznego u Sybiraków. – Białystok: „Buk”, 2004 ISBN: 83-920069-3-3
110. My deportowani: wspomnienia Polaków z więzień, łagrów i zsyłek w ZSRR / wybór i oprac. Bogdan Klukowski. – Warszawa: „Alfa”, 1989 ISBN: 83-7001-298-1
111. Myśliński Stefan: Szczęście utracone. – Bydgoszcz: „Auri-Gena”, cop. 1996 ISBN: 83-904680-0-X
112. Na łasce NKWD. [Z.] 1, Dzieci / [wybór Gabriela Szczęsna i Stanisław Zagórski], - Białystok: Białostockie Wydaw. Prasowe, [1989]
113. Na łasce NKWD. [Z.] 2, W łagrach / [wybór Gabriela Szczęsna i Stanisław Zagórski]. – Białystok: Białostockie Wydaw. Prasowe, [1989]
114. Na łasce NKWD. [Z.] 3, Akowcy / [wybór Gabriela Szczęsna i Stanisław Zagórski], [1989]
115. Na nieludzkiej ziemi / [wstęp i oprac. Tekstu Bolesław Smulski]; Związek Sybiraków. Oddział Wojewódzki w Radomiu, - Radom: ZS.OW, 1999 ISBN: 83-911520-0-6
116. Nalepiński Szczepan Wiesław: Syberyjski szlak. – Lublin: „Norbertinum”, 2004 ISBN: 83333-7222-182-0
117. Narymska zsyłka: lata czterdzieste: antologia relacji zesłańców. Wol.1 / relacje zebrał Czesław Bazan i Jerzy Michalewski; wprow. I oprac. Czesław Bazan. – Lublin: „Norbertinum”, 2003 ISBN: 83-7222-150-2
118. Narymska zsyłka: lata czterdzieste: antologia relacji zesłańców. Wol.2 / relacje zebrał Czesław Bazan i Jerzy Michalewski; wprow. I oprac. Czesław Bazan. – Lublin: „Norbertinum”, 2003 ISBN: 83-7222-150-2
119. Niezgoda-Górska Wanda: Dosyć nam Sybiru, dosyć Kazachstanu. – Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1994
120. Nikiel Helena, Dziedzic-Sedlak Danuta, Dziedzic-Machalska Halina: Myśmy tutaj szli z...: ze stepów i tajgi pod baobaby. – Białystok: Biblioteczka „Sybiraka”, 2004 ISBN: 839033384037
121. Nizioł Hanryka: Ocalić od zapomnienia. – Szczecin: „Hogben”, [2004] ISBN: 83-919255-5-2
122. Nowak-Cieplak Tadeusz: W cieniu historii: wspomnienia. Olsztyn: „Remix”, 2003 ISBN: 83-87031-20-8
123. Ojczyzna kochana poszukaj swych dzieci...: wspomnienia i dokumenty / [red.Krystyna Marszałek; współpr. Piotr Kościński, Janina Russocka-Stoch]. – Warszawa: Fundacja „Rodact-Rodakom”: „Bis Press”, 1996 ISBN: 83-901494-4-3
124. Olsiewicz Eulalia: Dzieciństwo na zsyłce : [wspomnienia Sybiraczki 1940-1946 r.] . – Skarżysko-Kamienna: Eulalia Olsiewicz, 1992
125. Opalka Stanley: Chłopiec z Medyki. – Ulica; Toruń: Oficyna Wydawnicza Kucharski, 2003 ISBN: 83-89376-00-8
126. Opalka Stanley, Skrzyńska-Lewandowska Roman: Ucieczka z Rosji. – Lublin: Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki, 2003 ISBN: 83-917283-8-2
127. Dumański Józef Emil: Opowieści dziadka Jo-Jo czyli/or Tales from granpapa Yo-Yo's life. – Kraków: Wydaw. Zakonu Pijarów, cop. 1996 ISBN: 83-85958-44-4
128. Ostenda Maria: Smutny diabeł i my: wspomnienia z lat 1939-1946. – Warszawa: „Rytm”, 1993 ISBN: 83-85249-38-9
129. Pamiętniki Polaków na Wschodzie: Białoruś, Ukraina, Kazachstan – losy pokoleń. T.1. – Warszawa: Szkoła Główna Handlowa. Instytut Gospodarstwa Społecznego, 2006 ISBN: 83-7378-208-7
130. Pamiętniki Polaków na Wschodzie: Białoruś, Ukraina, Kazachstan – losy pokoleń. T.2: Warszawa: Szkoła Główna Handlowa. Instytut Gospodarstwa Społecznego; Żyrardów: Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego, 2006 ISBN: 978-83-7378-245-7
131. Pankiewicz Janina, Pankiewicz Władysław: Czarne dni: pamiętnik młodej Sybiraczki 1940-1946. – Przemysł: „San Set”, 2001 ISBN: 83-88417-09-6

132. Pasieczny Edward: Na skraju życia. – Koszalin: Wojewódzka Biblioteka Publiczna; przy współud. Urzędu Miasta i Gminy w Bobolicach [ect.], 1997 ISBN: 83-87317-00-4
133. Paszkowski Eugeniusz: Sybir: wspomnienia zesłańca z lat 1939-1943. – Gdynia; {Pruszcz Gdański : Wydawnictwo Agni}, 2005 ISBN: 83-60176-00-0
134. Pawlicka-Frankowska Elżbieta: Przeżyliśmy...: pamiętnik z zesłania 1939-1942. – Rzeszów: Wspólnota Polska. Oddział, 1998 ISBN: 83-910573-0-5
135. Pieńkowski Zbigniew: Wspomnienia. – Drozdowo: Muzeum Przyrody, 2007 ISBN: 978839-2426721
136. Pilecki Adam: Garbaty los: od pałaców do kurnej chaty: wspomnienia. – Wrocław: nakł.autora, 1996
137. Piotrowska-Dubik Barbara: Kwiaty na stepie: pamiętnik z zesłania. – Wyd.3 popr. I uzup. – Warszawa: Wydawnictwo im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego „Soli Deo”, cop.2007 ISBN: 9788388202377
138. Piotrowska-Dubik Barbara: Laleczki z papieru: opowieść o dzieciach polskich zesłanych do Kazachstanu. – Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, [2008] ISBN: 9788325700485
139. Piotrowski Ryszard: Smak Kazachstańskiego piolunu. – Warszawa: „Bellona”, 1990 ISBN: 83-11-07879-3
140. Pławski Czesław: Wydarci z ojczystej ziemi: okres drugiej wojny światowej. – Łódź: „Res Polona”, cop. 2001 ISBN: 83-7071-301-7
141. Po ukazu sowieckowo prawitielstwa / [red. Hanna Ciesielska]. – Warszawa: Dom Kultury „Zacisze” w Dzielnicy Targówek m.st.Warszawy, 2007 ISBN: 9788392630630
142. Podkopach Helena: Smuga życia. – Kraków: nakł.autorki : Wydawnictwo ArsNova – Zjednoczeni Wydawcy, cop. 1994
143. Polacy w Rosji mówią o sobie / wybór i wstęp Edward Walewander. – Lublin: Redakcja Wydawnictwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1993 ISBN: 83-228-0325-7
144. Polacy w Rosji mówią o sobie. T.2 / wybór i wstęp Edward Walewander. – Wyd.2. – Lublin: Oddział Lubelski Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, 1994 ISBN: 83-86441-01-1
145. Polacy w Rosji mówią o sobie. T.3 / wybór i wstęp Edward Walewander. – Lublin: Oddział Lubelski Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, 1995 ISBN: 83-86441-08-9
146. Polskie Sybiraczki harcerki w Afryce 1942-1950 / materiały zgromadził i oprac. Henryk Dąbkowski. – Warszawa: Henryk Dąbkowski z Sybiraczkami-Afrykankami, 2002 ISBN: 83-917253-0-8
147. Powroźnik Barbara: Między nocą rozpacz a światem nadziei. – Wyd.4. – Tuchów: Mała Poligrafia Redemptorystów, 2003 ISBN: 83-86744-01-4
148. Przedwojewska-Pieniążek Zofia: Okruchy pamięci: 1992-1996. _- Radom: [s.m.], cop. 1999
149. Przez Sybir na Ziemię Gdańską: praca zbiorowa / pod red. Cecylii Riedl. – Gdańsk: Związek Sybiraków. Oddział, 2006 ISBN: 83-924889-0-3
150. Przeznaczeni na zagładę: wspomnienia polonijnych Sybiraków / oprac. i przygot. do dr. Marian Suda. – Chicago : Związek Sybiraków w USA; Kraków: Wydawnictwo Adamsa, 2004 ISBN: 83-86552-25-5
151. Przeżyliśmy / [red. Grażyna Pytlak, Weronika Kurjanowicz, Anna Makowska-Cieleń]. – Warszawa: „Color B”, 1996 ISBN: 83-86213-24-8
152. Przydatek Kazimierz: Dobrowolnie zesłana na Sybir. – Kraków: Wydaw. WAM, 1997 ISBN: 83-7097-331-0
153. Ptaki Sybiru: wspomnienia / wybór i oprac. Barbara Penc. – Kielce: Oficyna Wydawnicza „Ston 2”, 2005 ISBN: 83-7273-112-8
154. Pyżewicz Jan: Musisz przeżyć...: wspomnienia z lat 1940-1941. – Zielona Góra: „SandMedia”, 2003 ISBN: 83-918176-5-2
155. Raszkiewicz Aurelia: Śladami ludzkich łez: wspomnienia Sybiraczki. – Olsztyn: Towarzystwo Naukowe: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, 1993
156. Rataj Zdzisław: Moje losy w latach 1939-1946: wspomnienia sybiraka. – Ostrołęka: Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, 1998 ISBN: 83-909031-7-2
157. Raubo Franciszek: Uśmiech przez łzy: losy syna legionisty. – Warszawa: „Komandor”, 2003 ISBN: 83-88329-63-4
158. Retmianiak Anna: Zapomniany smak truskawek. – Warszawa: Dom Wydawniczy „As”, 1994 ISBN: 83-902562-1-5
159. Rewieńska-Kościuk Barbara: Tylko księżyc był ten sam : autobiograficzna opowieść o zsyłce do Kazachstanu w latach 1940-1946. – Warszawa: „Kram”, cop.2003 ISBN: 83-89171-80-5
160. Rudkowski Paweł: Okruchy wspomnień z nieludzkiej ziemi. – Zgorzelec: „Obrzeża” Oficyna Wydawnicza, 2004 ISBN: 83-88380-30-3
161. Reznier Janina: Droga do Polski: od syberyjskiej tajgi przez afrykański busz. – Przemyśl: PTK, 1999 ISBN: 83-86104-00-7
162. Sądcecy Sybiracy w stepach Kazachstanu: praca zbiorowa / [Alicja Barańska et al.]. – Nowy Sącz: Stowarzyszenie Pamięci Polskiego Sybiru, 2008 ISBN: 9788392650409
163. Serafinowicz-Buczma Stanisława: Tak było: wspomnienia o Sybirze. – Wambierzyce; Kłodzko: „Brama”, 2003 ISBN: 83-88248-47-2
164. Sidoruk Tadeusz: Dzieciństwo sybiraka. – Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2001 ISBN: 83-88248-47-2
165. Sieczkowska Apolonia, Sieczkowski Jeremi Michał: „Dacza Ługowaja”: (wspomnienia z Kazach-

- stanu). – Wrocław : „Urbanistyka”, 1995
ISBN: 83-86533-28-5
166. Siemieńska-Rokita Stefania: Dwa pociągi. – Olsztyn: „Remix”: nakł.autorki, 1994 ISBN: 83-900155-8-7
167. Sierpińska Zofia: Anatema. – Łódź: „Klio”, 1994
ISBN: 83-900542-3-X
168. Siomkajło Alina: Widma przeszłości. – Lublin: „Norbertinum”, 2004 ISBN: 83-7222-205-3
169. Smerczańska-Zienkiewicz Wanda Lidia: Krajobraz niewoli: wspomnienia z Kazachstanu. – Lublin: Norbertinum Wydawnictwo – Drukarnia - Księgarnia, 2005 ISBN: 83-7222-235-5
170. Sobolewski Narcyz Tadeusz: Dwa światy: wspomnienia zesłańca. – Radom: „Ave”, 2004
ISBN: 83-920767-2-9
171. Sobota Anna: W stepach Kazachstanu: wspomnienia z lat 1939-1946. – Warszawa; Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze: Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, 1993
172. Sokołowska-Satanowska Stefania: Mroźny smak głodu. – Łomża: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, 1999 ISBN: 83-902985-9-7
173. Solińska Jadwiga: Krzak burzanu. – Lublin: „Polihymnia”, 1999 ISBN: 83-87405-79-5
174. Solińska Jadwiga: Sybiraczka. – [Wyd.2]. – Lublin: „Polihymnia”, 1995 ISBN: 83-85684-61-1
175. Steller Zbigniew: Wróciłem z Sybiru. – Zamość: Urząd Miejski. Wydział Kultury, Sportu i Turystyki, 2001 ISBN: 83-913663-4-0
176. Stepniewska Stefania: Trudna droga życia z Mszany przez tajgę syberyjską do Lublina. – Lublin: Pracownia Poligraficzna przy Prywatnym LO, 2001
ISBN: 83-88225-06-5
177. Stocka Jadwiga: Wspomnienia z Syberii: 1939-1946 r. – Kielce : nakł. Autorki, 1994
178. Strumiłło-Miłosz Grażyna: Znad Świtezi w głąb Tajgi: (rozmowy z moją matką). – Olsztyn: „Pojezierze”, 1990
179. Syberia poza życiem: relacje, przeżycia i pamiętniki witnickich sybiraków / pod red. Maciej J.Dudziak. – Witnica: Zarząd Miasta i Gminy : [Towarzystwo Przyjaciół Witnicy], 1999 ISBN: 83-903082-1-5
180. Sybirackie losy: wspomnienia osób deportowanych do ZSRR[!] / Teresa Gierko-Figas [et al.; red. Marzena Bulczyńska et al.]. – Zielona Góra: Gimnazjum Nr 1, 2002
181. Sybirackie losy: wspomnienia osób deportowanych do ZSRR [!]. [Z.2] / Helena Kremens [et al.; red. Roman Łuczkiwicz et al.]. – Zielona Góra: Gimnazjum Nr 1, 2004
182. Sybirackie losy: wspomnienia osób deportowanych do ZSRR. Z.3 / Maria Czarna [et al.; red. Roman Wojciech Łuczkiwicz et al.], 2007 ISBN: 978-92492313
183. Sybirackie wspomnienia/ [red. t. Witold Banach i Wojciech Kuszycki]. – Ostrów Wielkopolski: Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2000
ISBN: 83-88480-04-9
184. Sybiracy Podkarpacia: praca zbiorowa / [oprac. red. Kazimierz Wojewoda]. – Krosno: „KaBe”, 1998
ISBN: 83-906261-6-0
185. Sybiraczki-Afrykanki, ich bracia i koledzy / materiały zgromadził i oprac. Henryk Dąbkowski. – Warszawa: Henryk Dąbkowski z Sybiraczkami-Afrykankami, 2003
186. Szablowska-Lutyńska Regina: Z Wołynia do stacji Taincza : z pamiętnika sybiraczki, lata 1939-1946 . – Kraków: Wydaw. Pijarów, cop.2003 ISBN: 83-7269-167-3
187. Szewczyk Czesław: Bieżeńcy: obrazy z pamięci. – Gliwice : „Onion”, 1999 ISBN: 83-87733-03-2
188. Szulecki Andrzej: Do rozstajnych dróg czyli Rozliczenie z dzieciństwem. – Warszawa: Wydaw. SGGW, 1999 ISBN: 83-7244-022-0
189. Tak było...: Sybiracy / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.] – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 1995 ISBN: 83-85958-34-7
190. Tak było...: Sybiracy. Cz.2, Dzieciństwo na Syberii / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 1996
ISBN: 83-85958-46-0
191. Tak było...: Sybiracy. [Cz.] 5, Różne losy zesłańców / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział: Towarzystwo Sympatyków Historii, 1999 ISBN: 83-909631-9-1
192. Tak było...: Sybiracy. [Cz.7], Wywiezione do Kazachstanu 91940-1946) / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. Kraków: Związek Sybiraków. Oddział: Wydaw. Zakonu Pijarów, 2001
ISBN: 83-7629-060-X
193. Tak było...: Sybiracy. [Cz.8], Wyszli z Anderssem / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2002
ISBN: 83-88879-07-3
194. Tak było...: Sybiracy. [Cz.] 9, W tundrze, w tajdze i na stepach / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2003 ISBN: 83-88879-11-1
195. Tak było...: Sybiracy. [C.] 10, Powrócili / [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2003
ISBN: 83-88879-16-2
196. Tak było...: Sybiracy. [C.] 12, Ratunkiem była nadzieja / aut. wspomnień Eugenia Ilczko-Łudzik [et al.; zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2005
ISBN: 83-88879-12-X
197. Tak było...Sybiracy. [Cz.] 13, Oblicza Syberii / aut. Wspomnień Henryk Gilu [et al.]; [zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2007
ISBN: 9788388879234
198. Tak było Sybiracy. [Cz.] 14, Deportowani na Wschód / aut. Wspomnień Aleksander Brzoźoń [et al. ; zespół red. Aleksandra Szemioth et al.]. – Kraków: Związek Sybiraków. Oddział, 2008
ISBN: 9788388879289
199. Toczek Edward: Wspomnienia syberyjskiego zesłańca. – Warszawa : „Novum”, 1989

200. Tomczyńska Jadwiga: Z Tarnopola przez Sybir do Wadowic. – Kraków: Wydaw. Zakonu Pijarów, 1993 ISBN: 83-900148-6-6
201. Tremtacz Stanisław: Ciernista droga przez Syberię i Polskę do Australii i milionów: (kartki z mojego życia). – Gdańsk: „Bestwin” Sydney: Kangaroo Press, 1999 ISBN: 83-901559-8-2
202. Truszkowski Jan: Wstawaj, na Sybir nas wywożą. – Rajgród: Towarzystwo Miłośników Rajgrodu, 2003 ISBN: 83-88371-08-8
203. Tryptyk kazachstański: wspomnienia z zesłania – Marian Papiński, rodzina Małachowskich, Lesława Domańska / wybór i oprac. Wiktoria Śliwowska, Małgorzata Giżejewska, Janusz Ankudowicz. – Warszawa; Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 1992 ISBN: 83-85479-51-1
204. Uratować pamięć(...): wspomnienia repatriantów z Kresów Wschodnich: (wybór) / [red. Zygmunt Czapla]. – Koszalin: Dyrekcja II Prywatnego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych, 2004 ISBN: 83-913411-5-1
205. Urzędowiacy na niehumanitarnej ziemi: wspomnienia / [wybór i oprac. Tadeusz Moch]. – Urzędów: TZU, 1992
206. Utrwalone w pamięci pokoleń: 15-lecie działalności Koła Związku Sybiraków w Dębnie 1989-2004 r. / [zespół red. Adam Kaczmarczyk et al.; współpr. Zdzisława Sałaciak, Krystyna Hołysz]. – Dębno: Terenowe Koło Związku Sybiraków, 2004 ISBN: 83-920633-0-9
207. W czterdziestym nas Matko na Sybir zesłali: Polska a Rosja 1939-42 / wybór i oprac. Jan Tomasz Gross, Irena Grudzińska-Gross; wstęp J.T.Gross. – Warszawa: „Libra: „Res Publica”, 1990 ISBN: 83-7046-032-1 **PBP Pila sygn. 74061 PBP Filia: Chodzież sygn. 37518, Czarnków sygn. 26867, Wągrowiec sygn. 50526**
208. Wierbil Aleksander: Sybiracy z Wileńszczyzny dawniej i dziś. – Czarnków: Publiczna Biblioteka Pedagogiczna, 2004 ISBN: 83-911955-5-4 **PBP Filia Czarnków sygn. 33863-33865**
209. Wierbil Aleksander : Sybirska odyseja . – Czarnków : Nadnoteckie Echa, 2003 ISBN: 83-901243-6-X **PBP Filia Czarnków sygn. 33987**
210. Witos Tadeusz: na zesłaniu i na wojnie: wspomnienia. – Wojnicz : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wojnickiej, 2001 ISBN: 83-88332-01-5
211. Wojewoda Kazimierz: Pamiętam: wspomnienia z Kazachstanu 1941-1946. – Łomża: regionalny Ośrodek Kultury w Zbójnej. Biuro, 2000 ISBN: 83-909565-4-3
212. Woźniak-Orlicka Leokadia: Po tamtej stronie wojny: pamiętnik sybiraka. – Białystok: Buk Wydawnictwo, 2005 ISBN: 83-922299-7-5
213. Wschodnie losy Polaków. T.1-4 / wybór Wiesław Myśliwski. – Łomża: „Stopka”, 1991
214. Wspomnienia (II) / wybrał i oprac. Dominik Marian Orczykowski. – Wrocław: „W Misji”: staraniem Dominika Mariana Orczykowskiego, 1995
215. Wspomnienia. [Cz.] 4 / wyd. staraniem Dominika M. Orczykowskiego. – Wrocław: „W Misji”, 1997 ISBN: 83-85566-80-5
216. Wspomnienia sądeckich sybiraków: praca zbiorowa / [aut. Helena Augustyn et al.]. – Nowy Sącz: Związek Sybiraków, 2005 ISBN: 83-920003-1-5
217. Wspomnienia Sybiraków / [red. Irena Tańska]. – Warszawa: „Komandor”, cop.2001 ISBN: 83-88329-35-9
218. Wspomnienia Sybiraków: zbiór tekstów źródłowych / pod red. Jerzego Kobrynia. – Bystrzyca Kłodzka: Koło Związku Sybiraków, 2008 ISBN: 9788392662204
219. Wspomnienia Sybiraków. 1, „Polsza budżet kądga woron zbieleje” / [oprac. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: „Pomost”, 1989
220. Wspomnienia Sybiraków. 2, „Kto nie był tot budżet, kto był tot nie zabudiet” / [oprac. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: „Pomost”, 1990
221. Wspomnienia Sybiraków. 3, „Moskwa sliozam nie wierit” / [oprac. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: „Pomost”, 1990 **PBP Pila sygn. 72862**
222. Wspomnienia Sybiraków. 4, „Popał Stalina w ruki, nie żdi pomiłowania” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: PoMost, 1991 ISBN: 8383219080
223. Wspomnienia Sybiraków. 5, „Pamiętają psy atamany, pamiętają polskie pany krasnojarskie nasze szable” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: Pomost, 1991 ISBN: 83-85219-12-9
224. Wspomnienia Sybiraków. 6, „Kak nie siedeł tjur?mie, tak nie grażdanin Sowietsoego Sojuza” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: Pomost, 1992 ISBN: 83-85219-18-8 **PBP Pila sygn. 80146**
225. Wspomnienia Sybiraków. 7, „Niczego, przywniesz, nie przywniesz – pomiosz” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: Ares: Fundacja Pomocy Sybirakom, 1993
226. Wspomnienia Sybiraków. 8, „My was nauczam kak rodinu lubit” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa: „Ares”: Fundacja Pomocy Sybirakom, 1994
227. Wspomnienia Sybiraków. 9, „Tajga – zakon, miedwed’ – prokuror” / [przygot. Janusz Przewłocki]; Związek Sybiraków. Zarząd Główny. Komisja Historyczna. – Warszawa : „Ares”, 1997
228. Wspomnienia Sybiraków z wakacji u Stalina /

- Związek Sybiraków. Region Warmińsko-Mazurski C członek Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Sybirackich. Zarząd Główny. – Kętrzyn: Związek Sybiraków. Region Warmińsko-Mazurski, 2003
229. Wspomnienia z Syberii / [red. Krystyna Oniszczyk-Awizeń]; Związek Sybiraków. Koło w Kłodzku. – Kłodzko Szczytna: „Brama”, 1999 ISBN : 83-900408-8-4
 230. Wśród śniegów i bagien tajgi: relacje leśników deportowanych w 1940 roku z ziem wschodnich II Rzeczypospolitej w głąb Związku Radzieckiego / oprac. Józef Broda. – Poznań: Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, 2004 ISBN: 83-71160-370-3
 231. Z Kresów przez Afrykę do... : wspomnienia / zgromadził, oprac. i wstępem opatrzył Ryszard Sławczyński. – Wrocław: Klub Muzyki i Literatury, 2001 ISBN: 83-908429-6-3
 232. Z nieludzkiej ziemi do Polski / [oprac. red. Kamila Dominiak] : Bydgoskie Towarzystwo Naukowe. – Bydgoszcz : BTN, 1991 ISBN: 83-00-03516-8
 233. Z Syberii na Podlasie: wspomnienia / (oprac.) Tadeusz Łazowski. – Bielsko Biała: Związek Sybiraków. Oddział, 2002 ISBN: 83-917708-0-X
 234. Z Syberii pieszo do Polski: wspomnienia płk. Juliana Czuby, komendanta Szkoły Podchorążych BCh na Podlasiu, z okresu działalności konspiracyjnej na Kielecczyźnie i Lubelszczyźnie, zesłania w głąb Związku radzieckiego oraz ucieczki z obozu i pieszej wędrówki do kraju / spisał i oprac. red. Stanisław Durnej. – Kielce: Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne. Oddział, 1995 ISBN: 83-904194-0-8
 235. Zaliński Eugeniusz: Z Polski do Polski: przez Syberię, przez Afrykę: wspomnienia. – Szczecin: „KAdruk”, [2002] ISBN: 83-916553-2-6
 236. Zesłańczym szlakiem: fragmenty pamiętników emigrantów nadesłanych na konkurs IGS SGH / [red. Nauk. Irena Ostrowicka; wybór tekstów, życiorysy aut. Oraz przypisy Andrzej Budzyński]. – Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, 1994
 237. Zeszyty literacko-historyczne Pt. „W kręgu naszych wspomnień” / [oprac. zespół red. Bogusława Lachowska et al.]. – Szczaniec: Stowarzyszenie „Nasze Gminne Gimnazjum w Szczaniecu”, 2004 ISBN: 83-920623-1-0
 238. Zarycz Zbigniew: W syberyjskiej szkole. – Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2004 ISBN: 83-7009-507-0
 239. Zybert Zofia : Tam, gdzie sędzią była tajga a prokuratorem niedźwiedź : wspomnienia z Syberii. Wyd.2 uzup. i popr. – Kraków
 4. Byra Maria: Wspomnienia z Rosji, Persji i Afryki. [Cz.] 1 // Faza. – R.16[17], nr 2 (2007), s.225-240
 5. Denek Kazimierz: Deportacje na „nieludzką ziemię” // Łużyckie Zeszyty Naukowe. – Z.3 (2007), s.21-24
 6. Dobrucki Józef: Sybir // Niepodległość i Pamięć. – R.13, nr 1 (2006), s.199-208
 7. Fudali Stanisław: Armia Andersa – nieosiągnięta Mekka // Zesłaniec. – Nr 32 (2007), s.61-69
 8. Helwing Zofia: A wokół kazachstański step... // Zesłaniec. – Nr 30 (2007), s.151-166
 9. Izak Wiktoria: „Nas przywieźli nad rzekę Irtysz...” // Zesłaniec. – Nr 24 (2006), s.100-105
 10. Jakimowicz Janina: „Nasz majątek skonfiskowali...” // Zesłaniec. – Nr 24 (2006), s. 120-125
 11. Jarmulska-Rymaszewska Aleksandra: Curriculum vitae // Zesłaniec. – Nr 17 (2004), s. 102-105
 12. Jarosz Krystyna: Wspomnienia z wojennej tułaczki : (Podlasie – Syberia – Uzbekistan – Iran – Afryka) // Podlaski Kwartalnik Kulturalny, 2006, nr 1, s. 32-41
 13. Jaśkiewicz Honorata: Była mroźna zima // Zesłaniec. – Nr 34 (2008), s.90-101
 14. Jelinowska Anna: Jedno życie w cieniu sowieckiej dyktatury // Zesłaniec. – Nr 21 (2005), s. 84-90
 15. Klukowski Michał: Przez syberyjskie gułagi : wspomnienia z zesłania // Rocznik Kałuszyński. – Z.3 (2003), s. 142-156
 16. Kolango-Kretkowska Marianna: Wspomnienia z dawnych lat // Zesłaniec. – Nr 19 (2005), s.33-44
 17. Korzeniewicz Mieczysław: Z Polesia... do sowieckiego „raju”: (wspomnienia z lat wojny). Cz.2 // Podlaski Kwartalnik Kulturalny. – 2004, [nr] 2, s.27-48
 18. Kowalczyk Włodzimierz: Moje sybirackie dzieciństwo // Zesłaniec. – Nr 24 (2006), s.83-93
 19. Myśliwiec Wanda: na zesłaniu w Kazachstanie // Zesłaniec. – Nr 32 (2007), s. 148-157
 20. Ergetowska Aleksandra: Nasze zesłanie do Kazachstanu // Zesłaniec. – Nr 15 (2004), s.23-42
 21. Nowak Jan: Wyładowano nas w Krasnojarsku // Zesłaniec. – Nr 24 (2006) s. 95-99
 22. Pastwińska Bronisława: Moje dzieciństwo na zesłaniu // Zesłaniec. – Nr 24 (2006), s. 105-120
 23. Przywecka Irena: Na zesłaniu // Zesłaniec. – Nr 31 (2007), s.95-102
 24. Stern Wolf: Kult-brygada // Zesłaniec. – Nr 22 (2005), s. 89-124
 25. Szeliga Eugeniusz: Wspomnienia znad Irtysza // Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny. – Nr 11 (2004), s. 361-388
 26. Tokarczyk Wojciech: Szkice w ciemności : polskie dzieci na Syberii // Zesłaniec. – Nr 19 (2005), s. 44-63
 27. Truszkowski Jan: Ucieczka z Syberii // Ziemia Łomżyńska. – Y. 8 (2004), s.194-213
 28. Wasyluk Wiesława: Wspomnienia z drogi przez mękę // Podlaski Kwartalnik Kulturalny. – 2005, [nr] 1, s.21-33
 29. Wojtkowski Edward: Wspomnienia z lat wojny
- Pamiętniki i wspomnienia artykuły z czasopism**
1. Baranowa Jadwiga: Dziennik zesłania Janiny Baranowej / oprac. Elżbieta Smułkowa // Zesłaniec. – Nr 18 (2004), s.57-64
 2. Biedrzycka Danuta: Pod niebem Kazachstanu i Indii // Ziemia Łomżyńska. – T.8 (2004), s. 181-185
 3. Burzyński Kazimierz: Kazachstan oczami młodego zesłańca // Zesłaniec. – Nr 30 (2007), s. 167-189

1939-1945 oraz przeżycia mojej rodziny w Związku Sowieckim // Ciechanowiecki Rocznik Muzealny. – T.2 (2006), s.205-212

29. Wołk Adam: Wspomnienia z północnego Kazachstanu z lat 1940-1946 // Zesłaniec. – Nr 12 (2003) s. 3-25
30. Ziegler Maria: Biała Wigilia // Zesłaniec. – Nr 23 (2005), s.23-24

Literatura piękna - wydawnictwa zwarte

1. Buczma Józef: Poezje sybirskie. Wyd.2 uzup. Kłódzko: „Brama”, 2004 ISBN: 83-913913-8-8
2. Domino Zbigniew: Czas kukułczych gniazd. – Warszawa: Wydawnictwo Studio Emka, 2004 ISBN: 83-88607-41-3 **PBP Pila sygn. 96699**
3. Domino Zbigniew: Syberiada polska. – Warszawa: „Studio Emka, cop. 2001 ISBN: 83-88607-15-4 **PBP Pila sygn. 96698**
4. Domino Zbigniew: Tajga: tamtego lata w Kajenie. – Warszawa: Wydawnictwo Studio Emka, 2007 ISBN: 9788360656013 **PBP Pila sygn. 96700**
5. Domino Zbigniew: Wicher szalejący. Wyd.2. – Warszawa: „Książka i Wiedza”, 1979
6. Jonkajtys Marian: 12 Pieśni Sybiraków z muzyką Czesława Majewskiego (Żywa pamięć). – Warszawa: „IBIS”, 1997 ISBN: 83-86236-67-1
7. Kulikowska-Grajek Jadwiga: Oda do wszy: wiersze kazachstańskie. – Szczecin: [nakł.autora], 1993
8. Litwa Andrzej: Sybiracy. – Rzeszów: „Fosze”, 2000 ISBN: 83-87602-90-6
9. Lubieniecka-Baraniak Krystyna: Sybiraska odyseja. Warszawa: „Maranatha”, 2004 ISBN: 8391748501
10. Molski Zdzisław Jan : Skazani na niepamięć. – Tuchów: Mała Poligrafia Redemptorystów, 2003 ISBN: 83-86744-25-1
11. Napiórkowski Romuald: Wiersze syberyjskie 1942-1946. – Wojcieszów : Miejska Biblioteka Publiczna, 2006 **PBP Pila sygn. Br 1470 P**
12. Ogrodnik Leokadia: Lot dziecka: wiersze z Syberii. – Wrocław: „Pamięć Narodu”, 1991
13. Rudawcowi Anna: Wiersze sybirskie. – Bydgoszcz: Bydgoskie Towarzystwo Naukowe, 1990

Witaj Polsko!

*Witaj Polsko, ma Ojczyzno! Witaj z niebem, z ludźmi Twymi!
Wczoraj sen mnie zmorzył w Rosji – dzisiaj jestem w Twojej ziemi.
Mknie nasz pociąg polskim polem, błyszczy woda rzek rozlanych,
Wietrzyk polski w twarz mi dmucha, lecz serca krwawe rany.
Witaj Polsko, ma Ojczyzno! Powróciłem już do Ciebie!
Zawsze będę Ciebie kochał – tak jak Pana Boga w niebie!*

Romuald Napiórkowski

Stacja Biała Podlaska, 16 maja 1945r.

Górska Małgorzata

Wypalenie zawodowe nauczycieli – bibliografia w wyborze

Literatura

1. Badziukiewicz, Beata: Vademecum wychowawcy. – Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak” Teresa i Józef Śniecińscy, cop. 2005. **PBP Złotów – sygn. 42006**
2. Chrzanowska, Iwona: Wypalenie zawodowe nauczycieli a ocenianie osiągnięć szkolnych uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i uczniów o prawidłowym rozwoju na etapie szkoły podstawowej. – Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2004.
3. Day, Christopher : Nauczyciel z pasją : jak zachować entuzjazm i zaangażowanie w pracy. – Gdańsk ; Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. **PBP Chodzież – sygn. 45689; PBP Czarnków – sygn. 36689; PBP Pila – sygn. 98007-98008; PBP Trzcianka – sygn. 30407**
4. Grzegorzewska, Maria Katarzyna: Stres w zawodzie nauczyciela : specyfika, uwarunkowania i następstwa. – Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2006. **PBP Chodzież – sygn. 45665**
5. Pyżalski, Jacek: Kwestionariusz obciążeń zawodowych pedagoga (KOZP): podręcznik. – Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2007. **PBP Pila – sygn. 97887-97888; BP Złotów – 42-710**
6. Sekułowicz, Małgorzata: Nauczyciele szkolnictwa specjalnego wobec zagrożenia wypaleniem zawodowym : analiza przypadków. – Wrocław: Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP, cop. 2005. **PBP Pila – sygn. 94735**
7. Sekułowicz, Małgorzata: Wypalenie zawodowe nauczycieli pracujących z osobami z niepełnosprawnością intelektualną: przyczyny, symptomy, zapobieganie, przezwyciężanie. – Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2002.
8. Strycharska-Gać, Berta: Nauczycielu, nie wypalaj się! – Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2009.
9. Szkoła a wypalenie zawodowe : praca zbiorowa / pod red. Jana Kropiwnickiego. – Jelenia Góra : Wydaw. Nauczycielskie, 1999. **PBP Chodzież – sygn. 43054; PBP Czarnków – sygn. 33927**
10. Tucholska, Stanisława: Wypalenie zawodowe u nauczycieli: psychologiczna analiza zjawiska i jego osobowościowych uwarunkowań. – Lublin: Wydaw. KUL, 2003. **PBP Chodzież – sygn. 46213 PBP Pila – sygn. 90725-90726**

11. Wypalenie zawodowe: psychologiczne mechanizmy i uwarunkowania / pod red. Heleny Sęk; aut. Maria Beisert [et al.]. - Poznań: Zakład Wydawniczy K. Domke: Agencja Usługowa "Omega", 1996 ([s. l. : s. n.]).
- Artykuły z czasopism**
1. Bibik, Renata: Uwarunkowania wypalenia zawodowego nauczycieli i możliwości zapobiegania mu // Dyrektor Szkoły. - 2008, nr 12, s. 16-19
2. Brudnik, Maria: Zachowanie uczniów podczas lekcji a wypalenie się nauczycieli wychowania fizycznego / Kultura Fizyczna. - 2008, R. 62, nr 7/8, s. 23-28
3. Chrzanowska, Iwona: Poziom wypalenia zawodowego nauczycieli a adekwatność oceniania osiągnięć szkolnych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych na etapie nauczania zintegrowanego // Ruch Pedagogiczny. - 2005, R. 76, nr 3/4, s. 31-46
4. Chrzanowska, Iwona: Wypalenie zawodowe i poziom poczucia kontroli nauczycieli i wychowawców pracujących w placówkach ogólnodostępnych // Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku. Pedagogika. - 2005, T. 4, cz., s. 441-451
5. Dzierzgowska, Irena: Wypalenie zawodowe nauczycieli : lekcja 7/18 rok szkolny 2006/2007 // Dyrektor Szkoły. - 2007, nr 3, dod. s. I-VIII
6. Grad, Tomasz: Stres organizacyjny i syndrom wypalenia się zawodowego w pracy nauczyciela // Nauczyciel i Szkoła. - 2004, nr 1/2, s. 32-38
7. Mulicka, Iwona: Ocena wypalenia zawodowego nauczycieli w województwie opolskim // Zastosowania Ergonomii. - 2006, nr 1/3, s. 139-147
8. Nogaj, Bernadeta: Twórczość i innowacyjność nauczyciela w profilaktyce zawodowego wypalenia // Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku. Pedagogika. - 2007, T. 6, cz.2, s. 225-240
9. Ostrowska, Małgorzata: Wypalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego - a wypadkowość szkolna // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. -, 2008, [R.] 55, nr 5, s. 13-18
10. Osuch, Maciej: Wypalenie zawodowe czyli Dr Jekyll i Mr Hyde // Dyrektor Szkoły. - 2008, nr 2, s. 48-49
11. Pec, Katarzyna: Z badań nad wypaleniem zawodowym nauczycieli wychowania fizycznego // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2005, R. 52, nr 6/, s. 28-33
12. Piotrowska, Maja: Wypalenie zawodowe u nauczycieli a rola wsparcia społecznego // Edukacja Dorosłych. - 2006, nr 1/2, s. 45-56
13. Polkowski, Tomasz: Wypalenie zawodowe wychowawców // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2005, R. 45, nr 10, s. 29-35
14. Poświatowska, Monika: Zespół wypalenia zawodowego u nauczycieli // Wychowawca. - 2006, nr 10, s. 24
15. Sekułowicz, Małgorzata: Analiza wypalenia zawodowego nauczycieli szkolnictwa specjalnego - ocena zjawiska // Człowiek, Niepełnosprawność, Społeczeństwo. - 2006, nr 1, s. 127-138
16. Świętochowski, Waldemar: Poczucie koherencji a wypalenie się w zawodzie nauczyciela // Acta Universitatis Lodzensis. Folia Psychologica. - 2004, [Z.] 8, s. 55-66
17. Tucholska, Stanisława: Ryzyko wypalenia w zawodzie nauczyciela // Psychologia w Szkole. - 2004, nr 2, s. 95-108
18. Werbińska, Dorota: Wypalenie zawodowe nauczycieli języków obcych : teoria, zapobieganie, perspektywy badawcze // Neofilolog. - 2007, nr, s. 85-90
19. Zawadowska, Janina: Wypalenie zawodowe - mit czy realny problem? // Dyrektor Szkoły. - 2007, nr 4, s. 9-10
20. Zbyrad, Teresa: O wypaleniu zawodowym w szkolnictwie specjalnym // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2008, R. 48, nr 8, s. 41-47

Gutowska Magdalena

Bibliograficzne bazy danych – nowe źródło informacji pedagogicznej

Globalna transformacja komunikowania na skutek rewolucji cyfrowej jest dziś zjawiskiem obecnym w wielu dziedzinach życia. Dotyczy również działalności informacyjnej bibliotek w Polsce i na świecie. Rozwój nowoczesnych technologii oraz zwiększające się potrzeby informacyjne powodują konieczność stosowania nowych metod wyszukiwania informacji. Rosnąca dostępność różnego rodzaju treści naukowych w sieci internetowej, stwarza potrzebę przekazywania ich w sposób funkcjonalny. Wykorzystywane do niedawna papierowe bibliografie przestają pełnić rolę podstawowego źródła informacji. Wypierają je wersje elektroniczne, które są ogólnodostępne, wygodniejsze w użyciu, aktualizowane na bieżąco i umożliwiające wieloaspektowe przeszukiwanie treści. Jednym z takich nowoczesnych źródeł informacji są bibliograficzne bazy danych bibliotek pedagogicznych. (wykaz: <http://e-pedagogiczna.edu.pl/33,11.html>)

Edukacja

<http://83.17.188.166/ALEPH/4IUGBDLMV53U6KY2-BQO3DCALJEG8HKCH1EDMRGGQ3FX3FH5K8B-13467/file/start-0>

Najstarsza i najpełniejsza bibliografia cyfrowa opracowywana przez Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu. Dostarcza w miarę kompletne źródło informacji o polskich publikacjach z zakresu szeroko rozumianej edukacji w Polsce i na świecie oraz prac z psychologii. Popularna wśród studentów, aktywnej kadry pedagogicznej oraz nauczycieli akademickich. Gromadzi informacje zawartą w czasopismach pedagogicznych, metodycznych i psychologicznych o zasięgu ogólnokrajowym, selekcyjnie dobrane tytuły periodyków socjologicznych, społecznych, kulturalnych, filozoficznych, tytuły z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa oraz innych dziedzin nauki i wiedzy. Rejestruje źródła od 1990 roku. Istnieje możliwość zamówienia skanów wybranych artykułów.

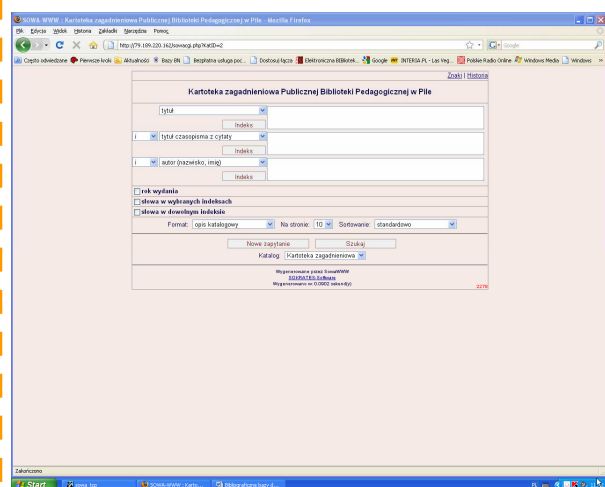
Pedagog

http://aleph.uni.opole.pl/F/?func=find-b-0&local_base=uop03

Baza tworzona przez bibliotekarzy Uniwersytetu Opolskiego. Obejmuje swoim zakresem pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą, edukację wczesnoszkolną i wychowanie przedszkolne. Zasięgiem chronologicznym obejmuje materiały od 1990 roku. Rejestruje opisy bibliograficzne książek, artykułów z ponad 90 polskich czasopism, akty prawne, materiały konferencyjne, prace zbiorowe. Opisy zamieszczane w bazie wykonywane są z autopsji, w oparciu o posiadane dokumenty.

Baza bibliograficzna Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Pile [kartoteka zagadnieniowa]

<http://79.189.220.162/sowacgi.php?KatID=2>

Baza opiera się na tradycyjnej kartotece pedagogicznej. Obejmuje piśmiennictwo z zakresu pedagogiki, metodyki nauczania, psychologii, socjologii. Rejestruje artykuły z czasopism prenumerowanych przez bibliotekę od 1991 roku (aktualny wykaz: <http://bp.pila.pl/nasze-opracowania/wykaz-czasopism/wykaz-czasopism/>) artykuły z prac zbiorowych, prace niepublikowane, artykuły z czasopism elektronicznych publikowanych w wolnym dostępie. Opisy wykonywane są z autopsji, wszystkie materiały są dostępne w zbiorach PBP w Pile. Istnieje możliwość samodzielnego sporządzenia zestawienia bibliograficznego. Bazę można przeszukiwać w oparciu o indeksy:

- tytuł
- tytuł czasopisma
- autor
- hasło przedmiotowe dowolne
- słowo w indeksach
- rok wydania

Obecnie widoczna jest tendencja do zamieszczania, obok opisu źródła, pełnego tekstu publikacji. Aby zamienić bazy bibliograficzne bibliotek pedagogicznych w bazy pełnotekstowe należałoby spełnić co najmniej dwa

warunki: zmienić oprogramowanie do tworzenia baz, gdyż tylko nieliczne z nich pozwalają na linkowanie do pełnych tekstów oraz uzyskać dostęp do pełnych tekstów publikacji. Z punktu widzenia użytkowników rozwiązanie to wydaje się najbardziej oczekiwane.

Baza PBP, jako jedna z nielicznych, odsyła czytelnika do **pełnych tekstów** artykułów dostępnych w niżej wymienionych czasopismach elektronicznych:

- Trendy
- Konspekt
- Nowe w Szkole (*archiwum*)
- Kurier Pedagogiczny (*archiwum*)
- Wiedza i Edukacja
- Świat Problemów (*wybór od 2005*)
- Kultura i Historia
- Logopeda
- Awangarda w Edukacji
- Alkoholizm i Narkomania (*archiwum*)
- Consensus (*archiwum*)
- Światło i Cienie
- Pedagogika Filozoficzna on-line
- Edukator Zawodowy
- Aspekty
- Obyczaje (*archiwum*)
- Niebieska Linia

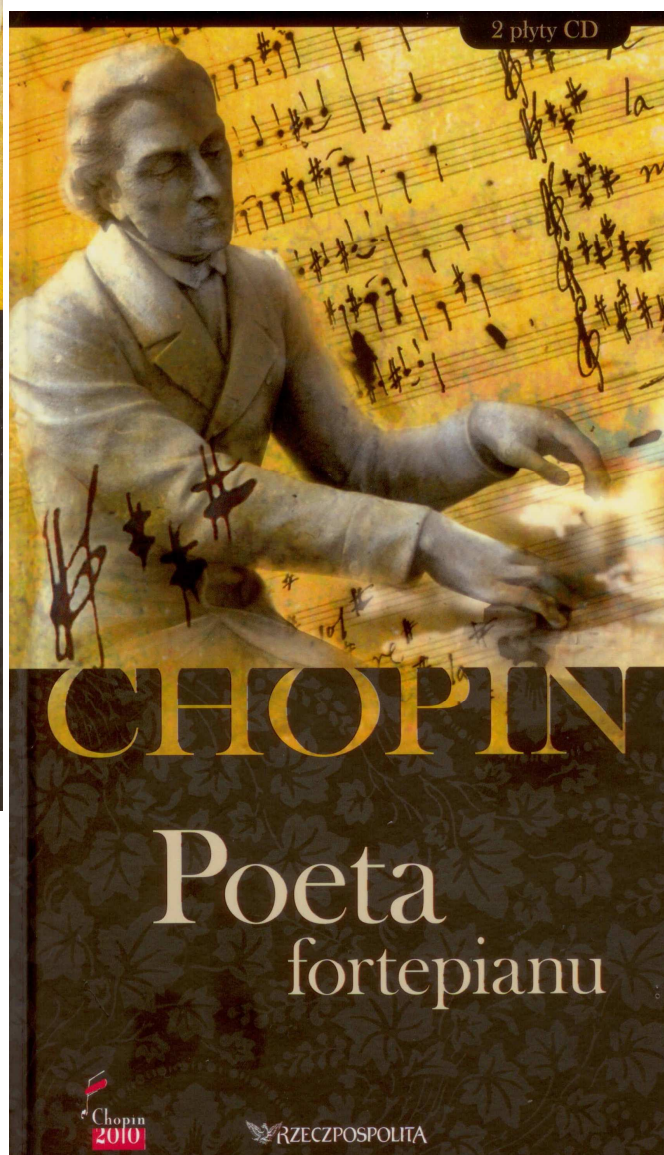
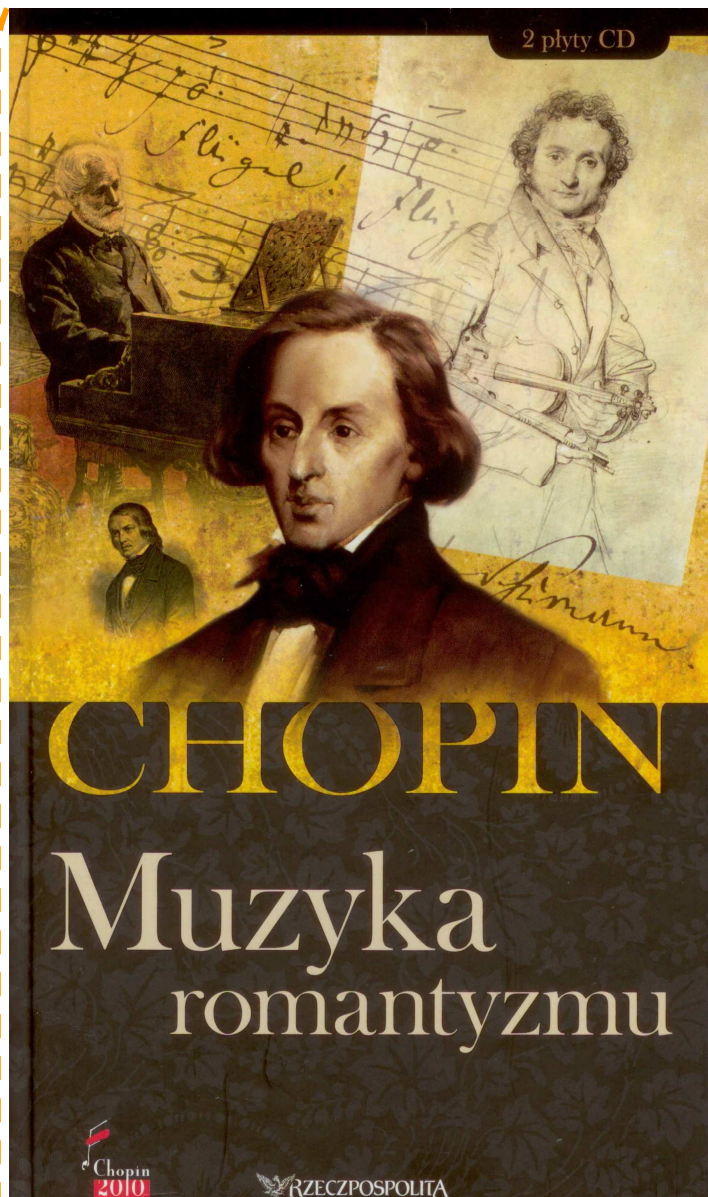
Bazy bibliograficzne bibliotek pedagogicznych wypełniają lukę, jaką jest brak bieżącej bibliografii pedagogiki, są uzupełnieniem Bibliografii Zawartości Czasopism poprzez rejestrowanie pomijanych tam czasopism oraz rejestrowanie prac zbiorowych. Stanowią cenne źródło informacji pedagogicznej dla nauczycieli, studentów, uczniów i ich rodziców oraz wszystkich zainteresowanych aktualnymi zmianami w systemie edukacji.

Wiktorko Lucyna

Nowości multimedialne w Bibliotece Pedagogicznej w Pile

Unikatowa kolekcja 15 albumów książkowych (dopełniona nagraniami muzyki Fryderyka Chopina) dostępna jest w zbiorach audiowizualnych Biblioteki Pedagogicznej w Pile. Bogato ilustrowane tomy opisują niezwykle życie polskiego kompozytora na tle burzliwych dziejów XIX wieku, a dołączonych do nich 30 płyt CD prezentuje komplet fortepianowych dzieł geniusza w mistrzowskim wykonaniu wybitnej pianistki Idil Biret. Kolekcja została wydana z myślą o uświetnieniu obchodów Roku Chopinowskiego.

Tytuły zasięgnięte z okładek albumów: Cudowne dziecko, Na europejskich salonach, Ojczyzna - wieczna tęsknota, Wielkie miłości, W sidłach sztuki, Muzyka romantyzmu, Wielki emigrant, i inne.

„Czas to najlepsza cenzura, a cierpliwość najdoskonalszy nauczyciel.”

Fryderyk Chopin

Z pedagogicznej półki ...

Lamczak Urszula

„Konflikty w szkole. Niezbędnik aktywnego rodzica”, „Konflikty w szkole. Niezbędnik dyrektora” – Ewa Maksymowska, Monika Werwicka

Jeden temat – dwie niezbędne publikacje dla dyrektora i rodziców.

Świat bez konfliktów nie wydaje się możliwy. Ludzie funkcjonując w przestrzeni społecznej, pełnią różne role, mają sprzeczne interesy, rozbieżne potrzeby, do czego innego dążą, co innego im się podoba, różnią się systemami wartości.

Konflikty są nieuniknione, często konieczne. Mają też bardzo ważną rolę do spełnienia. Są motorem zmiany.

Jednomysłność i brak konfliktów pozwala często na nieracjonalne utrzymywanie się złych, nieskutecznych a często wręcz szkodliwych rozwiązań. Dopiero, gdy w szkole pojawia się niezadowolenie, niezgoda na istniejący stan rzeczy a w ślad za tym konflikt – pojawiają się szanse na pożądane zmiany.

Bo to nie konflikt jest czymś złym, ale to, w jaki sposób podchodzimy do sporu – czy traktujemy go jako problem do rozwiązania czy też koncentrujemy się na emocjach i walce.

Szkola to miejsce, w którym codziennie pojawiają się konflikty pomiędzy uczniami, nauczycielami, rodzicami i dyrekcją. Trzeba wiedzieć jak je rozwiązywać, by nie przerodziły się w kryzys, a nawet w dramat w wymiarze osobistym, czy też instytucjonalnym.

Pominięcie ich z uwagi choćby na brak czasu albo ich unikanie, tylko chwilowo oczyszcza atmosferę, bo problem pozostaje, z tą różnicą, że zostaje przesunięty w czasie. Zwykle pojawia się w nowej sytuacji, ze zdwojoną siłą.

Konflikty w szkole mają w swym podłożu różne widzenie potrzeb i interesów dzieci, ale też dorosłych. Źle rozwiązywane – w sposób niekontrolowany zaczynają żyć własnym życiem. Sprawy dzieci zostają czasem gdzieś w tle, dorośli „okopują się” w swoich stanowiskach, często walka trwa bardzo długo, jest dla wszystkich wyniszczająca i co najgorsze, utrudnia w sposób istotny spokojne, skuteczne i mądre oddziaływanie na dzieci. Uniemożliwiają czasem wręcz pełnienie przez szkołę jej najważniejszej roli – uczenia i wychowania.

Konflikty tam ujawniające się mają zdecydowanie większy ciężar gatunkowy, ponieważ są „wyposażeniem na przyszłość” młodego człowieka.

Czynią prawdziwe spustoszenie w obrazie świata

oraz budującym się u dziecka systemie wartości, gdy w spór zaangażowane są najważniejsze dorosłe dla niego osoby – rodzice, nauczyciele i dyrekcja.

Dorośli bowiem swym zachowaniem, podejściem do problemu modelują wobec dzieci określony styl zachowań społecznych.

Do podstawowych kategorii konfliktów w szkole należą:

1. uczeń – nauczyciel, który występuje najczęściej i przybiera różnorodne formy;
2. nauczyciel – nauczyciel, typowy konflikt występujący w każdej pracy;
3. nauczyciel – rodzic, to konflikt, który w obecnych czasach zdarza się niestety coraz częściej i stanowi coraz większy odsetek wszystkich konfliktów szkolnych;
4. nauczyciel /grono nauczycielskie/ - dyrektor, konflikt dość powszechny.

Jakie by nie były sporne sytuacje, autorki powyższych książek chciałyby, aby oba książkowe niezbędni ki uzasadniały tezę, że konflikty warto traktować jako źródło zmiany, postrzegać jako zjawisko naturalne i dające się rozwiązać bez obopólnych większych strat. Szkołę natomiast widzieć jako miejsce, gdzie ludzie (wszystkie szkolne stany) uczą się konstruktywnych, a nie destrukcyjnych sposobów jego rozwiązywania.

W *Niezbędniku Dyrektora*, napisanym pod kątem potrzeb dyrektora szkoły, w trzynastu jego rozdziałach, autorki wskazują jakich konfliktów może spodziewać się dyrektor, ale przede wszystkim jak je rozwiązywać. Jakimi cechami winien dysponować dobry, współczesny dyrektor, by do sporów nie dopuszczać, a jeżeli już się pojawiają, jakich użyć sposobów i wybiegów aby druga strona współpracowała na rzecz ich rozwiązania. To on zazwyczaj modeluje sposób rozwiązywania trudnych sporów w pokoju nauczycielskim, w relacjach z rodzicami, także z uczniami. Jego rola w tym zakresie jest więc bardzo ważna.

Autorki podkreślają w rozdziale czwartym i piątym, że **dobry dyrektor, to dobry negocjator i mediator.**

Negocjacja i mediacja, to umiejętność nie do przecenienia, ważna interpersonalna kompetencja dyrektora szkoły, ale też innych szkolnych podmiotów. Celem jej jest przede wszystkim osiąganie obopólnych porozumień.

Negocjacji, czy szerzej negocjacyjnego podejścia do

zarządzania szkołą i pojawiającymi się konfliktami można się uczyć – korzystając z literatury przedmiotu, uczestnicząc w kursach i szkoleniach oraz analizując własne i otoczenia doświadczenia (i te dobre i te gorsze) związane z rozwiązywaniem bieżących sporów.

Końcowe rozdziały *Niezbędnika*, to wybrane przepisy prawne i wzory pism dotyczące procedury zgłoszenia przestępstw w stosunku do uczniów i nie tylko.

Druga książka tego samego autorstwa pt. *Konflikty w szkole* ma podtytuł *Niezbędnik Aktywnego Rodzica* i napisana została tym razem pod kątem potrzeb rodziców w identyfikowaniu i rozwiązywaniu typowych konfliktów, jakie mają miejsce w związku z nauką ich dzieci w szkole.

Rodzice nie zawsze mają wiedzę i świadomość swoich praw, a często również postrzegają szkołę jako instytucję autorytarną. Rolą nauczycieli jest przekonanie rodziców, że szkoła się zmienia, a oni sami mogą mieć istotny wpływ na jej kształt w tym także w zapobieganiu konfliktów. Pozwala to na nawiązanie współpracy i właściwe rozwiązywanie sytuacji trudnych.

Konflikty nauczyciel – rodzic mogą dotyczyć wielu spraw np.:

- nadmierne usprawiedliwianie nieobecności przez rodziców;
- dodatkowe zajęcia pozalekcyjne (liczba, rodzaj);
- odrabianie lekcji za dzieci przez rodziców i liczba zadawanych prac domowych;
- pretensje rodziców, że nauczyciel jest jedynie dydaktykiem, nie spełnia dobrze zadań wychowawcy;
- „niesprawiedliwa” ocena;
- „nadopiekuńczość” rodzica;
- nauczyciel nie chce wyjechać na wycieczkę;
- rodzice postulują zmianę języka, nauczyciela.

Dużo więcej jest w tej książce przytoczonych przykładów spornych zachowań oraz wielorakie propozycje rozwiązań zaistniałych nieporozumień. Na konkretnych przykładach sporów z życia szkoły, konkretne działania na rzecz ich rozwiązania, eliminacji.

Autorki wskazują też sytuacje i miejsca, gdzie można szukać pomocy, gdy porozumienie staje się coraz bardziej odległe. Dzięki temu strony konfliktu sprawniej będą prowadzić dialog i łatwiej dochodzić do porozumienia w sytuacji różnicy zdań i rozbieżności poglądów. Korzyści odnoszą wszyscy, a w najwyższym stopniu dzieci, którym spory między nauczycielami i rodzicami nie służą zupełnie.

Książka wspiera dyrektora także w realizacji zadań podlegających ewaluacji w ramach nadzoru pedagogicznego w zakresie współpracy z rodzicami.

Dyrektorze i Rodzicu, to książki przede wszystkim dla Was, aby wasze konflikty były tylko twórcze!

